Victor STRATAN
Alexandru GORUN

Moș Ion Roată, Siguranța și "Unirea"

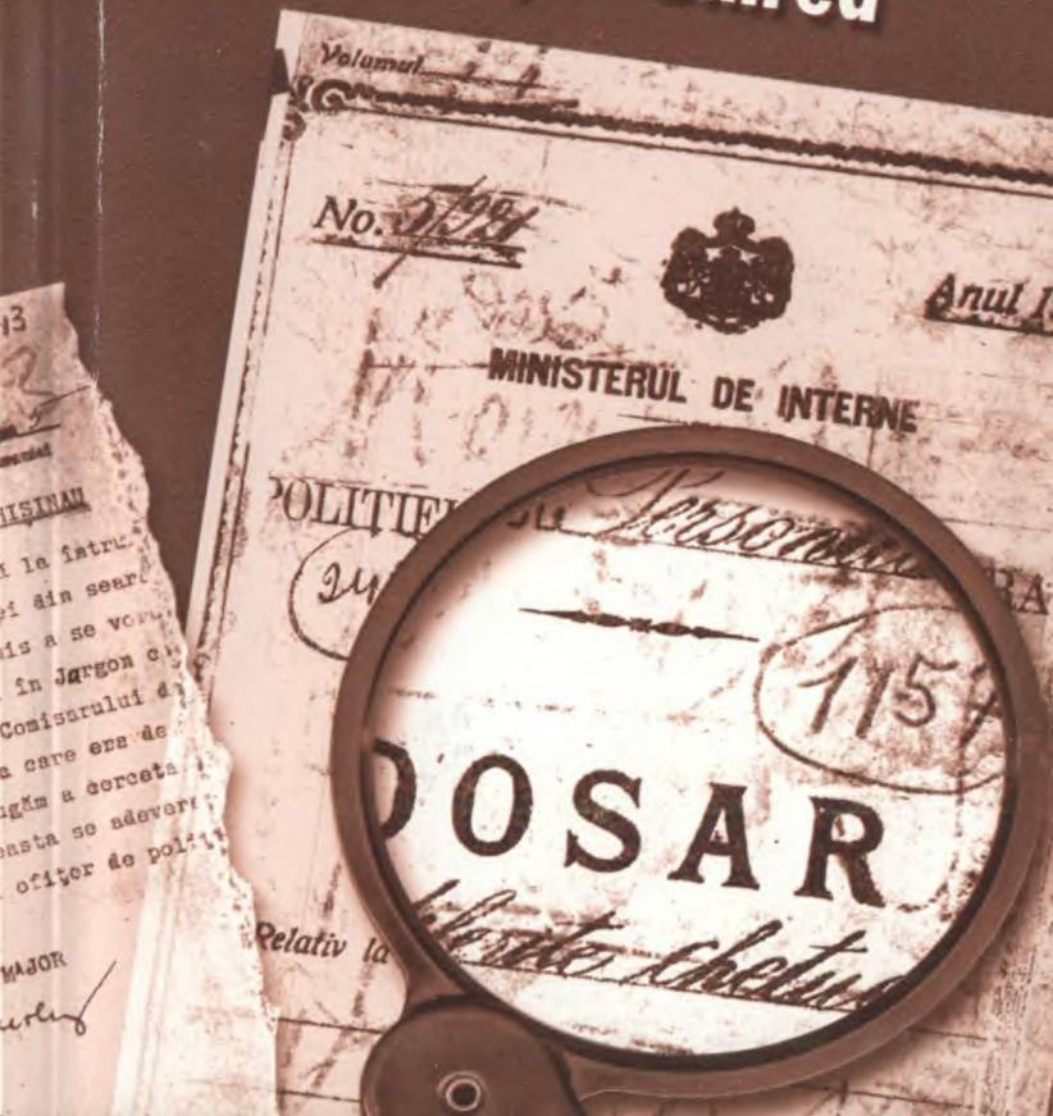

Victor STRATAN (Chişinău)
Alexandru GORUN (Iaşi)

Moş Ion Roată, Siguranţa şi „Unirea”

Chişinău – Iaşi
2003

Sîntem moldoveni de la începătura moşilor

(Replică partizanilor antimoldovenismului primitiv.
În loc de prefaţă)

Starea de plîns în care s-a pomenit astăzi istoriografia ţării noastre, deşi provocată de opintelile de ultima oră ale unor "hipopotami cu guri căscate în regim non-stop", răsturnători de adevăruri şi atotunificatori, nu poate fi considerată, totuşi, ca un fenomen proaspăt, apărut pe neprins de veste acum. Premisele acestei dramatice stări a ştiinţei în valorificarea tezaurului istoric al moldovenilor trebuiesc căutate în complexitatea de împrejurări, mai totdeauna vitregi şi nemiloase, care neau pălmuit neamul de-a lungul veacurilor pînă cînd undeva, la o cotitură de drum a vremurilor mai noi, am pierdut spiritul haiducismului moldovenesc – calitate, cu care bunul Dumnezeu ne-a înzestrat pentru a înfrunta dezgraţiile destinului şi pentru a supravieţui.

Mai încolo de această pierdere, moşia moldovenilor, cu numele de botez Ţara Moldovei, aflată " în calea răotăţilor ", avea să fie hăcuită după bunul plac al străinilor - şi de duşmani, şi de acei pe care mai tîrziu obişnuisem să-i numim prieteni şi fraţi.

Adevărul istoric despre moldoveni a fost şi el călcat şi împins spre locul lui tradiţional - "la fundul mării". Iar în această operă "fraţii" s-au trudit mai cu silinţă decît duşmanii...

De la '90 încoace, moldovanul nostru avea serioase motive să-şi sporească speranţa că statul moldovenesc renăscut, devenind liber, suveran şi independent, va promova şi o ideologie adecvată noilor primeniri democratice, favorabilă consolidării sale şi spiritului patriotic al cetăţenilor, iar prin instituţiile de învăţămînt şi educaţionale, prin mass-media se va cultiva în rîndurile tinerei generaţii dragostea faţă de acest strămoşesc şi multpătimit pămînt, grija pentru ocrotirea şi înmulţirea moştenirii spirituale a acestui neam. Ca urmare,

credea el, va fi reabilitat în conştiinţa cetăţeanului statului (prin moştenire - curat moldovenesc!) sentimentul de gospodar şi stăpîn în casa lui –Republica Moldova.

Mai aştepta moldovanul nostru că savanţii istorici vor profita de fericita ocazie de a se debarasa, în fine, de politicanismul abuziv, impus din afară istoriografiei moldoveneşti, şi se vor situa pe poziţii nepărtinitoare, scriind o istorie adevărată, întoarsă cu faţa spre moldoveni, curăţită de dogmele trecutului totalitar, de complexul inferiorităţii, al vînturilor conjuncturale şi servilismului faţă de un frate mai mare sau altul...

-Pă dracu! – într-un glas tunător i-au retezat moldovanului nădejdea o cohortă de agenţi de influenţă făcînd corvoadă plătită din chimirul ţării vecine şi infiltraţi la posturi-chee în instituţiile de profil ideologic şi chiar în inima puterii de stat, dezlănţuind o campanie satanică fără precedent contra statului, contra a tot ce este moldovenesc.

La îndemnul patronilor lor politici dîmboviţeni, la care s-au aliniat milităreşte valeţii de capă şi spadă de prin subsolurile sordide, insalubre ale "micului Paris" (se mai discută înde ei cine la cine s-a aliniat), aceştia au sărit ca la pojar, chipurile, întru salvarea adevărului istoric, terfelindu-l şi aducîndu-l într-un aşa hal, încît din istoria neamului moldovenilor n-a rămas nici neam, nici istorie...

La această calamitate, nu zăbavă, făcîndu-l pe niznaiul, iată că de peste pîrău în ajutor aleargă sfrijiţi ca să ne scape cu zile taman acei ce-au pus la cale nenorocirea : " Na-vă, fraţilor, istoria noastră, că noi, românii, ca nimeni alţii, ştim ce înseamnă să n-ai propria ta istorie! Luaţi istoria românilor, învăţaţi-o cu sîrg, dar să nu crîcniţi cumva că-i minciunoasă sau că Ştefan cel Mare e al vostru!..."

Şi s-au abătut peste Ţara Moldovei norii grei şi urgia "ajutoarelor umanitare" cu cărţi de istorie a românilor. Slavă domnului, istoria de împrumut şi cîrpită româneşte a rodit la fraţii noştri. România, în pofida goliciunii sale documentaristice, mai ales la etapele timpurii de existenţă a statalităţii ei (nu-i ajung cei şapte ani de acasă pentru vechime şi continuitate), s-a învrednicit a ocupa astăzi primul loc în lume după numărul de tipărituri istorice pe cap de locuitor, iar prin insistenţa fără tact, cu care acestea sînt impuse în vecinătăţi, românii de asemenea n-au pereche în lume.

Cu ajutorul unui grup legionar-frontist de extracţie unionistă din interiorul ţării noastre s-au jucat unele farse în stilul vicleniei şi făţărniciei româneşti, ofensatoare şi foarte rău mirositoare pentru moldoveni şi pentru întreaga opinie publică din Republica Moldova, în scopul de a demonstra că moldovenii, cică, nu că tînjesc, ba chiar mor nu alta de dorul istoriei românilor. Cu nişte gologani (vreo cîteva milioane de dolari) zmulşi din bugetul şi asa sărac al României, avînd destinaţia "pentru relaţiile *speciale(!)*" cu Republica Moldova, Iurie Roşca, prin intermediul unor învăţători infectaţi de morbul antimoldovenismului şi unionismului, zilnic, luni la rînd, mînau sub steagul României spre Piaţa Marii Adunări Naţionale o grămăjoară de berbecuţi încă "cu minţile crude şi subnasurile ude ", silindu-i să urle a potop şi cerînd să li se dea şi lor măcar o chişcătură de istorie românească.

Tot în aceste scopuri, de aceiaşi regizori s-au înscenat şi unele acte de vandalism (cu banul dracului se poate face orice!): în plină piaţă, ca pe vremurile inchiziţiei medievale şi a ciumei fasciste, se ardeau cărţile de istorie a Moldovei, iar nişte vlăjgani din clasele superioare de la liceul "român" (care altul—desigur, românesc!) "Gheorghe Asachi" în faţa lumii şi a profesorilor lor au dat foc drapelului de stat al fostei RSS Moldoveneşti şi pe cenuşa lui s-au aruncat cu mutre idiotizate într-un dans barbar, stropşind şi scrumul a ceea ce cîndva era simbolul statalităţii moldoveneşti.

Ziarele unioniste ("Ţara","Flux" etc.) imediat au ridicat o dăngăneală fără seamăn în jurul acestui eveniment "istoric", astupînd glasul revoltat al opiniei publice şi punîndu-le indivizilor cu betejenii la cap aureolă de "martiri ai neamului".

O ploaie de ziare "sută la sută româneşti" (în majoritatea create pe banii contribuabililor români), radioul şi televiziunea moldovenească românizată mai bine de zece ani la rînd spălau creierii moldovenilor cu detergentul românismului, prezentînd din evenimentele culturale ale republicii în exclusivitate numai şi numai şezătorile unioniste organizate aproape în regim non-stop la biblioteca "Onisifor Ghibu", la Casa Limbii Române ş.a. Şi, neapărat, cu participarea ambasadorului României la Chişinău. Aceste activităţi alternau cu adunături

mitingarde condimentate cu multă spumă românească de aceiaşi agenţi de influenţă (M. Cimpoi, N. Dabija etc.) cu ocazia dezvelirii busturilor *nemoldovenilor neclasici* ori prilejuite de sosirea la Chişinău (fie la Orhei sau în alte părţi) a vreunui emisar român cu un geamantan de carte de istorie diversionistă românească (pă geaba, cică, pentru a ajuta copiii orfani !) - adunături la care numai onoruri cu gărzi militare şi salve de tun lipseau. *I proţes paşol...*

Cînd vezi ce istorie se predă copiilor în şcolile noastre, cu ce rîvnă se implantează în minţile necoapte minciuna istorică şi uitarea de neam, ce proporţii capătă confiscarea de către români a tezaurului spiritual al poporului nostru, te cuprinde o adevărată groază văzînd cît de mult a avansat în ţara moldovenilor tehnologia etnocidului antimoldovenesc.

E ştiut că dacă omului i se ia sufletul, restul nu mai contează. O asemenea soartă poate avea şi o naţiune căreia i se retează rădăcinile trecutului şi-i deposedată de viaţa spirituală. Ideologii antimoldovenismului şi unionismului ştiu cum şi unde să bată ca să ucidă un neam...

Ce-i asta: un fenomen condiţionat de lipsa totală de mărturii pentru atestarea existenţei în istorie a unui popor, a unei statalităţi sau eclipsă de memorie, mancurtism înfiorător? Sau, poate, e curat ambiţ pretutindenist grandoroman, expansionist şi agresiv, ce-l manifestă cu atîta încăpăţinare oligarhia politică din ţara vecină, continuind cu ajutorul serviciilor sale secrete şi al coloanei a 5-a româneşti de la noi, sterilele încercări de a periclita destinul istoric al statalităţii moldoveneşti ? De buna samă, să fim oare într-adevăr o naţiune-fantomă, aşa cum ne zugrăvesc românii: fără nume, fără statalitate, fără istorie ?!

Neamul moldovenilor a dat lumii (şi românilor inclusiv!) cronicari de valoare – Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, pe domnitorul-savant enciclopedist Dimitrie Cantemir şi mulţi alţii (în Ţara Românească luaţi-i de unde nu-s!)- talentaţi cărturari ai vremii, oameni cinstiţi şi devotaţi patrioţi ai neamului, care *"cu multă nevoinţă cetind cărţile şi izvoadele – şi ale noastre, şi cele striine"* şi aflînd cum a fost *" începătura moşilor, de unde au izvorît în ţară "*, au scris *"letopiseţul nostru cel moldovenescu... ca să rămîie feciorilor şi nepoţilor să le fie de învăţătură : de cele rele să se ferească şi să*

se socotească, iar dupre cele bune să urmeze, să înveţe şi să se îndirepteze... "(Grigore Ureche).

Cea mai de samă învăţătură, pe care generaţii de moldoveni au însuşit-o din tată în fiu din izvoadele vechi, e înaltul adevăr, cert şi categoric ca o axiomă că de la *"începătură"* noi am fost şi am rămas *moldoveni*, că vatra strămoşească sau, cum se exprimau cronicarii, *" întîiul pămîntulu "* neamului nostru a fost şi este *Ţara Moldovei* şi că locuitorii acestei ţări, adică *moldovenii*, comunicau înde ei, creau balade, cîntau doine şi îşi boceau răposaţii pre limba lor maternă (neîmprumutată de la nimeni, a lor proprie!) - *limba moldovenească.*

Ce s-a schimbat de atunci în aceste nume, vechi cît lumea, scumpe şi îndrăgite de moldoveni : *nume de neam, de ţară, de limbă?* De care argumente mai aveţi nevoie, domnilor români (autentici şi autoproclamaţi, ieşiţi din mame moldovence!), ca să vă daţi sama şi voi de vechimea, statornicia (continuitatea, dacă vreţi!) neamului moldovenilor pe aceste pămînturi de la începuturi şi pînă în zilele noastre? Noi nu ne-am schimbat numele de ţară, cum aţi făcut-o voi în repetate rînduri, fiind botezaţi de fiecare dată cu noi nume de neam (valah, muntean, român—da, poate, pe viitor veţi încerca şi alte porecle!) şi, la urma urmei, să vă plîngeţi cu lacrimi măşcate cît oul de gîscă cum că " *în ultimii ani mass-media străină (Franţa, Germania, Ungaria* etc.*) a tot propulsat ideea că românii sunt ţigani, iar atitudinea cetăţenilor faţă de românii aflaţi în vizită în diverse ţări occidentale nu a făcut decît să întărească această idee"*(vezi *"The Economist" reiterează " Ţiganiada"*, din "Cronica Română", 14 iulie 1999).

De cînd a luat fiinţă *neamul moldovenilor* şi *Ţara Moldovei* nimeni dintre popoarele vecine în cronicile vremii şi mai apoi de-a lungul veacurilor n-a pus la îndoială legitimitatea şi caracterul firesc al existenţei acestui neam, a acestui stat.

Statul Moldovenesc, adică Ţara Moldovei, graţie potenţialului său economic şi militar mai ridicat, poziţiei sale geografice strategice, unei diplomaţii active şi rezonabile, o lungă perioadă istorică a avut o deschidere mai largă în lume şi o influenţă cu mult mai pronunţată decît "Ţara Românească" în arealul de existenţă a acestor două ţări,

care în plină istorie nu numai că nu visau la unire, dar se războiau între ele mai dihai ca cei mai înrăiţi duşmani.

În evul mediu, în timp ce Muntenia fără mari eforturi din partea imperiului otoman a fost supusă şi s-a văzut nevoită ca în politica externă să urmeze *"aplicarea continuă a înţelegerii şi status-quoul cu poarta* "(sic!), Moldova, la rîndul ei, *"avea forţa militară şi capacitatea politică pentru a se împotrivi cererilor otomane"*, rămînînd un bastion al rezistenţei antiturceşti, *"un permanent teatru de război... şi toată politica externă şi eforturile ei militare au fost îndreptate spre a asigura independenţa ţării... Şi cum ţara trebuia să trăiască, Ştefan cel Mare a optat pentru soluţia politică, negociind după strălucita rezistenţă şi biruinţe de prestigiu—pacea cu turcii (la 1487), care recunoştea deplina independenţă a Moldovei în schimbul plăţii unui haraci, inferior celui dat de Ţara Muntenească"*.(Vezi: Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, ediţia II, editura Albatros, Bucureşti, pag. 272-273). Frumos şi în spiritul adevărului spus!

De la origini şi pînă în prezent moldovenii au trăit permanent pe pămînturile lor, arătînd o statornicie nestrămutată de invidiat. N-au fost strămoşii noştri un popor nomad, fără vatră, şi nici răpitori de pămînturi străine, ca să avem acum datoria de a le întoarce cuiva. Se ştie că moldovenii din vechime au fost gospodari aşezaţi, iubitori şi buni păzitori de moşie, mîndri de neamul lor, purtîndu-se de la egal la egal cu vecinii – leşi, unguri, munteni, turci, cazaci — chiar dacă unii din ei se considerau a fi, poate, mai mari, mai puternici. Nu se nărăveau să le clintească pacea vecinilor, să se războiască fără motive cu ei, însă de încerca vreunul să le calce pămîntul ţării şi să-i *jăcuiască*, ei îşi adunau forţele de se aruncau cu semeţia leului asupra duşmanului, acesta fără zăbavă fiind răsplătit pentru *strîmbătatea* ce le-o făcea.

Vitejia şi eroismul moldovenilor în luptele crîncene cu vrăjmaşii haini şi hrăpăreţi nu erau un tribut plătit unui spirit ireconciliant dezlănţuit sau un tribut plătit unei vocaţii războinice ci expresia conştientizată a dragostei de moşie, a datoriei sfinte în faţa strămoşilor şi urmaşilor (feciorilor şi nepoţilor să le fie de învăţătură!) de a-şi apăra

cu jertfire de sine *neamul moldovenilor* şi Patria lor – *Ţara Moldovei.*

De-ar fi venit la străbunii noştri acasă vreun *"puican de romă-viţă"* să le cîrîie povestea cu nouă neveste şi cu un cal sur, cum că moldovenii nicicînd n-au fost cine sînt şi nici sînt cine au fost, continuindu-şi pătărania că Ţara Românească, cică, ar fi ţară născătoare, adică *"mumă"* pentru moldoveni, iar Ţara Moldovei nu e stat, ci o fazendă a gospodarilor români - vă garantăm, stimaţi cititori, că stăpînii plaiului moldav ar fi reacţionat de o manieră atît de potrivită la aceste balivendre, încît fraierul cu basnele (clar lucru, de rămînea teafăr!) s-ar fi cărat de aici cu scîntei din cauciucuri, lăsînd în urmă doar imaginea lui de *om stricat la cap...*

Dar iată, peste secole indivizii cu betejenii la cap s-au plodit în ţara noastră ca păduchii şi sărăcia după reformele lui Mircea Snegur. Păduchi-mutanţi, de noua generaţie, *„care se ouă pe lacrima mamei, pe rouă, pe renaştere nouă"*. I-am văzut trecînd cu bulucul pe trotuar, lîngă hotelul „Chişinău", mînaţi de două strigoaice, se pare, le erau „de învăţătoare", zbîrliţi şi animaţi, nu se ştie din ce motive. Erau să stropşească sub steag românesc un bătrîn neputincios, care nu s-a putut da la o parte din calea lor, apoi l-au fluierat zbierînd: "Jos comuniştii!" Tablou deja cunoscut de moldoveni. La români era un ritual ca înainte de a-l lăsa ţapăn în bătăi pe un ţăran, jandarmul trebuia să-i ţipe mai întîi: „Mă, bolşevicule!"

I-am văzut în troleibuz (ruta 21), erau tot din „noua generaţie", rîgîind a alcool plătit de Iu. Roşca ca unor „români de buna credinţă", cu o comportare mai dihai ca a puşcariaşilor. Ieşiseră în oraş ca să se „pohmilească" după o noapte de cart pe corabia falnică a românismului şi să-şi caute „pe de sară" cîte o „ciuvihă" pentru a-şi satisface anumite instincte în corturile instalate nu undeva, ci în plină stradă între cele „două puteri".

Paraziţi în sensul deplin al cuvîntului: ei n-au legat un capăt de aţă pentru această ţară, n-au ridicat un pai pentru acest popor, dar, îndoctrinaţi cu nişte idei fantasmagorice de „apostoli" de alde *„toată ziua stă pe gard şi se crede Bonapart"*, ei îşi asumă dreptul de a ne reface istoria, de acum trăită de noi, de a ne reboteza neamul, ţara, limba. I-am auzit de multe ori şi pe aceşti „apostoli" – unii venind de

dincolo: „Cu mîinile voastre şi cu capul nostru"... alţii din interior: „Noi, cei luminaţi, românii basarabeni..."

Ei n-au astîmpăr că-s puţini, că nu-s observaţi de nimeni. Ei ies în stradă să urle, să îngrozească lumea ca să pară că-s mulţi, ca să arate că-s tari...

Legionar-frontismul e o specie a ideologiei totalitar-fasciste, a cărei esenţă este agresivitatea şi intoleranţa, xenofobia de peşteră, folosirea forţei şi a metodelor violente de luptă contra adversarilor politici. Legionarismul ca anomalie politică îşi trage rădăcinile sale din "ţara-mumă", această mişcare nefastă manifestîndu-se şi la noi în perioada de ocupaţie românească după 1918, îndeosebi între anii 30-40 ai secolului trecut.

Tot de la români actualii frontişti-unionişti au preluat şi un alt năravi, la fel de monstruos, condamnabil şi amoral, cum e "pedofilismul" politic. Adică, implicarea copiilor în jocurile politice murdare.

Cît de bine s-ar potrivi pentru ohlocraţii din tabăra belicoasă a lui Iu. Roşca aprecierile făcute, acum mai bine de un secol, de cunoscutul socialict român Constantin Dobrogeanu-Gherea asupra deformărilor din viaţa politică cauzate de oligarhia românească în perioada din a doua jumătate a secolului XIX.

"Această oligarhie, care formează o parte atît de minusculă a ţării, scria C. Dobrogeanu-Gherea, *a deposedat întru atîta de toate drepturile sale politice pe întreg poporul ţării încît a ajuns să-l nesocotească, să-l ignoreze cu desăvîrşire, parcă nici n-ar exista...*

Cînd oligarhia vrea ceva, cînd ea cere sau a hotărît ceva, ea nu zice: ***eu*** *vreau,* ***eu*** *cer ori eu am hotărît, nu; ea zice:* ***naţiunea*** *vrea,* ***naţiunea*** *cere,* ***naţiunea*** *a hotărît"...*

Şi mai departe: *..."universităţile noastre, profesori şi studenţi, în lipsă de ocupaţie corespunzătoare, aveau menirea ca prin mişcări de stradă să dea jos un guvern şi să aducă altul, mai în concordanţă cu vederile şi interesele băieţilor de pe băncile şcoalelor; acuma tinerimea studioasă, condusă de profesori, tot prin mişcări de stradă, dă directive în politica externă..."*

Aşa că actualii "apostoli" unionişti nu sînt deloc originali ca politicieni, ci nişte simpli epigoni, jalnici plagiatori ai metodelor luate

din gunoiştea vieţii politice româneşti din vremuri demult trecute.

Au ei, românii, în caracterul lor naţional trăsături care contrastează izbitor cu modestia, cinstea, ospitalitatea, răbdarea şi cumineţenia moldovenilor, şi acest fapt face nesuferită pentru moldoveni orice convieţuire cu românii.

La drept vorbind, muntenii (românii) "hicleni" nicicînd n-au fost pentru noi, moldovenii, nici mari, nici tari. Şi nici buni *priiateli* sau fraţi binevoitori cu noi, de la care am fi putut învăţa fapte înălţătoare şi acceptate de Dumnezeu.

În istorie încă n-a fost descoperit vreun merit oarecare al românilor în faţa Ţării Moldovei, care ar putea servi moldovenilor drept motiv pentru a se pocloni şi a le bate atîtea mătănii cum o fac astăzi unii talibani ai românismului de alde Iu. Roşca, M. Cimpoi, N. Dabija, D. Dragnev, A. Petrenco(u), C.Tănase etc. etc. care

"Îmblînd după potcoave de cai morţi în ţară la vecini,
Din ele-ţi fac icoane, ca tu, poporule, la ele să te-nchini!"

(Agnesa Vasiloi)

Dimpotrivă. Ori de cîte ori muntenii îşi încercau norocul de năvăleau mişeleşte asupra moldovenilor ca să-i prade, cam tot de atîtea ori ei, muntenii, se plîngeau de nenoroc, deoarece cu bătaie erau goniţi din Ţara Moldovei, cu bătaie urmăriţi pînă la casele lor în Ţara Românească (Muntenească) şi acolo iar bătuţi...Asta era conştiinţa de *"neam românesc"* la moldoveni!

"Iară Ştefan-Vodă, scrie cronicarul, *s-a pornit după dînsul* (Radu, domnul Munteniei-n.n.) *cu toată oastea sa. Şi într-această lună 23* (noiembrie 1473-n. n.*) au înconjurat cetatea Dîmboviţa şi într-acea noapte au fugit Radu-Vodă din cetate, lăsă pre doamna sa Maria şi pre fiica sa Voichiţa şi tot ce-au avut şi s-au dus la turci..."* (Gr. Ureche, "Letopiseţul Ţării Moldovei ", ediţia II, Bucureşti, 1958, p. 98)

Da, în anumite perioade ale istoriei noi aveam o superioritate covîrşitoare pe toate direcţiile asupra românilor, pînă cînd nu s-a abătut peste capul moldovenilor cataclismul "unirilor". Paradoxul cel mare a fost şi este că nimănui dintre moldoveni – nici oştenilor lui

Ştefan cel Mare, cuceritori ai cetăţii Dîmboviţa (tîrgul de scaun al domnitorilor români!), nici generaţiilor mai noi de moldoveni, repetăm, nimănui din ai noştri nu i-a trăsnit prin cap ideea să-i moldovenizăm pe români, să le scoatem din rînză duhul (spiritul) lor de neam românesc şi să-i alipim cu tot cu pămînturi la Ţara-mumă a Moldovei! Morala creştinească ne-a împiedicat să facem acest lucru condamnabil. Neamurile au fost create de Dumnezeu şi a atenta la suflarea lor, ca şi la toate celelalte înfăptuiri pămînteşti ale Mîntuitorului, e un mare păcat.

Românii însă, se pare, demult şi de-a binelea sînt certaţi cu morala creştinească .

Spune letopiseţul nostru că în războiul lui Ştefan Vodă cu turcii la Valea Albă a venit şi Basarab, domnul Munteniei, cu oastea sa *"întru ajutorul împăratului turcescu "* şi că *"toţi domnii de prinprejur îl cuvîntau de rău, zicîndu, că n-au fost într-ajutor crucii şi creştinităţii, ce păgînilor şi duşmanilor..."* (Gr. Ureche, "Letopiseţul..." p. 104).

Uneltirile antimoldoveneşti ale românilor în cîrdăşie cu duşmanii crucii şi creştinităţii n-au fost sporadice, nici ocazionale ca să le putem şterge cu uşurinţă din pomelnicul "răotăţilor" ce ne-au lovit neamul de la crăpatul de zori al existenţei sale pînă în zilele noastre. Ele (uneltirile) se trag din "negura de vremi", încă de atunci cînd geniul popular al moldovenilor, în temeiul unor fapte, evenimente reale, trăite şi durute de strămoşii noştri, a creat balada "Mioriţa", care pe lîngă însemnătatea ei de operă folclorică de o rarisimă frumuseţe artistică şi de document autentic istoric ce atestă vechimea neamului moldovenilor, mai poartă şi vădita semnificaţie a unui semnal de alarmă lansat peste secole viitoarelor generaţii de moldoveni, prevenindu-i pe urmaşi într-o formă alegorică, dar cît se poate de transparentă— cine sînt şi din ce parte vor veni *"la apus de soare"* (pe furiş, şerpeşte) acei ce vor atenta la dăinuirea neamului mioritic . *"Iar cel vrîncean şi cu cel ungurean"*(român din Ardeal)... Românii şi astăzi prin comportarea lor faţă de moldoveni confirmă cu surplus de fapte necreştineşti genialele proroci ale creatorului "Mioriţei". Multe din aceste fapte le-am expus deja în broşura "Cruciada".

* * *

Ce vină pot avea astăzi moldovenii dintre Prut şi Nistru în faţa istoriei pentru nelegiuirile vecinilor hapsîni, care le-au ciopîrţit moşia străbună, iar consîngenii lor din bucăţile de glie rupte de la vatră – cu de-a sila românizaţi, ucrainizaţi, rusificaţi?

În temeiul cărui fenomen al naturii (eclipsă solară, cutremur de pămînt etc.) sau eveniment istoric, social-politic şi de altă speţă românii îşi atribuie în mod arbitrar şi sfidător dreptul de a pretinde la ultima redută a moldovenilor - pămînturile din spaţiul pruto-nistrean, tradiţional moldoveneşti, care nicicînd n-au aparţinut (şi nici puteau aparţine) Ţării Româneşti, iar populaţia – moldovenii (nu românii!) – niciodată n-au acceptat caraghioasa poreclă scornită de ocupanţi – cea de „români basarabeni"?

Nu cumva în baza unirii cu Ţara Românească şi colonizarea ulterioară a ţinuturilor moldoveneşti din dreapta Prutului la 1862?

Mai întîi, moldovenii de dincoace de Prut în nici un mod n-au participat la acea unire şi deci n-au nici o atribuţie la ea, deoarece se aflau în componenţa Rusiei. Asta în primul rînd. În al doilea, Ţara Moldovei, de n-ar fi fost hăcuită şi de rămînea întreagă, te mirai că moldovenilor dintre Prut şi Milcov le-ar fi venit cîndva ideea unirii, cum nu le-a venit nici secole la rînd mai înainte. În al treilea rînd, ştim noi prin ce manipulări politice şi subterfugii ale forţelor unioniste a fost înfăptuită acea unire şi, esenţialul, ce „foloase" au avut de îndurat moldovenii de pe urma ei.

La 1862 încă nu se împrăştiase negura euforiei unioniste, stîrnită în presa vremii cu vrăjile şi cu descîntecele celor mai iscusiţi şamani ai neamului romînesc, că moldovenii, desmeticindu-se, îndată au simţit tot amarul convieţuirii lor cu românii.

Cercetătorul I. Lupaş scria că moldovenii nemulţumiţi de acţiunile românilor ***„alcătuise un comitet separatist"*** şi începuseră lupta ***„pentru respectarea drepturilor Moldovei"***. Numeroşii părtaşi ai acestei mişcări separatiste, ieşind în mai 1866 la o manifestaţie de protest contra românilor, au fost atacaţi de soldaţii munteni, declanşînd în centrul Iaşilor ciocniri sîngeroase de pe urma cărora au fost multe victime, fiind rănit şi mitropolitul Calinic Miclescu. ***„Învălmăşala a***

ţinut pînă la ora două după masă, scrie I. Lupaş, *dîndu-i capitalei moldovene o înfăţişare tristă, stropită cu sînge".*

Nu e nevoie să-l convingem pe cineva că separatismul era o expresie a revoltei moldovenilor, care s-au pomenit după unire cu libertăţile şi drepturile lor călcate de către români; o expresie a voinţei lor de a-şi păstra esenţa şi faţa de neam moldovenesc.

Timp de 140 de ani Moldova din dreapta Prutului a fost supusă unui intens proces de muntenizare, de asimilare etnoculturală, populaţia ei fiind strîmtorată şi în drepturile sale politice, social-economice.

Guvernanţii de la Bucureşti au manifestat permanent o atitudine discriminatorie faţă de etnia moldovenească din România. Moldovenilor le-a fost limitat accesul la guvernarea ţării şi a propriilor ţinuturi, aducîndu-li-se mereu numai conducători munteni ca să-i ocîrmuiască. Alocaţiile din bugetul statului destinate pentru dezvoltarea Moldovei dintre Prut şi Milcov totdeauna au fost esenţial mai mici decît cele ce se făceau altor regiuni tradiţional româneşti – fapt care cu timpul a transformat acest pămînt moldovenesc românizat (colonizat) în cea mai înapoiată şi săracă provincie a României. Această situaţie deplorabilă i-a silit pe moldovenii transpruteni să continue lupta pentru drepturile lor, creînd după 1989 Partidul Moldovenilor, care, cu părere de rău, a fost mototolit şi pus sub călcîiul serviciilor speciale româneşti.

Nu cumva dreptul imaginar asupra pămînturilor dintre Prut şi Nistru şi de a ne porecli „români basarabeni" ideologii grandoromâni şi-l atribuie în baza odioasei hotărîri a Sfatului Ţării din 27 martie (9 aprilie) 1918?

„Mart 27/apr. 9. Sfatul Ţării de la Chişinău hotărăşte unirea Basarabiei cu România". (Istoria României în date, Bucureşti 1972, pag. 308).

Laconic spus şi cu o indiferenţă uimitoare, de parcă această hotărîre despre „unire" Sfatul Ţării le-a impus-o românilor cu sila. Şi nici un cuvînt de pomeneală în acea istorie în date despre agresiunea armatelor române contra Republicii Democratice Moldoveneşti!

În realitate, multmitizata „unire" a fost nu altceva decît o anexare forţată la România a pămînturilor moldoveneşti dintre Prut şi Nistru.

A fost, de facto, o cucerire militară netă, o ocupaţie din cele mai monstruoase şi sălbatice. Argumente? Cît frunză în codru şi îarbă pe pămînt! Nu e o afirmaţie de bravadă, ci constatarea unui fapt evident şi demonstrat. Numai documentele din prezenta carte cît fac!..

Neamul moldovenilor, în ciuda tuturor străduinţelor colonizatorilor, a ieşit teafăr şi din această grea încercare ca să-şi continue nestingherit destinul său istoric hărăzit de Dumnezeu. După cum am mai subliniat şi cu alte ocazii, neamurile nu apar din senin „la porunca ştiucei" sau prin hotărîrea unui partid pipicedist, a cîtorva scriitori etc. Naşterea lor e un proces istoric îndelungat şi anevoios, iar odată ce s-au născut, nimeni nu le poate strivi. Ele nu pier, chiar dacă s-ar afla sub papucul românesc.

Că de ne-am fi potrivit concepţiilor pipicediste şi ale *cărtularilor savantlîcoşi* unionişti, noi de mult trebuia să purtăm numele celora ce ne-au călcat glia strămoşească – a hunilor, cumanilor, tătaro-mongolilor, turcilor, cazacilor, leşilor, ungurilor etc.

Aşa că românii au întîrziat cu cîteva secole, ba chiar milenii, cu botezul lor în ţara moldovenilor. De ce să le facem „blat" anume românilor? Pentru care merite să-i lăsăm a-i anticipa, să zicem, pe turci? Cu ce „unirea" din 1918 cu românii a fost mai brează decît cea cu turcii în evul mediu? Turcii n-au cutezat să ne stranguleze suflarea de neam, să ne privatizeze (citeşte: să ne fure) patrimoniul spiritual şi bisericile, să ne bage cu sila pe gît istoria turcilor, stema şi steagul lor ş.a.m.d., ş.a.m.d. Îşi luau prada sau haraciul şi pe ici le era drumul... Da uitaţi-vă cît de frumos se comportă ei astăzi cu moldovenii: cu stimă, pe picior de egalitate şi nici umbră de aluzie măcar cum că pămînturile Republicii Moldova ar fi „turceşti", iar noi, moldovenii – „basarabeni turci" sau "turci basarabeni".

Oare n-ar putea fi urmată pilda turcilor, domnilor guvernanţi români?!

Cei ce fac astăzi politică la Bucureşti evident că se dau de-a huţa în scrînciobul hîrbuit şi periculos, meşterit de politicanii români la începutul secolului trecut. Să alergi cu poalele în brîu în Europa şi NATO, să faci prin vorbe atîta vijelie ipocrită despre normele de comportare civilizată cu statele vecine şi în acelaşi timp, cu trup şi suflet,

moral şi financiar să susţii nişte forţe diversioniste, ultraretrograde, antistatale, antimoldoveneşti, compromise şi greţoase pentru opinia publică din societatea moldovenească (scremăturile unioniste ale presei româneşti din interiorul ţării noastre nu sînt *opinie publică* pentru moldoveni!), forţe care sînt gata să comită crime contra statului, chiar şi o lovitură de stat, pentru a răsturna o conducere aleasă de popor pe cale democratică – asta nu e oare culmea vicleniei şi perfidiei în relaţiile, cică, speciale şi frăţeşti cu ţara noastră?!

Dacă la 1918 strategia colonizatorilor miza pe forţa militară şi a Siguranţei, folosind-o făţiş şi brutal pentru a înăbuşi orice suflare moldovenească, apoi în contextul noilor realităţi europene autorităţile şi serviciile secrete bucureştene în aranjarea relaţiilor „speciale" (secrete?) preferă activităţile ilegale subversive, jocurile politice sofisticate şi „dulciurile" spirituale pretutindeniste româneşti, urmărind în fond acelaşi scop: ruinarea şi decapitarea spirituală a neamului moldovenilor, distrugerea statalităţii lor şi alipirea teritoriului Republicii Moldova la România.

Metodele conspirative, diversioniste de luptă contra fiinţei de neam a moldovenilor, contra statului moldovenesc îi permit României să-şi păstreze faţa „curată" în Comunitatea Europeană, deoarece toată forfota unionistă e trecută pe teritoriul ţării noastre, „ţara mumă" în aparenţă rămînînd „la toate rece"...

Orientarea spre forţele legionar-frontiste şi liberal-unioniste, vătămătoare neamului şi statalităţii moldoveneşti e o orientare de ducă la rîpă în relaţiile moldo-române. În afară de a provoca confruntări în societate, unioniştii nu sînt capabili la nimic. Ei reprezintă o obştină minoritară etnică a românilor din Republica Moldova (alături de celelalte grupuri etnice – ucraineni, ruşi, evrei, găgăuzi, etc.) Moldovenii constituind majoritatea populaţiei ţării, nicicînd nu vor permite „întorlocări" şi „lichiri" cu românii. Moldovanul are mintea sa de pe urmă, adică vine la izvorul înţelepciunii abia după lecţii. Ocupaţia românească după 1918 i-a fost o bună lecţie! Asta ar trebui s-o ştie şi actualii chiriaşi ai Palatului de la Cotroceni, care clocesc atîta amar de vreme tratatul moldo-român şi nu vor să-l ratifice numai din cauza că prezentul proiect nu le lasă loc de toloacă în Republica Moldova pentru a-

şi face mendrele unioniste. Să vă mai puneţi pofta-n cui, domnilor, guvernanţi români!

Iar noi, moldovenii, stăpînii acestor pămînturi, să luăm o atitudine civică mai serioasă faţă de uneltirile neocolonizatorilor, care ne-au adus la bariera dincolo de care răbdarea, tăcerea noastră proverbială de acum prind chipul unui mare păcat în faţa istoriei, în faţa strămoşilor şi urmaşilor neamului nostru. Dreptatea istorică e de partea noastră. Neamul moldovenilor e un neam vechi cu tradiţii milenare, cu istoria sa proprie şi, esenţialul, cu conştiinţa de neam moldovenesc a tuturor moldovenilor trăitori pe aceste meleaguri strămoşeşti, păstrîndu-şi de-a lungul veacurilor continuitatea sa. Şi astăzi: ***„ieşi la drum mare cu norocul istoric în mînă”.*** (Ion Moldovanu)

Să cinstim acest neam, să-i cunoaştem istoria. Să avem grijă de el, să-l ocrotim cu sfinţenie. Că-i al nostru...

829373

Приднестровский государственный
Университет им. Т.Г. Шевченко
Научная библиотека

Moş Ion Roată,
Siguranţa şi "Unirea"
(Reflecţii asupra unor documente secrete şi inedite, anul 1918)

Cuvînt înainte.

Prin prezenta carte punem la dispoziţia cititorilor o culegere de documente secrete şi inedite ce ţin de activităţile serviciilor speciale (Siguranţa) şi, în parte, ale poliţiei şi forţelor armate ocupaţioniste ale României regale în 1918 pe teritoriul Republicii Democratice Moldoveneşti.

Ne-am limitat la anul 1918 pentru că anume evenimentele acelui an, cu urmări deosebite în soarta poporului moldovenesc, prilejuiesc, iată de acum aproape de un secol, cele mai aprinse şi contradictorii discuţii, fiind, totodată, obiectul a tot felul de mitizări, falsificări închipuite şi neînchipuite.

Ideile noastre expuse alături de documentele istorice nu au apărut anticipat. Ni le-au sugerat materialele de arhivă şi sînt de-a dreptul rodul unei cercetări minuţioase a acestora.

Regretăm mult că din cauza dificultăţilor de ordin financiar nu am putut scoate la lumina zilei decît doar o mică parte din volumul de documente dobîndite cu atîta trudă. Cu toate acestea, sîntem de părere că documentele ce şi-au găsit loc în prezenta ediţie, chiar într-un volum redus, varsă destulă lumină asupra dedesubturilor unor fenomene şi procese social-politice legate de activităţile regimului militar ocupaţionist românesc, asupra modului în care acesta din urmă a siluit împrejurările şi evenimentele din perioada istorică respectivă în spaţiul pruto-nistrean, nevoindu-le să se abată de la mersul lor firesc şi să ia cursul zămislit şi impus prin forţă şi vicleşug de către diriguitorii bucureşteni, atunci refugiaţi la Iaşi.

În alegerea documentelor pentru publicare n-am avut intenţia (deşi ar fi fost firesc acest lucru) să elucidăm în exclusivitate numai activi-

tăţile cu caracter represiv ale siguranţei. Dimpotrivă. Cu excepţia unor accente în acest sens din capitolul dedicat special organelor Siguranţei, am avut o deosebită predilecţie pentru informaţiile ce reflectă starea de spirit a populaţiei băştinaşe în privinţa regimului de ocupaţie şi faţă de aşa-numita "unire". Nu ascundem că acesta a fost scopul principal, deoarece, după părerea noastră, a răspunde la întrebarea ce atitudine au avut masele largi ale populaţiei moldovene din stînga Prutului faţă de "unire" înseamnă a pune punctul pe "i" în discuţiile privind problema de bază în evaluarea evenimentelor anului 1918 din ţara noastră. Şi anume: ce a fost într-adevăr în acel an – "unire" de bună voie sau o siluire a voinţei poporului, o alipire cu forţa militară a "Basarabiei" la România?

Cititorul va găsi în această carte şi unele documente ce reflectă detalii – la prima vedere, neînsemnate – din cadrul istoric al anului 1918, însă care cu uşurinţă ne introduc în atmosfera vremii, ne fac să înţelegem mai bine unele elemente de bază, caracteristice vieţii social-politice din teritoriul moldovenesc după intervenţia aici a trupelor armate româneşti. Şi aceste detalii, credem, vor putea servi cercetătorilor în calitate de fragmente autentice din mozaicul vremii, ascunse de ochii lumii, neştiute pînă acum, dar care sînt foarte oportune pentru o muncă minuţioasă pentru restabilirea, părticică cu părticică, a tabloului unei realităţi din trecutul nostru, deformat cu atîta rea-voinţă.

Prezenta culegere poate fi de folos şi pentru un cerc larg de cititori, în special pentru tineretul studios, care manifestă interes pentru trecutul ţării şi va dori să-şi completeze cunoştinţele cu nişte amănunte din realitatea anului 1918.

Notele agenţilor şi informatorilor Siguranţei, poliţiei sînt prezentate fără a divulga numele acestora – întocmai aşa cum ele erau canalizate de către Siguranţă organelor şi persoanelor de răspundere pentru cunoştinţă. Lipsa de iscălituri sub unele documente de corespondenţă operativă se datorează faptului că acestea sînt indescifrabile sau că în posesia noastră au nimerit copii de pe exemplarele nr. 2 ale documentelor expediate adresaţilor. Exemplarele de dublaj rămase la organul expeditor de corespondenţă, de regulă, erau anexate la dosarul respectiv fără a fi semnate (aceleaşi norme de secretariat există şi în zilele noastre).

Menţionăm aici că la 1918 documentaţia în organele Siguranţei se perfecta mai mult sub formă de manuscris, adică era scrisă de mînă. Din cauza perioadei îndelungate de păstrare, unele varietăţi de cerneală folosită pentru îndeplinirea documentelor s-au decolorat simţitor . Mai adăugăm la aceasta şi caligrafia proastă a unor executori de manuscrise. Regretăm că din aceste cauze, pe alocuri, cu toate străduinţele noastre, unele cuvinte şi fraze au rămas nedescifrate. Omiterea lor în contextul documentelor este indicată prin semne de suspensie luate în paranteză [...]. În toate celelalte cazuri punctele de suspensie înseamnă că din documentul citat, care conţine mai multe informaţii, s-au extras numai alineatele ce corespund temei abordate de autori, sau că un document a fost redus de noi, prescurtîndu-l de momente neesenţiale în scopul de a concentra atenţia cititorului asupra esenţei informaţiei şi din considerente de economisire a spaţiului.

Mizînd mult pe gradul evoluat de informare a cititorului modern, o parte din documente sînt expuse spre judecata lui fără a fi însoţite de lămuriri din partea noastră.

Multe documente, după cum vom putea observa, poartă pecetea ideologiei panromânismului pretutindenist şi a xenofobiei româneşti. De pildă, locuitorii ţării noastre, care se împotriveau ocupanţilor, toţi laolaltă erau numiţi de agentura siguranţei "bolşevici", "străini", "jidani", indiferent de naţionalitatea acestora şi de faptul de erau ei bolşevici ori nu.

Sperăm că cititorii vor înţelege uşor spiritul ideologic al documentelor citate şi vor pătrunde nemijlocit în esenţa faptelor pe care ele le conţin.

Îngrijitorii ediţiei nu şi-au permis corectarea gramaticală a textelor reproduse.

Aducem sincere mulţumiri tuturor persoanelor cu simţ patriotic moldovenesc de pe ambele maluri ale Prutului, care prin eforturi neordinare au obţinut materialele de arhivă necesare, făcînd posibilă editarea acestei cărţi.

Autorii

I. Un vîntişor cu noroc...

Început de ianuarie anul 1918... Pe continentul european încă bîntuia primul război mondial. Un război imperialist banditesc, nedrept din ambele părţi ale frontului, cauzat, în egală măsură, atît de contradicţiile aflate la paroxism dintre ţările implicate în acel măcel continental, cît şi de ambiţiile imperiale ale puterilor mari de a croi harta Europei după placul lor.

României regale, ţară mică, nu-i lipseau însă nici ei năravurile celor mari. Demult era ghiontită de nişte dorinţe năstruşnice de a-şi slobozi niţel bîrneţul la bată ca să pară în faţa lumii mai dolofană, mai zdravană, mai dodoloaţă. Visa să îmbrace pe trup o rochiţă nouă, cu poalele lărgite pînă spre nord de Carpaţi şi peste Prut, spre apele Nistrului, care şi pe atunci erau cele mai curate în Europa. Pentru această primenire de veşmînt, "ţara-mumă" se pregătise cu sîrg şi din timp. Ideologii dîmboviţeni, decenii la rînd, s-au trudit din gros ca din acaparările de noi teritorii să facă o icoană a naţiunii române. Sloganul "unire" cu calificativele "visul de aur", "idealul naţional", "năzuinţele de veacuri ale românilor de pretutindeni", prin care, negreşit, se subînţelege expansiunea teritorială a României, au fost bătute cu scoabe de căpriori în istoriografia românească şi în conştiinţa fiecărui român, de la mic la mare. Cu timpul, aceste voroave s-au dizolvat în hemoglobina neamului românesc şi astăzi nimeni nu-şi mai închipuie un român căruia i-ar lipsi această substanţă ereditară ce se transmite din generaţie în generaţie.

Deşi la început de război România îşi declarase neutralitatea, se agitase nespus de mult privind cum lupii imperiali, participanţi la măcel, rup pentru sine hălci zdravene din teritoriile străine, iar ea, cu neutralitatea sa, risca să rămînă după război fără vreo bucăţică de pomană şi cu "idealul naţional" spulberat în cele patru vînturi...

Oligarhia politică românească timp de doi ani la rînd de la înce-

putul războiului a tot ezitat, fiind frămîntată de un singur gînd: să intre sau să nu intre în război. Declarîndu-şi neutralitatea, se gîndea însă numai la război. Pe o balanţă închipuită cîntărea cîştigul şi pierderile pe care le putea avea de pe urma lui. Vrăbiuţele gîndurilor visau numai mălai. Imaginea unei Românii dodoloaţe şi "întregite", cu munţii şi marea, o exaltau pînă la nebunie. Transilvania putea fi cîştigul. Turmentată de nebunia plăcerii, la pierderi se gîndea mai puţin. Numai din cînd în cînd o năpădeau nişte fiori de ghiaţă închipuindu-şi războiul cu toate mizeriile lui şi faptul că, în caz de înfrîngere, pierdea totul: şi imaginatul cîştig, şi ţara cu numele ei.

Dar cine nu riscă nu cîştigă. Această zicală era foarte frecventă în paginile ziarelor partidelor politice, care se plodiseră în societatea românească de atunci ca buruienele pe loc neprăşit după ploaie. Carul politic românesc era zgîlţîit satanic de multitudinea de partide şi partiduţe şi tras în toate direcţiile ca în fabula lui Ivan Krîlov "Lebăda, Racul şi Ştiuca". Partidele politice majoritare s-au divizat în "germanofili" şi "antantişti", care trăgeau ţara între dînşii – unii la blocul Puterilor Centrale (Germania, Austro-Ungaria ş.a.), alţii – la Antanta (Franţa, Anglia, Rusia, Italia). Aceştia erau "războinicii". Un curent puternic printre partidele de guvernămînt l-au constituit "pacifiştii", care, pentru o anumită perioadă, au reuşit să menţină ţara pe poziţii de neutralitate. Reprezentanţii celui de-al patrulea curent, în stilul tradiţional, curat românesc, propuneau să se aştepte cu pacienţă pînă cînd se va însenina situaţia şi se va stabili învingătorul. Numai atunci, spuneau ei, România trebuie să intre în război de partea blocului biruitor ca să culeagă împreună cu el laurii victoriei.

Situaţia instabilă internă, plină de contradicţii, a influenţat în mod direct politica externă a României regale, care în presa socialistă a vremii era caracterizată ca politică *"fără bază, fără cîrmă, fără directivă, superficială, şovăitoare şi plină de contraziceri"* (Constantin Dobrogeanu-Gherea).

De bună samă, în jur pîlpîiau flăcările unui război de proporţii neînchipuite pînă atunci, iar elita politică românească juca "tănănica", făcînd mişcări spectaculoase din şolduri, aţîţătoare de anumite pofte, ba înspre Puterile Centrale, ba înspre Antanta, uitîndu-se pieziş şi is-

coditor la preţul pe care i-l propunea un bloc beligerant sau altul. Continua să încheie tratate internaţionale pe care, dacă le-ar fi respectat, trebuia să intre în război deodată de partea ambelor lagăre opuse.

România avea un tratat secret cu Germania şi altul de alianţă cu Austro-Ungaria. La 17 iulie 1914 reprezentanţii Antantei au adus la cunoştinţa guvernului român acordul lor de a susţine pretenţiile României asupra Transilvaniei, ce făcea parte din teritoriul Ungariei, în schimbul participării României la război împotriva Puterilor Centrale. Propunerea Antantei le-a venit diriguitorilor români ca balsamul la rană. De emoţie ei au uitat de nemţi, de austrieci şi de tratatele anterioare încheiate cu ţările acestora.

Informaţia despre propunerile Antantei a fost captată imediat de serviciile secrete ale Germaniei şi chiar a doua zi, la 18 iulie 1914, dezdedimineaţă pe nepusă masă, ambasadorul german la Bucureşti se afla deja în cabinetul ministrului de externe român transmiţîndu-i Mesajul împăratului Germaniei Wilhelm al II-lea către regele României Carol I, prin care se cerea îndeplinirea de către România a obligaţiunilor sale faţă de Puterile Centrale.

La 18 octombrie 1914 România încheie o convenţie secretă cu Rusia ("Acordul Sazonov-Diamandi"), conform căreia promite Rusiei neutralitate amicală în schimbul recunoaşterii din partea guvernului rus a drepturilor României asupra Transilvaniei.

Războiul scăpătase după amiaza lui, iar românii continuau tîrgul.

A mai urmat o îndelungată pauză de şovăieli şi aşteptări şi, în cele din urmă, la 14 august 1916 România intră în război de partea Antantei cu condiţia, după cum a mai pomenit mai sus, alipirii Transilvaniei la statul român (cocostîrcul comercializat se afla încă sus în ceruri) .

A fost, de fapt, un pas foarte riscant pentru o ţară slăbănoagă ca România, aflată geografic chiar în epicentrul pojarului şi fiind strînsă ca în cleşte de imperiile inamice – Germania şi Austro-Ungaria. În plus, potenţialul economic şi militar, ca şi resursele ţării îi permiteau României să ducă acest război pe umerii săi firavi nu mai mult de 3-4 luni. Un război îndelungat pentru ea ar fi însemnat o catastrofă totală. Pericolul nu s-a lăsat mult aşteptat. Nu trecuseră nici două

săptămîni după intrarea României în război, cînd o bună parte din armata ei a fost mototolită de trupele germane, superioare numeric şi în iscusinţă militară. La Turtucaia glorioasele oşti române au suferit o înfrîngere ireparabilă (multe mii de morţi şi 25 de mii de prizonieri făcuţi de inamic). Spre sfîrşitul lui noiembrie 1916 armatele Puterilor Centrale ocupă oraşul Bucureşti. A urmat retragerea generală din ţara-mumă a armatei, a regelui, parlamentului şi a guvernului, precum şi a unei părţi a populaţiei româneşti în Moldova din dreapta Prutului (centrul Iaşi). Întreaga Românie încăpuse în cele patru judeţe moldoveneşti. Inamicul se oprise cu frontul pe rîul Siret. Încă o lovitură a "spărgătorului de fronturi", a comandantului armatei germano-turco-bulgare, feldmareşalul Mackensen, ar fi însemnat pentru România sfîrşitul lumii. Puterile Centrale trăgeau de-acum capacul de veşnică pomenire peste "marisima" ţară românească.

La 13 martie 1917 cancelarul Germaniei Bethmann-Holweg şi ministrul de externe al Austro-Ungariei Ottocar Czernin semnează *Documentul de la Viena*, în care se stipula că, în caz de victorie, Austro-Ungariei îi revenea întreg teritoriul României. Acesta putea fi preţul plătit de România pentru "idealul naţional" şi "visul de aur" al românilor de pretutindeni.

Atîta timp cît Rusia era mare şi tare, România nu putea nici visa la o Basarabie anexată la "ţara-mumă", cu toate că demult îi curgea saliva cînd se gîndea la această bucăţică delicioasă.

Dar iată, de la o vreme, un vîntişor cu noroc începe să bată pentru români tocmai din partea locului în care erau îngropate toate speranţele lor în privinţa Basarabiei.

Revoluţia din Petrograd a scos Rusia din război. A fost o pierdere grea şi un nenoroc pentru aliaţii din Antanta, însă nu şi pentru România. Aşa a fost scris în zodia românilor (sau aşa li-i feleşagul) că unde pierd aliaţii lor, ei neapărat trebuie să cîştige...

Groaza în faţa unei escaladări a revoluţiei pe continent pentru guvernele ţărilor europene din ambele lagăre de război era mai puternică chiar decît ameninţările adversarilor pe cîmpurile de luptă. Angajamentul României de a curma mişcarea bolşevistă din "Basarabia" şi a crea un "cordon sanitar" pe Nistru contra sovietelor suna alintător ca

un cîntec de leagăn în urechile multor ocîrmuitori apuseni înglodaţi cu deznădejde în mocirla războiului. Unii în mod tacit, alţii făţiş au blagoslovit intervenţia armatelor române contra Republicii Democratice Moldoveneşti.

Guvernanţii români au rîs în mînecă şi, văzîndu-se cu mînile dezlegate pe plan extern (vocea Rusiei Sovietice în Antanta de acum nu mai conta), au dat ordin armatei să treacă Prutul. Ei au apreciat că în această aventură militară nu va fi nevoie de cine ştie ce sforţări şi sacrificii. În schimb, cîştigul, oho, cît de ademenitor era (în gînd aveau numai anexarea "Basarabiei"!).

Republica Moldovenească, declarîndu-şi autonomia în componenţa Federaţiei Ruse, de fapt, devenise o ţară singură şi izolată. Era blocată teritorial de Ucraina, care către acea vreme se proclamase stat independent. Guvernul ucrainean (Rada) promova o politică duşmănoasă faţă de Rusia Sovietică, avînd şi el pretenţii teritoriale către ţara noastră. Puterea sovietică aflată într-o încleştare pe viaţă şi pe moarte cu armatele albgardiste, în acea etapă, nu-şi putea permite luxul de a-şi continua rolul său de "matuşcă", pe care îl avea Rusia ţaristă în periferiile naţionale - din lipsă de forţă, mai întîi, apoi şi din cauză că păsăruicele naţionale, odată scăpate din cuşca regimului ţarist prin declararea de către guvernul sovietic a dreptului lor la autodeterminare, zburaseră care şi încotro.

Deci statul moldovenesc, abia ieşit de sub jugul ţarist, neîntărit încă şi nefiind ajutat de nimeni din vecinii săi, devenea o pradă de vînat foarte uşoară pentru România. Românilor numai asta le-a trebuit...

Un fost prim-ministru al României, dotat, cum se vede, cu mult spirit de observaţie, a spus: *"Românul ca şi orice fiinţă slabă şi complexată, aruncă cu piatra numai în acei oameni din partea cărora ştie că nu se poate aştepta la represiuni..."*

Momentul era potrivit. Şi românii n-au ratat şansa să arunce cu pietroiul în moldoveni...

II. Invazia

În primele zile ale lunii ianuarie 1918 trupele armate ale României regale prin surprindere au trecut Prutul, căzînd ca o prăbuşire de mal peste capul populaţiei din spaţiul pruto-nistrean, care, în urma revoluţiei din Petrograd, scuturase jugul ţarist şi, în baza Declaraţiei Drepturilor Popoarelor din Rusia adoptată de noul guvern sovietic la 2 noiembrie 1917, îşi croise o cale liberă, independentă, proclamînd peste o lună (2 decembrie) Republica Democratică Moldovenească.

Către mijlocul lunii ianuarie 1918 (după unele surse consultate de noi – la 13 ianuarie) Divizia XI condusă de generalul E. Broşteanu a ocupat oraşul Chişinău. Grosul efectivului acestei divizii va rămîne şi în continuare cu dislocaţia în perimetrul capitalei moldovene, unde, peste puţin timp, va trece întreg comandamentul Armatei 6.

Celelalte grupări militare româneşti au înaintat în marş forţat spre zonele periferice ale republicii. Divizia I Cavalerie şi-a desfăşurat operaţiunile în direcţia Orhei-Bălţi. Brigada 22 Infanterie a fost însărcinată să ocupe oraşul Bender şi să ia sub control obiectivele strategice din această zonă - nodul feroviar Bender şi capul de pod peste Nistru. Alte grupări militare au pătruns în ţinuturile din sudul ţării, avînd misiunea de a ocupa centrele Cahul, Bolgrad, Cetatea Albă, Ismail şi litoralul mării între Gura Dunării şi Nistru. Flancul de sud al armatei române, după ocuparea acestui teritoriu, avea ca sarcină principală stoparea unui eventual atac al inamicului dinspre Odesa, unde se aflau numeroase trupe revoluţionare.

În contextul operaţiunilor militare ale armatei române în teritoriul republicii se înscrie şi sosirea la Chişinău din lagărul de prizonieri de la Darniţa, lîngă Kiev, a unui detaşament de transilvăneni, foşti militari ai armatei austro-ungare, capturaţi pe frontul rusesc, care după agitaţiile ce se făceau de către emisarii români, o parte din pri-

zonieri fusese atrasă să lupte de partea României contra Puterilor Centrale. Încă la 3 aprilie 1917 guvernul provizoriu al Rusiei aprobase cererea guvernanţilor români ca 30 mii de prizonieri de naţionalitate română din armata austro-ungară să se constituie într-un corp de voluntari pentru a lupta alături de armata română. Straniu lucru, detaşamentul de voluntari transilvăneni, sosit în gara Chişinău la 6 ianuarie 1918, era înarmat şi nu avea de gînd să părăsească oraşul. Probabil, s-a preconizat sincronizarea sosirii la Chişinău a voluntarilor sub arme cu intrarea în oraş a unităţilor Diviziei XI. Însă acest plan al comandamentului român, se pare, din cauză că înaintarea spre Chişinău a diviziei lui Broşteanu n-a fost un maraton fără obstacole, a eşuat. Voluntarii transilvăneni, neavînd nici un suport din partea Diviziei XI, au fost dezarmaţi şi neutralizaţi de forţele bolşevizate din localitate. După cum ne mărturisesc mai multe documente ale Siguranţei, la operaţiunea militară contra voluntarilor români au participat activ şi locuitori civili, căror în acest scop li se distribuiseră arme.

... G.S. semnalează că la spitalul Costiujeni, 7 km de Kişinău se găsesc în servicii doi indivizi bolşevişti, unul Midrigan presupus român, al doilea Frakenberg, evreu, care în ziua de 6 c. (ianuarie 1918 –n. n.) la sosirea voluntarilor ardeleni au luat parte ca autori principali printre bolşevişti ce au dezarmat pe ardeleni. (Din Raportul Serviciului Exterior al Siguranţei Generale nr. 29 din 26 ianuarie 1918)

*

9 februarie 1918

NOTĂ

Pe uliţa Ohorodnaia nr. 2 care aparţine de Circumscripţia 4 trăieşte un anume Gheorghiţă care în ziua de 6 ianuarie la sosirea voluntarilor transilvăneni în gara Chişinăului s-a dus cu un grup de bolşevişti la gară unde s-a înarmat şi împreună cu bolşevişti a început să împuşte în voluntari.

Cînd a plecat acasă de la gară a mai cerut încă o puşcă

spunînd că mai are încă un frate pe care trebuie să-l înarmeze contra românilor, care mai vin. Aceste arme şi în prezent le are acasă...

D. C. P. M.

*

24 martie 1918

NOTĂ

În mahalaua Malaia Malina trăiesc fraţii Ivan şi Pavel Guţu... Când au venit voluntarii transilvăneni aceşti fraţi i-au atacat şi dezarmat împreună cu bolşevicii, când a venit armata română la Kişinău aceştia au fugit cu bolşevicii şi nu după mult timp au venit înapoi. Actualmente aceşti fraţi Guţu cutreeră fabricile şi întrînd în discuţie cu lucrătorii le vorbeşte de români şi de armata română pe care o insultă, totodată filtrîndu-le lucrătorilor idei de revoltă.

D. C. P. M.

De îndată ce se făcuse cunoscută vestea despre invadarea trupelor române în Republica Democratică Moldovenească, unele subunităţi militare ruseşti bolşevizate ce se aflau în teritoriul republicii, evitînd o ciocnire directă cu diviziile româneşti, s-au retras în grabă peste Nistru. Subunităţile pomenite, avînd încorporaţi în rîndurile lor şi mulţi moldoveni, s-au ataşat la forţele revoluţionare ale districtului militar Odesa, concentrate în mai multe localităţi pe traseul Rîbniţa – Dubăsari – Tiraspol – Razdelinaia – Odesa. De acolo ele ameninţau permanent armata română, mai ales dinspre Tiraspol, şi din direcţia unor oraşele şi localităţi mai mici – Dubăsari, Grigoriopol, Parcani, Tîrnauca, Slobozia, iar din zona sudică – Acherman (Cetatea Albă).

E de menţionat şi faptul că la Odesa se aflau mulţi revoluţionari români, care în iunie 1917 creaseră în acest oraş "Comitetul de acţiune social-democrat", organ conducător al socialiştilor români refugiaţi în teritoriul Rusiei. Refugiaţii români desfăşurau o intensă activitate propagandistică contra regimului oligarhic insuportabil din România regală şi de răspîndire a ideilor revoluţionare în rîndurile maselor soldăţeşti

ale armatei române. În documentele Siguranţei ei sînt numiţi "dezertori", "trădători".

NOTĂ

În satul Răciula situat la 8 vârste de Călăraşi se găseşte chiar în mijlocul satului 12 chesone, pe care le-a lăsat acolo o coloană care a stat mai mult timp şi care a plecat când a auzit că vin românii. Militari ruşi au lăsat predând locuitorilor 90-100 cai, care se găsesc acuma în posesiunea locuitorilor din sat. S-a mai lăsat vreo 15-20 hamuri noi şi foi de cort şi altele lăsate cu inventar la Preşedintele comunei. La locuitorul Ştefan Teodoreanu din satul Răciula se găsesc 80 puduri cartofi cumpărate de către soldaţii ruşi care erau la coloana din acel sat...

Militarii ruşi însă au plecat fără să se ştie unde cu venirea Armatei Române în Basarabia.

Călăraşi, 17/2 1918
Sergent Cornea Romulus

*

... 21) Idem G. S. semnalează că foarte mulţi ofiţeri şi soldaţi ruşi majoritatea bolşevici pleacă din Chişinău fiind trecuţi în Rusia, unde se alipesc la grupul bolşevicilor luptând contra armatei noastre. Printre aceştia sunt mulţi români basarabeni care se servesc de acte ruseşti false arătând că sunt din interiorul Rusiei. Această stare de lucruri ar fi provocată de evreii din Basarabia...

(Din Raportul lui N. Drăguţescu, şeful Centrului de Siguranţă Kişinău, (CSK), nr. 29 din 26 ianuarie 1918 către Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale şi către Biroul II al Diviziei XI).

*

21 februarie 1918

NOTĂ.

Sunt informat că se află mai mulţi disertori români în Basarabia care fac propagandă atât în Basarabia, cât şi în România contra armatei române purtând corespondenţă şi circulând cu tre-

nuri având bilete de circulaţie false. Aceşti disertori duc ştiri din Basarabia la Odesa...

A. Hi.

*

N 30
26 ianuarie 1918

RAPORT

De activitatea centrului de informaţie din Bender în zilele de 22 şi 23 ianuarie.

... De la un informator a fost informat (comisarul Popescu, şeful Centrului de Informaţiuni Bender – n-n.) *în mod sigur că 3 mii de soldaţi ruşi ce veneau din România şi căror în ziua de 21 c. (ianuarie 1918 –n. n.) li s-au permis trecerea în Tiraspol prin Bender conform ordinelor superioare au fost înarmaţi de bolşevici care în total erau peste 10 mii cu un regiment de cavalerie intenţionau să atace Benderul spre a-l ocupa. În seara de 22 acelaş informator l-a informat că bolşeviştii la ora 6.00 din a doua zi vor ataca armatele române prin 3 puncte la capul podului ce trece peste Nistru şi dă în marginea cetăţii Bender. Aceste informaţiuni au fost comunicate de comisarul Popescu domnului colonel Meleca, comandantul Brigăzii care şi a luat toate măsurile posibile de apărare.*

În legătură cu aceste informaţiuni, am mai observat că toată populaţiunea din Bender ce este în majoritate evrei se refugia la sate părăsind oraşul, iar informatorii i-au comunicat că populaţiunea ştia dinainte despre intenţiunea bolşevicilor.

În noaptea 22 spre 23 comisarul Popescu cu agenţii şi cu ajutoarele date de comandantul militar a făcut mai multe arestări şi percheziţii diferitor indivizi bolşevici din Bender, iar pe la ora 3, pe când se găsea în interiorul cetăţii cu ocazia cercetărilor sale, a început de la inamic bombardamentul de artilerie foarte violent asupra cetăţii şi asupra oraşului continuînd până la ora 6 dimineaţa când inamicul a atacat cu mitralierele începând după aceasta o luptă

înverşunată între ai noştri şi bolşevişti care la număr erau mult mai superiori şi din care cauză cam pe la ora 10.00 trupele noastre s-au retras în ordine fără a rămâne inamicului nici un fel de material.

În luptă a fost grav rănit dl Colonel Macovescu, iar trupele noastre s-au întărit pe poziţiuni la Bulboca. Comisarul Popescu are informaţiuni de la persoane venite din Rusia, că în Odesa este un curent foarte sever în contra tuturor românilor ce se găsesc în Rusia, iar bolşevişti au arestat toţi membrii parlamentului, ofiţeri, funcţionari şi refugiaţi care voiau a veni în ţară.

Evreii fac propagandă în contra românilor şi îndeamnă pe bolşevici să omoare pe toţi capii noştri de acolo. Iar gazetele lor şi cu manifeste anunţă că regele nostru şi guvernul se găsesc arestaţi, iar în ţară e revoluţie.

Fac propagandă printre toţi muncitorii trimişi în Rusia cu diferite ateliere ca la întoarcerea în ţară să lupte pentru revoluţie la schimbarea actualei forme de guvernământ şi întroducerea republicii. Bolşevicii aşteaptă înaintarea trupelor române în spre Odesa şi luptă pentru organizarea militară în contra noastră.

Şeful Serviciului
Director - (N. Drăguţescu)

Se mai adaogă că la retragerea trupelor din Bender s-au văzut la o farmacie şi la poştă pe strada principală trăgeau civili cu mitralierele în soldaţii noştri.

*

N 37
27 ianuarie 1918

M. C. G. (Marele Cartier General – n. n.) Serviciul Siguranţei

Am onoarea a vă raporta că în urma informaţiunilor ce avem, la Acherman bolşevişti îngrămădesc trupe spre a ţine piept armatelor române.

*

... "Printre bolşevişti care se găsesc în Odesa s-au înrolat un însemnat număr de dezertori români, ar fi 20.000 care sunt plătiţi cu 10 ruble pe zi făcând propagandă contra guvernului şi familiei noastre regale"...

(Din Raportul comisarului special D. C. Popescu din 28 ianuarie 1918).

*

"Suntem informaţi că între Dubăsari, Grigoriopol şi Tiraspol bolşeviştii ar concentra trupe şi înrolează tineri români basarabeni, pe care îi trece pe la Dubăsari. Cu aceştia vor să atace trupele noastre şi să provoace o răscoală în Basarabia voind să arăte că şi românii din Basarabia sunt contra noastră".

(Din telegrama Serviciului Siguranţei al Marelui Cartier General către Divizia XI, nr. 6336 din 25 ianuarie 1918)

Din documentele citate vedem că situaţia la graniţa răsăriteană (Ucraina, Transnistria) era plină de surprize şi primejdioasă pentru armata română. Însă, în afară de contraatacul efectuat de bolşevici asupra oraşului Bender şi unele bombardamente izolate, deşi puternice, cu artilerie grea, din Tiraspol, Slobozia şi Tîrnauca asupra poziţiilor româneşti din Bender, Chiţcani şi Borisovca, trupele revoluţionare de peste Nistru, cum s-ar putea concluziona din materialele Siguranţei, mai mult n-au întreprins nimic serios contra armatei române, care dispunea de un efectiv enorm în teritoriul ocupat.

În schimb, rezistenţa latentă, cvazitotală, caracterizată şi prin numeroase erupţii violente – răzvrătiri şi răscoale antiocupaţioniste, antiromâneşti ale populaţiei civile de la oraşe şi sate – le crea ocupanţilor stări şi situaţii de adevărat coşmar.

În acelaşi timp era însă evident că numai prin rezistenţa populaţiei din rîndurile căreia se creau grupuri răzleţe paramilitare din oameni puşi sub arme la repezeală, nu se putea opri avalanşa unităţilor regulate ale armatei române, nici periclita cumva planurile anexioniste ale guvernanţilor bucureşteni.

Unităţile militare naţionale – regimentele moldoveneşti, recent create – au rămas în cazarme fiind dezinformate cu stăruinţă de către conducerea românofilă a Sfatului Ţării în privinţa misiunii armatei române în teritoriul republicii. Tot din iniţiativa deputaţilor unionişti în diferite localităţi s-au trimis emisari ai Sfatului Ţării în scopul de a desfăşura muncă "de lămurire", adică, de a dezinforma populaţia şi a evita o ciocnire cu forţele armate româneşti. Intenţionat se răspîndeau tot felul de zvonuri, cum că trupele româneşti au venit la cererea aliaţilor şi a comandamentului Armatei IX Ruse de pe frontul român ca să ia sub pază depozitele de produse şi căile ferate din republică. Şi cîte şi mai cîte. Falanga cincicolonistă din Sfatul Ţării făcea totul ce îi era în putinţă pentru a dezorienta opinia publică şi a facilita înaintarea armatei române, ocuparea cît mai grabnică a ţării noastre.

De acum către începutul lui februarie 1918 soarta Republicii Democratice Moldoveneşti, de fapt, era hotărîtă: aproape întreg teritoriul ei se afla sub călcîiul diviziilor româneşti.

În spatele trupelor militare, la un scurt interval de vreme, fără a-şi tărăgăna pasul, mărşăluiau detaşamentele şi brigăzile de poliţie, Siguranţă şi jandarmerie avînd misiunea în teritoriul ocupat de militari de a-l ***"curăţi de răuvoitori" şi a "curma orice mişcare suspectă".***

Dar cum toată lumea era "răuvoitoare" şi ostilă regimului militar străin, în republica cotropită a demarat o campanie nemaipomenită de teroare şi bătăi, o adevărată războire a soldăţimii şi forţelor de ordine româneşti cu populaţia Republicii Moldoveneşti. Pe pămîntul Moldovei s-a lăsat o cumplită noapte ocupaţionistă, care a durat peste 22 de ani...

III. Cu Dumnezeu pe limbă şi cu ucigă-l crucea în sîn

Ion Iliescu, actualul preşedinte al României, originar din Oltenia, dar care pe vremea lui Ceauşescu lucrase mult timp ca secretar de partid în Moldova din dreapta Prutului, aflat în ajunul alegerilor prezidenţiale din România într-o vizită particulară în republica noastră (venise să cucerească nişte voturi din partea moldovenilor, pe care autorităţile româneşti tîlhăreşte îi paşaportizaseră), la întrebarea ziariştilor de la "Flux" "Cum vi se par moldovenii în raport cu muntenii, oltenii, ardelenii?" avea să afirme că "moldovenii sunt mai liniştiţi, mai cuminţi", recunoscînd cu aceeaşi ocazie că din calităţile românilor ce "îl repugnă" mai mult e "şmecheria". Dacă pe un conaţional de al lor îl repugnă şmecheria românilor, atunci ce să zicem noi, moldovenii...

La momentul invaziei armatei române în teritoriul Republicii Moldoveneşti n-au existat cauze obiective, care ar îndreptăţi agresiunea României regale contra statului nostru. Mai întîi, pămînturile dintre Prut şi Nistru, orice ar spune românii, de cînd e lumea au fost moldoveneşti şi nicicînd n-au aparţinut României. Mai pe urmă, tînăra republică nu ameninţa pe nimeni, ca să putem vorbi în acest caz de o lovitură militară preventivă asupra RDM din partea armatei române pentru a anticipa, să zicem, o primejdie inminentă pentru România. Statul nostru, recent renăscut după mai mult de un secol de ocupaţie ţaristă, fiind sfîşiat de multiple şi grave probleme interne, nu avea chef şi nici dispunea de potenţialul cuvenit pentru a le căuta vecinilor noduri în papură, cu atît mai puţin – a se avînta în hărţuieli militare cu dînşii.

Că Sfatul Ţării – organul legislativ şi de guvernămînt din RDM – nu mînuia situaţia din ţară, nu se bucura de sprijinul maselor largi ale populaţiei şi avea să cadă singur, ca un fruct viermănos şi putred

din pomul cu roadă – acest fenomen, pur intern, după logica lucrurilor, nu putea să-i împungă prea dureros la rînză pe guvernanţii statului vecin, de au sărit parcă fripţi cu jăratic întru salvarea unei zdohnituri de guvern din ţara noastră. Sfatul Ţării trebuia lăsat să moară de moarte bună. Lui i-a fost hărăzită întocmai aceeaşi soartă ca şi cea a guvernului provizoriu al lui Kerenski din Rusia.

Cu toată moleşala provincială şi firea moldovanului cu mintea lui de pe urmă, evenimentele în ex-gubernia ţaristă, poreclită cîndva, spre marea bucurie a românilor, "Basarabia", la sfîrşitul anului 1917 – începutul anului 1918 se desfăşurau atît de vertiginos, încît guvernul provizoriu moldovenesc, Sfatul Ţării, abia ieşind din maternitate deja devenea un plod anacronic. Prin impotenţa de a guverna şi de a face ordine în ţară, prin politica sa duplicitară, făţarnică şi trădătoare, de orientare unionist-proromânească, Sfatul Ţării foarte curînd s-a transformat într-o cîrpă roşie pentru taurul nostru moldovenesc, zbîrligat de mişcarea socialistă a bolşevicilor. Era evidentă o necorespundere contrastantă între politica guvernului, pe de o parte, şi aspiraţiile maselor, pe de alta.

Mulţi dintre cercetătorii acelei perioade istorice rămîn nedumeriţi de un paradox, şi anume: cum de s-a întîmplat că la 1917 populaţia din spaţiul pruto-nistrean, stăpînită aproape în întregime de ideile mişcării pentru libertăţile sociale şi naţionale, a răbdat o conducere de ţară, în persoana Sfatului Ţării, care călcase în picioare năzuinţele poporului moldovenesc, trăgîndu-l, cu independenţa şi statalitatea deja dobîndite, sub alt jug străin, în multe privinţe, mai barbar, mai monstruos chiar decît cel ţarist? Cum de s-a întîmplat că unioniştii, fiind cei mai antipatici, cei mai străini în societatea moldovenească la 1918, au reuşit să pună mîna pe putere ca să-şi facă mendrele unioniste?

"Întrebaţi-i pe români!"- s-ar putea răspunde scurt şi cuprinzător. Dar cum să-i întrebăm, dacă ei totdeauna au spus minciuni moldovenilor?

E ştiut că o parte din membrii Sfatului Ţării erau unionişti. Unionişti ascunşi, minoritari la început. Pe urmă, cînd, prin metode necinstite, şmecherism arogant şi terorizare directă a oponenţilor lor cu ajutorul forţelor militare româneşti, şi-au umflat artificial influenţa lor

în conducerea RDM, ei îşi dăduseră arama pe faţă şi purceseră să tragă ţara pe calea sinucigaşă spre România. Cine au fost ei şi de unde s-au luat? Care au fost antecedentele care au dat naştere bestialităţii româneşti cu frumosul nume "unire"?

Menţionăm că elita intelectuală, iniţiatoare a mişcării de eliberare naţională a moldovenilor la începutul secolului trecut (rugăm cititorul aici şi în continuare să facă o paralelă cu perioada de după 1989 în ţara noastră) era tutelată, susţinută moral şi cu milostenii băneşti de către oficialităţile şi serviciile secrete româneşti. Această mişcare, totodată, era călărită pe rupte de către oligarhia politică a României în scopuri unioniste, spre a desfăşura şi consolida în teritoriul pruto-nistrean o formaţiune cincicolonistă românească avînd misiunea de "a trezi" în rîndurile moldovenilor "spiritul de neam românesc" şi de a crea în societatea moldovenească un climat ideologic favorabil răpirii acestui teritoriu de către România. "Elitiştii" naţionali au însuşit prea bine de la patronii lor transpruteni şmecherismul politic românesc, vicleşugul şi metodele perfide întru a înşela masele şi a se căţăra cu uşurinţă pe stîlpul puterii.

Cînd începuseră tulburările revoluţionare în Basarabia, naţionaliştii moldoveni din cohorta proromânească cu bună ştiinţă au folosit masca revoluţionară şi cea a intereselor naţionale ale moldovenilor. Mascîndu-şi adevăratele lor intenţii, ei au purces în mase trebăluind cu agitaţii făţarnice şi demagogice, în special în subunităţile militare de moldoveni ale armatei ruse (Chişinău, Odesa, Ekaterinoslav, Simferopol, Armata IX Rusă de pe frontul român). Românofilii s-au orientat cu pricepere în situaţie: era vreme de război şi grosul electoratului îl constituia masele soldăţeşti. Un electorat sub arme era şi cel mai potrivit pentru a-şi atinge scopurile politice urmărite. Prin înşelăciune şi manevre politice necinstite naţionaliştii proromâni au reuşit să urce toate treptele organelor elective, începînd cu comitetele primare soldăţeşti, apoi să treacă prin comitetul central ca, în cele din urmă, să se strecoare în primul legislativ moldovenesc şi ca miniştri (directori) în guvernul Republicii Democratice Moldoveneşti. Cincicoloniştii români din Sfatul Ţării, întocmai ca şi cei din Parlamentul Republicii Moldova după 1989, au simulat lupta pentru independenţa statală a RM,

numai pentru a scăpa de Rusia, ca mai apoi, împreună cu românii, imediat să treacă la măsurile de lichidare a statalităţii moldoveneşti, avînd ca scop final anexarea acestui teritoriu la România.

Încă în etapa iniţială a mişcării pentru dreptate socială şi naţională s-a profilat un contingent de purtători ai ideilor românismului şi xenofobiei, străine moldovenilor, care era susţinut cu bani româneşti de autorităţile de peste Prut. Erau şi "iniţiativnici" uneori în grup, alteori individual, cerînd ajutor de la "fraţii români" pentru a se infiltra în conducerea ţării.

"De la libertatea pe care am căpătat-o diferitele naţiuni din Rusia, Basarabia (în care se află peste 2 milioane de moldoveni) care de 105 ani a fost deslipită de România** (minciună cunoscută – n. n.) **– în dorinţa de a-şi căpăta autonomia pe baza limbei şi religiei, şi-a constituit un Comitet Central la Chişinău, care conduce această mişcare.

Acest Comitet Central are sub ordinele sale subcomitetele pe Armate, în care se află soldaţi basarabeni.

Dorinţa pe care o avem cu toţii de a duce la bun sfîrşit această chestiune atît de importantă, se izbeşte de numeroase dificultăţi inerente...

Noi am exclus din Comitetele noastre pe toţi acei ce nu sunt moldoveni (sic!), şi trebuie s-o recunoaştem, am renunţat şi la banii lor. Slabele mijloace de care dispunem azi, nu vor fi suficiente nici pentru completarea grupării centrale ce dorim a face. Ar trebui socotită în plus cheltuielile necesare propagandei, atât prin ziare proprii, cât şi prin reuniuni.

În acest scop ne adresăm la scumpii noştri fraţi, spunându-le: "Daţi-ne ajutorul vostru!"

Preşedintele Comitetului Basarabean al Armatei IX Ruse,
membru al Comitetului Central din Chişinău
Sub-locotenent Pântea Gherman.

(Scrisoarea către "fraţii" români a lui Gh. Pântea, care ulterior, susţinut de români, a avut o carieră uluitoare: locţiitor al preşe-

dintelui Biroului în vederea formării Sfatului Ţării, apoi membru al Sfatului Ţării, ministru de război etc.)

Trebuie să subliniem că o asemenea carieră politică şi-au făcut cu ajutorul românilor mai mulţi românofili ocupînd posturi-cheie în conducerea ţării...

Tragedia mişcării naţionale a moldovenilor constă în faptul că, la naştere, acesteia, în loc de leagăn cu aşternut moale, i se oferise locul dintre ciocan şi nicovală. Pe de o parte era urmărită şi lovită mortal de ohranca secretă ţaristă, iar pe de alta – ademenită cu vorbe drăgostoase, îmbrăţişată şi oploşită la sînu-i de o vecină, pretinsă mumă, vitregă şi şmecheroaică, care o alăpta cu venin dulce. Ideea naţională moldovenească era pîndită de un pericol de moarte din ambele părţi. Cu deosebirea că o moarte avea să fie subită şi violentă, iar alta – latentă, cu visuri plăcute şi cu simţul de miere pe buze...

Către anul 1917 – anul cuceririi independenţei de către Republica Moldovenească – rădăcinile viguroase adîncite în trecutul statalităţii şi neamului moldovenilor, bogatele şi frumoasele noastre tradiţii spiritual-istorice naţionale, în mod forţat, erau astupate cu învelişul uitării de către satrapii politicii denaţionalizatoare a imperiului ţarist, pe de o parte a Moldovei, şi de oligarhia ideologică şovino-românească – pe de cealaltă parte. Românii s-au dovedit a fi denaţionalizatori cu mult mai vicleni şi mai periculoşi decît ruşii. Aceştia au făcut totul pentru a-i asimila pe moldoveni depunînd sforţări draconice ca din făclia noastră spirituală, cîndva "pîlpîindă în vatra străbună, să nu rămînă nici urmă". Ruşilor le "era acru în ciupcic" şi îi durea în cot de valorile cultural-istorice naţionale ale moldovenilor. Le îngropau fără emoţii. Românii, însă, au rămas volnici să fure din tezaurul spiritual moldovenesc tot ce se putea fura. Cine i-ar fi împiedicat în acea perioadă să facă acest lucru? Nimeni. Şi au început românii să fure ca în codru. Vorba aia: Codrul, frate cu românul... Nu-i aşea? De la o vreme s-au gîndit că furturile pot fi descoperite. Şi ca adevăraţi hoţi şmecheri, ca să inducă în eroare jurisprudenţa adevărului istoric, ei, în loc să-şi măture propriile urme, cum o fac toţi tîlharii din lume, au început să măture urmele moldovenilor, ca stăpîni ai acestui tezaur netrecător. Unde era Ţara Moldovei, neam moldovenesc, limbă moldovenească,

din senin apar nume antipodice "stat românesc", "neam românesc" "limbă română". Ştefan cel Mare şi toţi domnitorii Ţării Moldovei, cronicarii, scriitorii moldoveni, cu blagoslovirea conchistadorilor dîmboviţeni, peste noapte au devenit "români". Cînd şi unde "s-a prăbuşit" Ţara Moldovei, neamul moldovenilor, românii nu dau nici o lămurire. Acest proces pustietor pentru istoria şi spiritualitatea naţională a moldovenilor continuă cu o înverşunare şi mai satanică în zilele noastre. Iată aşa furtul şi minciuna au prins contururi durabile de tradiţie istorică la români. La noi, la moldoveni, aflaţi sub regim de ocupaţie, o lungă perioadă de vreme n-avea cine să scrie istorie. Şi nici că putea s-o scrie în acele împrejurări. Acum du-te de le spune românilor adevărul, că ei vor sări fripţi şi vor aduce "dovezi" cu nemiluita, făcînd trimiteri la zeci şi sute de alte minciuni, spuse şi scrise de somităţi istorice româneşti. Minciuna la noi e mai păzită şi cu forţa de cerberii din legiunea "căpitanului" Iurie Roşca, agent cu plată al românilor.

Împrejurările nefaste, ca urmare a politicii deznaţionalizatoare a Rusiei ţariste şi a autocraţiei politico-ideologice româneşti în ambele bucăţi de pămînt moldovenesc, respectiv aflate sub ocupaţia celor două ţări vecine, au vătămat esenţial procesul de renaştere a naţiunii moldoveneşti.

La început de cale (sfîrşitul sec. XIX - începutul sec. XX) mişcarea naţională în Moldova din cauzele numite mai sus era slabă şi se ciocnise de un deficit acut al simţului de neam în rîndurile moldovenilor. Neavînd suficientă sevă autohtonă pentru a înfiripa o mişcare largă şi potentă, mulţi dintre exponenţii de vază ai ideii naţionale moldoveneşti s-au nădit la ţîţa lăptoasă a naţionalismului românesc, asimilînd din plin, împreună cu lăptucul simţului exagerat de neam al vecinilor, şi veninul ideologiei şovinismului panromânesc, al antimoldovenismului, xenofobiei şi unionismului expansionist şi agresiv.

Acestea au fost cauzele unui fapt evident că o parte de membri ai Sfatului Ţării, moldoveni de-ai noştri, intelectuali de vază, erau purtători ai bacilului şovino-unionist românesc. Iar dacă mai adăugăm aici teroarea şi presiunea sălbatică a autorităţilor militare ocupaţioniste şi a siguranţei asupra organelor de guvernare din Republica Democratică Moldovenească, atunci devine cît se poate de clar comportamentul

unor profitori cu influenţă din Sfatul Ţării, care au vîndut ţara românilor. Aici e tot secretul enigmei şi al paradoxului...

La drept vorbind, Sfatul Ţării se afla de acum leşinat pe laiţă cu mîinile încrucişate pe piept, cînd sosi armata română. Românii i-au aplicat proceduri de reanimare şi i-au întors duhul ce-i ieşea gîlgîind prin gîtlej. Straniu lucru, fachirii letopisaniilor româneşti, cu auzul lor extrasenzorial de vrăjitori savantlîcoşi cu titluri academice, în acel gîlgîit ieşind din trupul muribund au deslușit o chemare, în toată frumuseţea expresiei româneşti, adresată, cică, "ţării-mume" de a trimite armatele sale ca să ocupe "Basarabia".

Deoarece acest mit atinge o problemă de principiu, românii atribuindu-i şi semnificaţia de temei juridic şi moral a agresiunii, ne vom permite aici să punem la îndoială legitimitatea şi credibilitatea "chemării" în cauză.

La ora invaziei trupelor române în teritoriul RDM, evenimentele în jurul Sfatului Ţării se desfăşurau în felul următor. La 5 ianuarie 1918 în Chişinău încă activa secţia militară a Rumcerodului în frunte cu Kotovski, Levinzon ş. a., cînd armatele române, ocupînd oraşelul de frontieră Ungheni, se aflau deja în drum spre Chişinău.

"În acele clipe de groază Sfatul Ţării a fost alungat (sic!) o parte de deputaţi au fost nevoiţi să se strecoare prin rîndurile debandate ale bolşevicilor în direcţia armatei române, unde au găsit adăpost şi primire frăţească, altă parte de deputaţi se ascundeau prin beciurile gazdelor de încredere..." *(Din amintirile căpitanului Dumitru Mîrza, deputat românofil din Sfatul Ţării).*

În schiţa istorică "Privire generală asupra evenimentelor din Basarabia anilor 1917-1926", autorul acesteia, Alexandrescu, scria: ***"La 5 ianuarie 1918 în Chişinău a apărut secţiunea militară, adică secţia Statului Major al frontului românesc, avîndu-i în componenţa lui pe Perper, Levinzon, Cabac şi Cotovski... Activitatea Sfatului Ţării a fost suspendată, iar deputaţii şi directorii*** *(miniştrii, membrii guvernului –n.n.)* ***s-au împrăştiat şi s-au ascuns care încotro... În noaptea de 5 ianuarie, în taină în clădirea zemstvei s-a întrunit "blocul moldovenesc" majoritar din Sfatul Ţării, care a hotărât să trimită o delegaţie din trei persoane la Iaşi..."***

Scopul delegaţiei era de a cere guvernului României ca armata română să intervină în desfăşurarea evenimentelor din Republica Moldovenească.

Te mirai că *"în acele clipe de groază"* pentru membrii unionişti din "blocul moldovenesc", cînd aceştia se împrăştiaseră *"care încotro"*, aidoma unei turmiţe de oi, năpădită de o haită de lupi, unii tulind-o cu călcîile subsuoară spre armata "spăsitoare" românească, iar alţii, cu suflarea tăiată, stînd *"în beciurile gazdelor de încredere"*, putea fi vorba de o majoritate parlamentară la adunarea din clădirea zemstvei. Mai lesne, a fost o strînsură neînsemnată de agenţi ai românilor, ieşiţi din ascunzişuri cu frica în spate, noaptea, pe furiş, neîmputerniciţi de nimeni pentru a improviza o decizie odioasă şi insolentă, dar foarte necesară românilor pentru a-şi acoperi ruşinea agresiei. Decizie, luată post-factum, lipsită de orice bază legală şi, în plus, neavînd în fond absolut nici un rost, pentru că armata română se afla de acum dincoace de Prut împuşcînd cetăţeni ai RDM pentru activităţi, cică, antiromâneşti. Guvernanţii români intenţionat "au încurcat" solicitările particulare ale unor indivizi unionişti (fie chiar deputaţi!) cu hotărîrea Sfatului Ţării.

Mai precizăm că adevărata chemare a armatei române de a ocupa ţara noastră a fost făcută de înşişi guvernanţii români în şedinţa Consiliului de Coroană al României din 1 ianuarie 1918, unde se luase hotărîrea de a trimite imediat trupe armate ocupaţioniste în RDM. Nu vom fi departe de adevăr constatînd că intenţiile de a anexa Basarabia erau clocite de capii dîmboviţeni încă de pe cînd se născuse statul român. I-a încurajat în aceste planuri răpitoare Germania, care voia să aibă alături o Românie veşnic duşmănită cu Rusia din cauza Basarabiei, încheind un tratat secret germano-român în 1883. Nemţilor le-a reuşit în perspectivă acest lucru, şi trebuie să subliniem, le-a reuşit formidabil şi în mare perspectivă...

Cît priveşte chemarea unor trupe străine în RDM, în scopul de a restabili liniştea şi ordinea în ţară, problema în cauză într-adevăr a fost discutată anterior nu pe ascuns, tălhăreşte, ci într-o şedinţă plenară a Sfatului Ţării. Însă rezultatul discuţiilor a fost cu desăvîrşire contraindicat românilor.

*... Atunci s-a ridicat în Sfatul Ţării chestiunea aducerii unei armate aliate în Basarabia – scrie în amintirile sale pomenitul D. Mîrza. **Blocul Moldovenesc... a propus să fie chemată pentru această operă armata regatului român. La auzul acestei propuneri toţi deputaţii minoritari şi chiar membrii fracţiunii ţărăniste au ridicat un violent protest, demascându-ne scopul (sic!) şi cerând orice armată, fie japoneză, turcească sau chiar cea bolşevică, numai de armata română nu voiau să audă (sic!)...***

Într-o consfătuire secretă de noapte am hotărât să delegăm doi reprezentanţi din Sfatul Ţării de a pleca imediat la Iaşi cu mandat (cîţi deputaţi şi cine concret le-a încredinţat acest mandat? – n. n.) ***de a cere la guvernul român să ne trimită*** (cui să-i trimită? – n. n.) ***cât mai degrabă armată pentru a ocupa Basarabia..."***

În baza unor asemenea balabolii, lipsite de argumente şi logică, istoricii români "argumentează" invazia armatei româneşti în ţara noastră.

Nu erau chiar atît de "minoritari" adversarii unioniştilor, dacă în discuţii deschise şi cinstite tentativele duşmănoase ale românofililor au fost cu succes zădărnicite. Aşadar, pretinsa "hotărîre despre chemarea armatei române", hotărîre la care fac trimiteri istoricii români, ca şi cum ea ar fi fost adoptată în şedinţa Sfatului Ţării, e o ficţiune, e o "hohmă", vorba rusului şi, uneori, a moldovanului.

Toate intenţiile deputaţilor unionişti se realizau sub tutela patronilor de peste Prut, prin metode oculte, pe furiş, şerpeşte, prin vicleşug şi minciună...

Pentru a potoli spiritele răzvrătite din republica agresată şi a-i da năvălirii armatei române o înfăţişare mai respectabilă, oficialităţile de pe Dîmboviţa, prin gura şefului Marelui Cartier General al armatei române, generalul Constantin Prezan, au răspîndit o minciună din acele ce îngheaţă apele în luna cuptorului. Minciună, care s-a strecurat chiar şi într-o telegramă a ştabilor Siguranţei către subalternii lor de la Chişinău, cum că ***"trupele române au fost chemate de Sfatul Ţării spre a restabili ordinea şi a asigura viaţa şi avutul tuturor locuitorilor din Basarabia"*** *(Din telegrama Delegatului Siguranţei Române pe lîngă Cartierul General Rus, N 7440 din 10. 02. 1918).*

Acelaşi general Prezan într-o declaraţie publică făcută la Iaşi (12 ianuarie 1918), adresată, cum se vede, populaţiei RDM şi menită a linişti spiritele în ţara noastră, a dat serioase asigurări moldovenilor că nu va pereclita nici într-un mod independenţa republicii noastre şi că ***"ostaşii români se vor întoarce la ei acasă".***

Cu alte cuvinte, feţe oficiale ale României pupau pământul jurînd pe icoana sfintei Parascheva, ocrotitoare a românilor, că soldăţimea românească, îndată ce va încheia misiunea ei "blagorodnică" de a "restabili ordinea" etc., etc. în "Basarabia", fără a cere barem un covrig de *mînţănire* de la moldoveni, pentru "bunătatea" ce le-a făcut-o, se va căra de aici în fuguţa cea mare, cum a şi venit.

Dar vorba ceea: cine fură mai tare jură. După vorbe popă se crede, iar după fapte măgar se vede. Ţi-ai găsit naţie cinstită: să-şi bage mîinile pînă la coate în miere şi să nu-şi lingă măcar degetele!..

TELEGRAMĂ

N 25 din 25 ianuarie 1918

M. C. G. Serviciul Siguranţei

Sfatul Ţării în şedinţa de 23 c. *(ianuarie 1918-n. n.)* ***amânată intenţionat până la 24 c. ora 10 a. m. când s-a declarat cu unanimitate Republica moldovenească Basarabeană democratică independentă. Directorii se numesc miniştri, deputaţii sunt inviolabili*** *(cît de inviolabili erau deputaţii, vom vedea în capitolele următoare – n. n.)...* ***La ora 11 s-au trecut trupele în revistă, apoi [...] defilarea şi recepţie cu notabili. După toasturile pentru m.s.d., pentru armată şi comandant au urmat toate pe faţă*** *(sic!)* ***pentru alipirea la regat*** *(sic!)*

La 5 seara la teatru şezătoare [...] cu o conferinţă despre unire *(sic!)*, ***cor, declamaţie. A asistat Dl general Broşteanu...***

După 12 în bufetul teatrului fruntaşi cu ofiţeri superiori români au petrecut împreună până aproape de ziuă. S-a toastat numai pentru unire *(sic!)* ***şi pentru România nouă*** *(sic!)...*

Şeful Serviciului
Director *N. Drăguţescu*

*

Secret
Delegatul Siguranţei Române pe lângă Cartierul General Rus
către
Domnul Ofiţer de Siguranţă Kişinău

***Marele Cartier General cu adresa N 6581 din 2 februarie curent ne face cunoscut că este informat că în Basarabia sunt formate mai multe comitete de evrei** (toţi acei care erau contra românilor, erau numiţi "bolşevici", "evrei", "streini" – n. n.), **care fac propagandă prin populaţia Basarabeană pentru ca să nu primească alipirea Basarabiei la România căutând prin toate mijloacele a discredita acţiunea întreprinsă de noi în folosul fraţilor noştri din Republica Moldovenească** (caz aproape excepţional, cînd în documentele Siguranţei republica noastră este numită pe nume – n. n.).*

Comunicându-le cele spuse mai sus, vă rugăm a face minuţioase cercetări în toată Circumscripţia Dvs spre a descoperi comitetele în cestiune, cum şi pe cei ce ar face în mod izolat astfel de propagandă semnalându-i Comandamentului respectiv după care ne veţi face cunoscut şi ne veţi comunica măsurile luate.

Delegat (iscălitură)
N 7336 din 3/II-918

După cum vedem, oficialităţile româneşti îmblau cu Dumnezeu pe limbă şi cu ucigă-l crucea în sîn. Public jurau că nu se vor atinge de statalitatea şi independenţa moldovenilor şi că, după instaurarea ordinii în ţara noastră, se vor întoarce la ei acasă. Iar la recepţia oficială şi în bufetul teatrului, chefuind la bruderschaft toată noaptea pînă în zori de ziuă, împreună cu agenţii lor autohtoni, toastau numai *"pentru unire* " şi *"pentru România nouă"*.

Beţia şi vorbele de la bufet n-ar fi meritat să fie pomenite aici. Dar, uite necazul! Nu zăbavă, după cum ne mărturiseşte alt document citat mai sus, organele de represiune în masă (Siguranţa) din teritoriul ocupat au primit ordin secret a se răfui cu toţi acei care vor cuteza a crîcni contra "alipirii Basarabiei la România!".

Iepurașii unioniști, ieșiți mai dăunăzi, încă dîrdîind de spaimă, din cotloanele gazdelor de încredere, iată că "ciocnindu-se" la un pahar de agheazmă în campanie cu *estabishmentul* militar român din zona de ocupație, au prins atîta curaj și fierbințeală în vine, că îndată s-au crezut lei năzdrăvani și purceseră a huligăni prin țară cu ideea "alipirii", declarîndu-i „trădători" pe toți locuitorii republicii noastre, care erau contra oricarei uniri cu românii.

... 3) Idem. S. C. anunță că un grup de deputați din Sfatul Țării s-au decis a da la iveală (sic!) peste cîteva zile dorința lor pentru alipirea Basarabiei la România. Vor declara ca trădători ai neamului (sic!) pe cei care stăruie în credințele lor separatiste și au speranța că vor reuși a ajunge ca sfatul țării să ceară această alipire... *(Din raportul "De activitatea seriviciului exterior al Siguranței Generale în intervalul de la 19 la 24 ianuarie a. c. din Kișinău", N 29 din 26 ianuarie 1918)*

Minciuna cîrpită de români pentru moldoveni despre "întoarcerea acasă" a fost pecetluită și în acordurile internaționale.

La 5 martie 1918 de partea română la Iași și la 9 martie, de partea Rusiei la Odesa, a fost iscălit acordul bilateral româno-rus, în care era scris negru pe alb: ***"România își asumă obligațiunea în termen de două luni să-și retragă trupele din Basarabia... După expirarea acestui termen în Basarabia va rămîne un detașament român compus din 10.000 de oameni pentru paza depozitelor românești și a căilor ferate".***

Acordul mai prevedea că îndată după iscălirea lui, ***"asigurarea ordinii publice în Basarabia trece în competența miliției locale de la orașe și sate. Comandamentul militar român își suspendează drepturile de a efectua arestări și, în general, de a exercita orice funcții judiciare și administrative – acestea din urmă trecînd totalmente sub jurisdicția organelor locale alese de populație".*** *(Citat din ediția "Документы Внешней Политики СССР" Москва, 1957,* pag. 210-211. Traducerea ne aparține).

Ce a însemnat pentru România și acest tratat internațional și cum și-a onorat angajamentele luate de a-și scoate armata din Republica Moldovenească, peste puțin timp, o știa toată lumea.

Заявление Уполномоченного Советом Народных Комиссаров по Русско- Румынским Делам

12 апреля 1918 г.

В связи с появившимся в газетах сообщением из Стокгольма, (о том,что) председатель совета министров в Румынии известил официально, что собранием бессарабских представителей в Кишиневе, 89-ю голосами против 3-х, решено присоединить Бессарабию к Румынии, имеем сообщить следующее:

Соглашением 9-го марта, которое было оглашено Комиссариатом по Иностранным Делам, румынское правительство за подписью генерала Авереску, председатель совета министров и министра иностранных дел, обязалось очистить Бессарабию в течение двух месяцев со дня подписания соглашения.

С другой стороны, в силу этого же соглашения румынские власти сейчас же должны были передать всю полноту политической, судебной и администартивной власти в руки бессарабских выборных властей, отказываясь от права арестов и вообще от всякого вмешательства во внутреннюю жизнь страны.

Скоро после этого кабинет генерала Авереску был сменен кабинетом Маргиломана, вождем помещичье-консервативной германофильской партии. Новое румынское правительство согласилось принять условия мира Центральных держав и их союзников, заключающиеся в отдаче последним всей Добруджи и Западной Валахии, как и концессии нефтяных источников, а также и вывоза румынского хлеба. Взамен этого, как видно из речи Чернина, а также из телеграммы агентства "Вольфа", Центральные державы предложили Румынии аннексировать Бессарабию, что являлось давнишним желанием румынских

консерваторов и германофилов, а в последнее время и павшего кабинета Братиану.

Голосование представителей Бессарабии, на которое ссылается Маргиломан, является комедией, подстроенной для прикрытия акта насилия над бессарабскими рабочими и крестьянами, протестовавшими против оккупации их края румынской олигархией, точно так же, как протестовали и сами румынские рабочие и крестьяне. Но акт насилия румынского контрреволюционного правительства опротестован и самим националистическо-помещечьим молдавским народным советом Бессарабии "Сфатул-Церий", который содействовал им раньше вместе с союзниками России, как это вытекает из имеющихся у нас официальных документов, оккупации Бессарабии румынскими войсками.

На основании перехваченного 2-го апреля радио бессарабский "Сфатул-Церий" восстает против намерений Румынии присоединить Бессарабию. "Сфатул-Церий" ссылается при этом на договор, заключенный еще с Украинской Центральной Радой, обеспечивающей за Бессарабской Республикой право на самостоятельное существование. С другой стороны, на основании этого же радио вытекает, что Рада, обязавшаяся раньше уважать независимость Бессарабской Республики, предлагает теперь румынским помещикам полюбовную сделку, требуя для Украины два бессарабских уезда, а именно: Аккерманский и Хотинский, населенные украинцами.

Попытка румынской олигархии анексировать Бессарабию является, таким образом, не только наглым попранием торжественного договорного обязательства, но и насилием над волей всего населения Бессарабии.

Москва, 12-го апреля 1918 г.

Уполномоченный Советом Народных Комиссаров
по Русско-Румынским Делам

IV. În stilul celei mai vechi profesii...

Scuturată de frigurile malariei cronice – aşa-numitul "ideal naţional", care nu era altul decît interesul hipertrofiat pentru acapararea de noi teritorii pseudoromâneşti – elita guvernantă a României şi în relaţiile cu aliaţii săi avea un comportament straniu aidoma unei bestii cu prada în gură, suspectînd de rele intenţii toată lumea din jur. Prea picant era gustul prăzii şi prea mare îi era pofta ca s-o ţină balamaua bunului simţ în aranjarea unor relaţii civilizate cu aliaţii de război...

Нота Советского Правительства
Правительству Румынии
31 декабря 1917г. (13 января 1918 г.)

Начальник 49-й революционной дивизии передал нам протест относительно поведения румынских властей. Румынские власти не только не считаются с выборным положением в русской армии и не хотят вступать в соглашения с избранными начальниками и представителями комитетов, но и захватывают фуражные запасы наших войск. В силу этого лошади в 49-й дивизии остаются без фуража. Передвижение полков задерживается румынами силою оружия. Один из полков 49-й дивизии, именно 194-й Троицко-Сергиевский полк, был окружен румынами, подвоз провианта отрезан, полк разоружен и отведен в тыл. Румынские власти арестовали избранный комитет 195-го полка и австрийских офицеров, приглашенных, как гости, в штаб 195-го полка.

Совет Народных Комиссаров требует от Румынского Правительства освобождения арестованных, наказания произведших аресты, беззаконные и бесчинные действия румынских

властей, и гарантий, что подобные действия не повторятся. Неполучение ответа на это наше требование в течение 24-х часов будет рассматриваться нами как новый разрыв, и мы будем тогда принимать военные меры, вплоть до самых решительных.

Председатель Совета Народных Комиссаров
В. Ульянов (Ленин)
Верховный Главнокомандующий
Н. Крыленко
Народный Комиссар по Военным Делам
Н. Подвойский

Armata a IX-a Rusă de pe frontul român, condusă de generalul Şcerbaciov, cum se ştie, nu a aderat la forţele armate ale noului guvern sovietic, rămînînd credincioasă coroanei ţariste şi aliaţilor din Antanta. Deşi armata lui Şcerbaciov fusese declarată de către guvernul sovietic în afara legii şi trădătoare, în pofida faptului că rîndurile ei erau serios atinse de procesul de descompunere provocat de agitaţiile revoluţionare, totuşi comandamentul acestei armate depunea toate eforturile ca să-şi îndeplinească cu devotament îndătoririle sale faţă de aliaţi. Unităţile armatei mercenare ruse (avea statul major la Iaşi) au luptat umăr la umăr cu trupele româneşti împotriva duşmanului comun, aflîndu-se la 1918 pe un petec de pămînt ce mai rămase din România de pînă la război, apărînd însăşi existenţa acestui stat. Autorităţile româneşti însă îi tratau pe aliaţii de arme ruşi într-o manieră specifică purtătoarelor celei mai vechi profesii.

Pentru armata lui Şcerbaciov spaţiul pruto-nistrean avea o însemnătate vitală, servindu-i ca unica bază în care îşi putea desfăşura obiectivele de infrastructură din spatele frontului şi, în primul rînd, pentru asigurarea trupelor cu alimente şi furaje, completarea lor cu noi forţe ce puteau fi încadrate din rîndurile populaţiei acestei, pînă nu demult, gubernii ruseşti, pentru întreţinerea spitalelor ş.a.m.d.

Tăbărînd în RDM, autorităţile militare româneşti de ocupaţie au zmuls cu forţa bucăţica de la gura ostaşilor aliaţi şi primul pas pe care l-au făcut a fost interzicerea oricăror activităţi în susţinerea armatei

ruse. În republica ocupată organele de forţă româneşti iniţiaseră o campanie nemaipomenită de izgonire a ruşilor peste Nistru. Activitatea obiectivelor militare ruseşti din spatele frontului era suspendată. Se ridicau (lichidau) centrele de telecomunicaţii (poşta şi telegraful) militare ruse. Agentura Siguranţei cotrobăia prin spitalele Armatei a IX presînd personalul medical să ia calea pribegiei. Nu erau lăsaţi în pace nici bolnavii.

Detaşamentul General Râşcanu
Comănduirea Pieţei Chişinău *până la 6/XII*

PERMIS DE STAŢIONARE

N774

Domnul Cureajschi Damian, colonel din armata rusă este autorizat a rămâne în Kişinău până la 6 Decembrie fiind bolnav, ordinul Detaş. G-al Râşcanu N5136.

Domiciliul în strada Armeanscaia 43, Kişinău.

Urmează a se prezenta la Comănduirea Pieţei Kişinău în zilele de 1 şi 5 ale fiecărei luni.

P. Comandantul Pieţei
Căpitan (iscălitură)

*

NOTĂ

Ieri s-a ţinut şedinţă la spitalul N 61** (militar rus –n. n.) **evacuat de la Gran Hotel de către toţi doctorii acestui spital. La această şedinţă a vorbit doctorul Nielson şi Von Kizin care au spus că mai bine să plece să fie în mâna bolşevicilor decât în mâna românilor întrucât au încredere în bolşevici, care doctorilor nu le fac nimic.

Doctorul L. mi-a comunicat această informaţie.

E.

*

N 76
1918 ianuarie 28

1) Dlui General Comandant Corpului 6 Armată
2) Marelui Cartier General Serv. Siguranţei
3) Divizia XI, Biroul II Informaţii

Am onoarea a raporta că suntem informaţi că ieri a sosit la spitalul militar de evacuare rus N 61 din Kişinău o telegramă de la Iaşi dată de generalul rus Şerbachef prin care ordonă ca numitul spital să funcţioneze mai departe după cum a funcţionat şi până în prezent şi să nu ia în consideraţie nici un ordin ce i se va da atât de autorităţile militare române cât şi de Sfatul Ţării.

Reprezentanţii lui Şcerbaciov ce soseau cu misiunea de a satisface diferite nevoi pentru armata lor erau urmăriţi, brutalizaţi, arestaţi. Ocupanţii au luat în coarne şi hotărîrea anglo-francezilor privind crearea noilor unităţi militare în teritoriul moldovenesc pentru a întări armata rusă de pe frontul român, curmînd orice activitate a aliaţilor în această direcţie.

N 42
1918 ianuarie 27

Marelui Cartier General
Serviciul Siguranţei

Urmare telegramei noastre N 32 din 26 ianuarie 918 avem onoare a vă înainta ziarul Basarabia Liberă N 22/ din 25 ianuarie 1918 în care se vede apelul generalului Ostaşof pentru înfiinţarea la Kişinău a unei brigade militare rusă şi vă rugăm să binevoiţi a dispune.

N-am reuşit să aflăm răspunsul cu indicaţiile Marelui Cartier General la corespondenţa de faţă, însă e uşor subînţeles conţinutul lui din alt document al CSK canalizat aceluiaşi adresat.

N 189
29 ianuarie 1918
Chişinău

NOTĂ

Aducem la cunoştinţă că dl Movilă (ajutor al Comandantului garnizoanei din localitate) cu câteva zile mai înainte întâlnindu-se cu generalul Ostaşoff l-a întrebat dacă e adevărat că el formează o armată rusă în localitate condusă de dînsul.

Numitul general rus supărăcios i-a răspuns că da. Domnul Movilă a pus întrebarea bani de unde aveţi, generalul Ostaşoff i-a răspuns că ne dă Franţa cum vă dă şi vouă, românilor..

Dl Movilă i-a pus în vedere ca să se astâmpere, în caz contrar va fi arestat. Avem informaţiuni că generalul Ostaşoff găsindu-se ofensat a plecat la Iaşi să raporteze cazul dlui general Cerbaceff şi Primului Ministru al nostru.

*

N 26
26 ianuarie 918

Diviziei XI

Am onoare a raporta că în str. Nicolaevsca se află oficiul Telegrafo-poştal rus şi aproape în toate casele particulare şi birourile sunt telefoane...

Suntem de părere să se disfiinţeze oficiul rus şi telefoanele particulare, altfel siguranţa armatei şi a românilor este periclitată.

Şeful serviciului

*

Divizia XI
Către Comenduirea Pieţei Kişinău

.... În ceea ce priveşte disfiinţarea telefoanelor din interior şi exterior de la persoanele particulare, s-a dat ordin în acest sens locotenentului Pitulescu, şeful secţiei de telefoane cu fir.

Locot. colonel (iscălitură)

*

TELEGRAMĂ

Intrare la siguranţă N 243 din 9 februarie 918

Vă semnalăm pe şeful comisiei de aprovizionare General anume Moritz şi pe Generalul de corp de armată Vironoski care au plecat cu scopuri la Kişinău. Mâne pleacă (...) întreaga comisiune... tot cu destinaţia Kişinău. Luaţi măsuri severe de supraveghere.

Marele Cartier General, N 6752

*

Generalul Belozerof plânge că nu poate cumpăra alimente pentru armata sa din cauza acaparărilor armatelor române.

(Din raportul CSK, N 363 din 19 februarie 918)

*

"Dr. L. care locuieşte la un loc cu generalul Troianof a aflat de la acesta că românii rechiziţionează din Basarabia toate alimentele şi comestibilele pe care le duc la Iaşi lăsând populaţiunea şi armata lui Cerbaciev să piară de foame şi era foarte indignat contra acestei măsuri. Noroc că la Chişinău sunt reprezentanţi ai Americii, Angliei şi Franţei care nu ne lasă să facem ceea ce vrem şi ne opreşte să încheem pacea cu Germania...

Generalul Moritz, şeful comisiei de aprovizionare, despre care am comunicat în corespondenţa precedentă, a adus în birou ca scriitori 4 ofiţeri, pe care îi ţinem în supraveghere.

(Din informaţia Centrului de Siguranţă Kişinău către Delegatul Siguranţei Române pe lîngă Marele Cartier Rus, N 294 din 13 februarie 1918)

*

1918 februarie 13

NOTĂ

Astă seară la ora 8. 35 p.m. la sosirea trenului Iaşi-Ungheni în gara locală au sosit 19 ofiţeri ruşi printre care erau 2 colonei, iar restul ofiţeri inferiori fiind mulţi fără insigne. N-am putut obţine

numele acestor ofiţeri superiori conform instrucţiunilor Dstre deoarece Dl locotenent Lupan nu mai este cu serviciul în gară.

Vă vom ţine la curent cu informaţiunile ce vom căpăta.

Ag. 43-44

Nu era cu nimic mai de treabă nici comportamentul României faţă de aliaţii săi apuseni. Frăţia de arme a anglo-francezilor era plătită, în fond, cu aceeaşi monedă a făţărniciei şi trădării. România şi în primul război mondial avuse reputaţia de damă lipsită de scrupule creştineşti, neîmpovărată de angajamente morale în relaţiile sale cu prietenii. Pe din faţă se pupa cu aliaţii, iar pe din spate îi schimba făcînd dragoste camuflată cu inamicul. Autorităţile româneşti, în detrimentul intereselor aliaţilor şi ale bunului simţ, au permis trecerea prin teritoriul ocupat de armata română a cîtorva eşaloane cu soldaţi germani, iar produsele agricole jefuite din republica noastră, cum se pomeneşte şi într-o notă a Siguranţei, erau împărţite tot cu nemţii.

Liderii români stăteau permanent cu fundul în două luntri şi cu nasul în vînt, adulmecînd orice adiere dinspre aliaţi ce putea leza interesele lor în "Basarabia". Germania, fără rezerve, susţinea în totul anexarea de către România a acestui teritoriu. În timp ce aliaţii României din Antanta – Franţa, Anglia, Statele Unite – în acea perioadă acceptau numai activităţile de epurare de bolşevici a teritoriului RDM, fiind contra anexării. Iată prin ce se explică nerecunoaşterea de către SUA a anexării Basarabiei de către România.

Din primele zile ale ocupaţiei RDM, românii au prins gustul de stăpîni ai acestor pămînturi şi îl făceau pe grozavul cînd cineva din aliaţi încerca să se "amestece" în treburile lor "interne basarabene".

În aşa fel consulul Franţei la Chişinău a fost declarat duşman al intereselor româneşti în "Basarabia" pentru faptul că pomenitul demnitar al ţării aliate a condamnat în public campania de teroare a forţelor de ordine româneşti contra populaţiei băştinaşe şi a îndrăznit să-i reproşeze generalului Broşteanu că autorităţile româneşti în RDM se comportă ca ocupanţi.

Din aceste motive, Centrul de Siguranţă Kişinău luase cele mai

aspre măsuri de supraveghere a lucrătorilor consulatului cu imunităţi diplomatice, în special, a consulului care, în documentele Siguranţei era numit cu dispreţ "jidan" şi nicicînd pe nume. Siguranţa iniţiase şi în presă o campanie de defăimare a numitului consul.

"Ziarul "România Nouă" (creat de români în RDM-n. n.) începe o campanie împotriva atitudinei consulului francez", se spune într-o telegramă a şefului Siguranţei chişinăuiene, Nicolae Drăguţescu, către Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Centrul de siguranţă permanent ţinea în preajma consulatului grupuri de filaj, care fixau fiece pas al personalului consular, fiece contact al acestuia cu lumea din jur.

N 306
februarie 14

MCG, Biroul Inf., Delegatului Român

Am onoarea a vă înainta alăturata notă informatoare rugându-vă a dispoza

Şeful Serviciului
Director – Drăguţescu

NOTĂ

La 13 februarie au ieşit de la Consulul francez 2 surori de caritate şi au intrat alte 2. A intrat apoi un domn înalt, blond şi apoi iar 3 surori de caritate şi 2 ofiţeri ruşi care au stat 15 minute. Au venit apoi 2 ofiţeri francezi superiori, iar prin dos un sub. lt. român cu un soldat ce-i aducea un pat. A venit apoi o damă cu un copil mic ce a stat ca o oră. Au mai venit 2 ofiţeri ruşi apoi un domn înalt.

D. C. P. M.

*

NOTĂ

Fruntaşii politici de aici explică astfel rostul armatei ruseşti mercenare care se pregăteşte aici la mănăstirea de lângă Chişinău şi Iaşi:

Franco-englezii nu se pot împăca cu nici un preţ cu ideea care le convine germanilor aşa de mult, ca Rusia să se fărămiţească în mici state. Ei vor aici în răsărit un stat rusesc mare şi puternic, care

să stinghereascâ pe germani. Cu gândul acesta aliaţii noştri din Apus au încercat să salveze cel puţin Ucraina şi au trimis la Kiev pe toţi reprezentanţii lor şi au pus la dispoziţia ucrainenilor bani.

Bolşevismul însă tinde să se răspândească peste întreaga Rusie în proporţii uniforme şi în acelaş timp mişcarea de reacţiune contra lui şi contra revoluţiei prinde teren în întreaga Rusie fără a ţine seamă de hotarele noilor republici născute din ea.

Sprijinind acest curent de reacţiune care e şi un semn al ivirii sentimentului naţional, având şi o armată bine organizată la îndemână, mulţi au început să creadă că s-ar putea reconstitui Rusia cea mare într-un singur stat mare şi puternic. Anglo-francezii au interesul să o creeze, se zice, că au între altele şi iniţiativa creării acestei armate ruseşti pe pământul nostru. Fondurile mari de care are nevoie armata aceasta, în care şi soldaţii sunt bine plătiţi se zice, că sunt tot de la aliaţii noştri în faţa cărora ideea unităţii noastre cade în faţa intereselor lor de a da unitatea Rusiei.

Factorul principal în această operă e consulul Franţei de aici. Acel care împreună cu jidanii Basarabiei a protestat împotriva intrării armatei noastre, acel care mai târziu a atras atenţia Dlui General Broşteanu că procedează ca într-un teritoriu ocupat, acel pe care se sprijină toţi streinii din Basarabia. Sprijinindu-se pe el, îndrăznesc cei 13 deputaţi jidani să nu mai dea prin cameră în semn de protestare pentru întrarea noastră. Personalul legaţiei e numai jidovesc nu e adus, ci recrutat de aici. Şi un pas înainte în program: tot sub scutul acestui consul se naşte aici la Chişinău "Liga pentru apărarea culturii ruseşti".

Iniţiativa o are corpul didactic şi fără îndoială va avea să lupte contra noastră şi a culturii noastre. O societate deci contra românilor şi a României care se naşte în timp de stare de asediu în dosul frontului nostru contând însă pe bunăvoinţa aliaţilor noştri.

Centrul de Siguranţă Kişinău
29 ianuarie 1918

*

Lăsăm la o parte xenofobia de junglă a românilor. România era îndrăgostită, nu alta, de politica adversarului său principal, susţinînd în fel şi chip fărămiţarea şi deci slăbirea (în plin război!) a unui aliat al Antantei. Liderii români fără remuşcări de conştiinţă scuipau în obrazul tuturor acelora ce o puteau împiedica ca să-şi mistuie bucăţica ce o ţinea morţiş în colţii săi.

Mai presus decît toate erau poftele anexioniste exagerate, iar sovestea, moralitatea nu-şi prea aveau loc în mediul românesc...

V. Cu pîine şi sare sau... cu puşti şi topoare?..

Nu încape nici o îndoială că liderii României regale la momentul agresiunii contra republicii noastre dispuneau de informaţia necesară vizavi de reacţia extrem de negativă ce o putea stîrni în rîndurile opiniei publice o eventuală invazie prin surprindere a trupelor române în teritoriul moldovenesc. Pentru aceasta sursele de informaţii nu trebuiau mult căutate. Unii din politicienii moldoveni, după cum am subliniat anterior, erau oploşiţi de oficialităţile şi serviciile secrete româneşti. Unioniştii autohtoni, şi pînă la întrarea armatei române în ţara noastră, băteau drumurile peste Prut şi necontenit îşi smîrcîiau nasurile sub uşile guvernanţilor români, plîngîndu-li-se acestora că unionismul nu trece în "Basarabia" şi că românofilii n-au zile bune din cauza bolşevicilor. Totodată cerînd introducerea cît mai grabnică a trupelor armate româneşti şi ocuparea republicii recent proclamate.

Apariţia armatei române în teritoriul moldovenesc din stînga Prutului, după cum se şi aştepta, a provocat un val puternic de indignare în rîndurile populaţiei locale şi o împotrivire îndîrjită contra ocupanţilor.

Militariştii români, fiind turmentaţi de-a binelea de ideologia grandromânească pretutindenistă, trecînd Prutul, credeau, probabil, că îşi vor rupe bocancii tot dansînd hore ale "unirii" şi "frăţiei" cu "românii de pe ălalt mal". Însă socoteala de acasă nicicacum nu se potrivea cu cea de la tîrg. În plin tîrg agresorii au avut destule motive să se convingă că între moldoveni şi români este o mare *razniţă*. Au simţit-o pe pielea lor proprie...

"Aici este o situaţie de temut, chiar astă noapte ne-am culcat foarte atent fără să ne dezbrăcăm" – scria comisarul D. C. Popescu în depeşa sa din 29 ianuarie 1918 către şeful lui de la Chişinău N. Drăguţescu.

Un şuvoi nemărginit de scrisori, note ale agenţilor şi informatorilor, telegrame, rapoarte se scurgeau zilnic din centrele de siguranţă din zona de ocupaţie spre organele de vîrf ale Siguranţei şi în toate chiftea aceeaşi terminologie: "nelinişte", "revoltă", "răzvrătire antiromânească". De acolo înapoi curgea un şuvoi tot atît de impetuos de directive şi documente de răspuns, în aceeaşi măsură sărăcăcioase în varietăţi lexicale: "să se facă cercetări", "urmăriri", "arestări"...

În telegrama cifrată N 101 din 30 ianuarie 1918 Centrul de Siguranţă Kişinău informa Serviciul Siguranţei al Marelui Cartier General, Comandamentul Corpului 6 Armată şi al Diviziei XI despre faptul că un grup de ţărani din satul Goiana, dintre aceştia pomenindu-i personal pe Taranovski, Ignat Feşcov, Iacob Bîrcă, Gheorghe Popa, Andrei Bunescu ş.a., ***"înarmaţi cu puşti şi topoare, la ocuparea Chişinăului de trupele române... după îndemnul preotului au pornit la Chişinău să lupte contra românilor".***

În rapoartele informative NN 16 şi 29 din 26 ianuarie 1918 ale Şefului Centrului de Siguranţă Kişinău Nicolae Drăguţescu expediate pe adresa Direcţiunii Poliţiei şi Siguranţei Generale a Ministerului de Interne al României se menţionau următoarele:

"...Cu ocazia trecerii unui aeroplan român în timpul când se aştepta întrarea armatei române în Basarabia s-a văzut cum toţi locuitorii trăgeau din arme din curţile lor".

"... Se denunţă că soldaţi moldoveni ar fi ţinut o conferinţă în cazarmă discutând contra dnului General Broşteanu, care după afirmaţia lor ar fi stăruit să ocupe Basarabia. Numiţii ar fi hotărât să omoare pe dl General".

"... În noaptea de 23 c. *(ianuarie 1918 – n. n.)* ***ar fi plecat din Chişinău cam vreo 50 căruţe cu soldaţi şi ofiţeri moldoveni luând drumul spre Bender spre a lupta contra trupelor române".***

"... În ţinutul Bălţilor domneşte o mare fierbere şi răzvrătire între ţărani contra întrării armatelor române în Basarabia... maximalişti ar fi reuşit să îi înarmeze pe ţărani îndemnându-i să lupte

pentru apărarea drepturilor câştigate prin revoluţie. Ei văd în armata noastră o unealtă a burgheziei şi aristocraţiei româneşti, iar persoanele cu răspundere din Sfatul Ţării sunt preocupate de aflarea unui mijloc spre a cruţa o ciocnire între ţărani şi armata românească...”

“... În comuna Chiperceni ţăranii au început să devasteze avuturile proprietarilor şi se agită contra armatei române...”

“... În satul Vărzăreşti e un centru important bolşevist care a trimis la 23 ianuarie (1918 –n. n.) în satul Zubreşti 10 cavalerişti care au făcut agitaţie pentru răscoala contra românilor... mai fac agitaţie şi în satele Voinova, Chiriaca şi Recea”. (Din Raportul CSK, N 49 din 27 ianuarie 1918 către Serviciul Siguranţei al Marelui Cartier General).

“... În satul Soroceni căpitanul Andronache recrutează tineri basarabeni cărora le dă cai şi arme spre a forma un regiment de cavalerie”. (Din scrisoarea CSK N 71 din 27 ianuarie 1918 către Corpul 6 Armată).

“... În satul Nova Ruseşti se fac şi acum răscălări contra noastră. Bolşeviştii sunt: Csinofan Cârlan, Nicolae Cucu, Anton Căpăţină, Timofte Matei”... (Nota N 207 din 7 februarie 1918 a CSK expediată Biroului II Informaţii al Diviziei XI).

“Am onoarea a vă înainta alăturatul proces verbal împreună cu indivizii Gheorghe Dabija, Ciochin, Aftonom Fulbu - toţi din or. Călăraşi care cu ocazia întrării în Basarabia a trupelor române... au lovit şi arestat un ofiţer şi 5 soldaţi români”...(Raportul Comisarului Ianăchescu, şeful Centrului de Informaţiuni Călăraşi, N 184 din 4 februarie 1918).

“Vestea că armata română a trecut Prutul şi se îndreaptă spre Chişinău a fost ca o bombă aruncată din cer... Se vedeau pe străzile Chişinăului cu arma în mână copii şi bătrâni de la 10-60 ani... care

alergau cu arma încărcată să oprească armata română, ce înainta vertiginos către Chişinău, capitala Basarabiei!" (Din amintirile deputatului D. Mîrza). Ce-i drept, pomenitul autor al amintirilor, fără a roşi la obraz, afirmă că cei cu armele "toţi erau numai evrei, ruşi şi bolgari" (probabil, pe frunţile lor era scris!). Dar această precizare s-o lăsăm pe sovestea autorului unionist.

Dlui şef al Serviciului Exterior Siguranţei
Loco

REFERAT

1918 februarie 6

Am onoarea a vă depune odată cu aceasta Procesul verbal din care se constată că Dl Vitalie Custerski inspector al Inchisorilor Civile din Basarabia a eliberat 85 condamnaţi din arestul Kişinău pe care i-a înarmat să lupte contra românilor...

Sub comisar (iscălitura)

În Dosarul penal N 179 intentat, în baza materialelor Siguranţei, de către Curtea Marţială a Diviziei I Cavalerie contra eroului nostru naţional, căpitanului armatei moldoveneşti Anatolie Popa şi altor activişti ai răzvrătirii de la Bălţi, aflăm unele amănunte despre manifestaţiile antiromâneşti ale locuitorilor din capitala nordică a republicii. În continuare prezentăm, cu unele prescurtări, declaraţia făcută în faţa tribunalului militar sus-numit de către unul din inculpaţii în acest dosar – Nicolae Razumovski, reprezentant al administraţiei Bălţi.

"... La 8 sau la 9 ianuarie au sosit din Chişinău un ofiţer şi un soldat, care s-au dus la consiliul deputaţilor ţărani şi au istorisit evenimentele din Chişinău, că anume se prepară să se opună rezistenţă trupelor române şi fac apel la populaţiunea din districtul Bălţi să facă acelaşi lucru... Comisarul Rudief şi eu am fost chemaţi la Comitetul deputaţilor ţărani unde s-a hotărât să se organizeze Statul Major revoluţionar pentru apărarea Basarabiei. Sovietul a hotărât ca a doua zi să se ţină un miting...

Eu îmi dădeam seama că o mulţime armată la iuţală nu poate ţine piept unor trupe regulate şi că demersul acesta ar cauza mai mult o masă întreagă de victime omeneşti; de aceea m-am decis să împiedic cu orice mijloace mobilizarea decretată de Sovietul deputaţilor ţărani... În urmă am făcut tot posibilul pentru a reţine pe ţărani. Spre marea mea părere de rău acest lucru nu mi-a fost cu succes... Când o mulţime de lucrători şi ţărani a arestat pe ofiţerii români care trăiau în Bălţi... m-am dus acolo şi am insistat să-i elibereze, căpitanul Popa însă nu era de acord, motivând refuzul său cu aceea, că arestarea salvează pe ofiţerii români de a fi linşaţi şi în acelaşi timp este o represiune contra arestării ofiţerilor moldoveni la Ungheni...

Trebuie să arăt din nou, că am luat toate măsurile pentru a evita un conflict însă fără rezultat: Sovietul deputaţilor ţărani din proprie iniţiativă a distribuit armele depuse de regimente comitetului demobilizării... La 14 ianuarie a avut loc adunarea deputaţilor ţărani din întreg districtul, la care am asistat şi eu. Am încercat să dovedesc ţăranilor, că proiectul lor de apărare era o nebunie, dar nici nu m-au lăsat să termin discursul...” (Declaraţia lui Razumovski în faţa tribunalului a fost făcută în limba franceză)

Fostul deputat în Sfatul Ţării Petre Z. Bajbeuc-Melicov, armean de naţionalitate, zece ani mai tîrziu, într-o scrisoare a sa către ministrul P. Halippa, plîngîndu-i-se acestuia cum că a fost pe nedrept ocolit de autorităţile României în privinţa *înlesnirilor prevăzute de legea din 31 martie 1928 despre împroprietărirea cu 50 hectare de pămînt a fiecărui deputat, care a votat alipirea Basarabiei la România (sic!)*, în contextul acestei scrisori linguşitoare, înşirînd “meritele” sale unioniste, pomeneşte şi de situaţia creată în or. Bălţi în timpul apropierii de oraş a armatei române, in ianuarie 1918.

“Întâlnind trupele (române – n. n.) cu cuvinte de salutare de la numele judeţului Orhei, la întrare în Bălţi am fost reţinuţi şi înconjuraţi de o mulţime foarte numeroasă de soldaţi răsculaţi, care insistau ca să fim executaţi imediat pentru invitarea românilor şi numai graţie ocaziei că trecea pe acolo Preşedintele Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, care era un fost învăţător din judeţul Orhei, am scăpat de la moarte sigură...”

Aceeaşi stare de spirit denotă şi apelul către popoarele Republicii Moldoveneşti lansat de comitetele orăşeneşti Chişinău, Bender, Tiraspol şi de delegaţia moldovenilor din peninsula Crimeea.

N 27256
1918 februarie 4

DIVIZIA XI
Către
Serviciul Siguranţei Kişinău

Binevoiţi a lua cunoştinţă de alăturatele manifeste, rugându-vă să binevoiţi a lua energice măsuri de investigaţie pentru a se putea da de firul răilor făcători, care complotează contra armatei noastre...

Comandantul Diviziei XI
General Broşteanu

La scrisoarea în cauză erau anexate următoarele 3 documente, răspîndite în calitate de foi volante, pe care le prezentăm cu unele prescurtări.

Către popoarele Republicii Moldoveneşti

La 13 ianuarie a. c. trupele regale române au întrat în capitala republicii noastre moldoveneşti, revoluţiei i s-a dat o lovitură grea, duşmanii poporului boierii – bogătaşi jubilează...

Duşmanii revoluţiei şi-au asigurat pe orişice căi necinstite majoritatea în Sfatul Ţării şi cu ajutorul acestei majorităţi reacţionare au întrat în alianţă cu boierii români şi cu regele lor.

Cu ajutorul acestor trădători ai poporului baioneta românească a venit să restabilească în ţara noastră ordinea veche ţărănească... Pericolul e mare – trebuie rezistenţă energică faţă de forţele obscure care încearcă atentatul contra pămîntului şi voinţei noastre.

Judecînd toate acestea, noi, credincioşii fii ai Basarabiei, delegaţia comitetului moldovenesc a peninsulei Crimeia şi membrii comitetelor executive ale consiliului deputaţilor muncitoreşti soldăţeşti şi ţărăneşti ai diferitor oraşe ale Basarabiei - Chişinăului, Benderului etc. am hotărât să ne organizăm împreună ca să opunem rezistenţă cuvenită duşmanilor revoluţiei.

Noi am constituit un comitet revoluţionar al salvării Republicii Moldoveneşti, scopul căruia este lupta cu armele contra românilor care au ocupat teritoriul Basarabiei şi abilitarea unei puteri noi în ţară, a unei atari puteri care să corespundă în realitate intereselor poporului.

În numele revoluţiei noi jurăm să nu lăsăm armele din mâni până atunci când ţara noastră nu va fi evacuată de trupele române şi până atunci, când nu va fi aşezată adevărata putere a poporului în Republica Moldovenească.

Moarte trădătorilor poporului! Jos cu Sfatul Ţării reacţionar! Să trăiască puterea poporului, a muncitorilor, a soldaţilor şi ţăranilor! Trăiască Republica Moldovenească!...

Comitetul revoluţionar al
Salvării Republicii Moldoveneşti

*

PROTEST

Aflând despre torturile şi schingiuirile la care îi supun autorităţile române pe deţinuţii politici în Kişinău, ne exprimăm adânca noastră indignare faţă de [...] şi călăilor români care au venit în Basarabia pentru a înăbuşi revoluţia. Noi de asemenea ne exprimăm dispreţul nostru adânc faţă de acei reprezentanţi ai Republicii Moldoveneşti care au trădat Basarabia şi prin a căror binecuvântare baioneta românească s-a aşezat în ţara noastră. Protestăm contra acţiunilor autorităţilor române şi ale Sfatului Ţării şi jurăm a pune toate puterile noastre în salvarea revoluţiei în Basarabia.

*

REZOLUŢIA CONGRESULUI AL II AL DEPUTAŢILOR ŢĂRĂNEŞTI DIN JUDEŢUL BĂLŢI

14 ianuarie 1918

Având în vedere că în organul regional Sfatul Ţării au întrat reprezentanţi nu ai întregului popor muncitor, ci majoritatea din personalul Sfatului Ţării constă din moşieri cu o politică burgheză imperialistă, congresul al doilea al delegaţilor ţărăneşti din judeţul Bălţi a hotărât:

1) De a nu recunoaşte puterea Sfatului Ţării care nu exprimă voinţa poporului muncitor şi de a aresta pe membrii vinovaţi.

2) De a recunoaşte în ţara întreagă puterea sovietelor, reprezentate de consiliul comisarilor naţionali ca o putere care apără interesele întregului popor muncitor

3) De a organiza puterea sovietelor din reprezentanţa ţăranilor, soldaţilor şi muncitorilor.

4) De a nu se separa de Rusia ci de a merge mâna în mână cu întreg popor rus pentru respingerea tuturor duşmanilor poporului orişicare ar fi ei.

5) De a realege membrii organizaţiilor începând cu comitetele săteşti până inclusiv la organizaţiile gubernale care merg contra interesului întregului popor muncitor

6) Judecând tot pericolul pentru revoluţie şi libertăţile dobândite, care provine din invadarea românilor în hotarele republicii... să trimitem delegaţi la Petrograd pentru clarificarea situaţiei în Basarabia cu rugămintea de a ne da ajutor în opera apărării ţării şi a intereselor maselor muncitoare.

7) De a ruga guvernul comisarilor naţionali ca să protesteze categoric la guvernul român contra amestecului grobian al altei ţări în afacerile noastre interne...

(Textele proclamaţiilor, probabil, au fost traduse la Siguranţă din limba rusă)

*

N 7288 *întrare la Sig*
Kişinău 7/II-918 *8/II-918*

Pretorul Diviziei XI
Către
Brigada de Siguranţă Kişinău.

Am onoarea a înainta alăturata notă rugându-vă să binevoiţi a lua cunoştinţă de ea şi a dispoza să se facă urmăriri şi cercetări dacă cele denunţate sunt adevărate cum că soldaţii moldoveni din Roata 15 Polc Moldovenesc anume Losovan şi Ivan Isman au strigat în şedinţa delegaţiilor că românii trebuie daţi afară de aici

Lt-Colonel (iscălitură)

*

NOTĂ

În zilele acestea în urma întrunirii avută a delegaţiilor din trupele moldoveneşti locale s-a luat o hotărîre ca să se scoată din Basarabia trupele române. Deciziunea aceasta au dat-o şi Sfatului Ţării, unde se zice că şi jidanii au influenţat în acest sens.

Soldaţi moldoveni din Roata 15, Polc Moldovenesc Losovan şi Ivan Isman au strigat în şedinţa delegaţilor că trebuie daţi afară românii de aici.

Căpitan (iscălitură)

Serioase ciocniri ale forţelor armate româneşti cu voluntarii şi populaţia civilă s-au înregistrat în oraşul Bender şi în satele din împrejurimile lui.

În "*Raportul de activitatea Centrului de Informaţii din Bender în zilele de 22 şi 23 ianuarie*" (1918 – n.n.) se spune:

"Comisarul D.C.Popescu prin agenţii şi informatorii ce şi-a făcut a stabilit, că în ţinutul Bender se găsesc încă conducători şi propagandişti bolşevici care înarmând populaţia , voiesc a lupta contra armatelor române..."

Din documentaţia operativă a centrului pomenit aflăm că la intrarea trupelor româneşti în oraşul Bender ***"numeroşi civili trăgeau focuri de arme în soldaţii români"*** şi că înaintînd spre sud armata română a întîlnit rezistenţă din partea ţăranilor, care "aveau şi arme", în satele Chiţcani, Căuşeni, Zaim, Broasca, Fîrlădeni, Zagodievca, Başcalia.

Centrul Informaţiuni
Bender
N 22 1918 februarie 14
Buletin
De informaţiunile centrului din Bender

1) Subsemnatul când mă înapoiam de la Kişinău cu automobilul la ieşirea din satul Broasca aprind am discutat cu trei tineri care păzeau oi pe câmp. Eram în uniformă de soldat rus, întrebându-i de

ştiu ruseşte, mi-au răspuns că vorbesc numai moldoveneşte. I-am lăsat a crede că au de a face cu un adept al bolşeviştilor întrucât de la început au început a se plânge contra românilor.

Întrebaţi mi-au spus că toţi locuitorii din Broasca sunt bolşevişti, gata a primi arme şi muniţiuni pentru a se răscula şi a goni pe români din Basarabia, iar ca conducător în sat arată pe băcanul Corolenco, care a condus lupta contra românilor la venirea aci.

În naivitatea lor se vedea că spun numai adevărul...

Şeful Centrului Informaţii Bender
Comisar Special D. C. Popescu

În urma unor cercetări operative făcute post-factum în satele din apropierea oraşului, Comisarul D. Popescu, peste cîteva săptămâni după înfiinţarea Centrului Bender (20 ianuarie 1918), avea de acum întocmită şi expedia şefului de la Chişinău o amplă listă nominală de *"inculpaţi"* care *"au luptat contra trupelor române"*, cerînd să se ia măsuri represive urgente contra lor. În listă erau incluşi 50 de ţărani din satul Speia, 43 - din Şerpeni, 34 – din Păuceni (Puhăceni), 30 – din Delacău, zeci de ţărani din Varniţa, Teliţa şi Gura-Bîcului, printre ei şi unele femei. Toţi militanţii (cu excepţia doar a cîtorva persoane) erau ţărani moldoveni din partea locului. Intenţionat subliniem acest lucru, pentru acei ce speculă cu afirmaţii precum că împotriva românilor au luptat numai bolşevici "veniţi de aiurea" ruşii şi evreii.

În altă notă informativă din 14 februarie 1918 D. Popescu raporta centrului de la Chişinău încă o listă de "vinovaţi", sub titlul *"Bolşevici periculoşi"*, figuranţii căreia – peste 70 la număr – erau şi ei ţărani, moldoveni neaoşi, sau, cum se zice la noi, "din talpă", locuitori din satele Bulboaca, Gîrbovăţ, Dubăsarii-Vechi ş.a. Nu erau acei ţărani membri ai VCPB-ului, adică bolşevici, cum îi numeau într-o doară securiştii români, însă luptau contra ocupanţilor, susţinînd ideile revoluţionare, dreptul lor la pămînt, la independenţă naţională...

VI. Drăguţescu, Dragomir şi draga lor Siguranţă

Pe măsură ce armatele române se adînceau în interiorul republicii, în zonele deja ocupate siguranţa imediat îşi crea centrele sale operative. Pînă la începutul lunii februarie 1918 în diferite documente sînt pomenite mai multe centre cu reşedinţa în Chişinău, Bender, Bălţi, Călăraşi, ş. a. Mai tîrziu numărul lor s-a mărit.

Printre primele centre (brigăzi) de siguranţă în teritoriul ocupat se numără Centrul de Siguranţă Kişinău (înfiinţat între 14-19 ianuarie 1918), fiind numit în documentaţia de serviciu, provenită din alte unităţi securiste şi militare, cu mai multe titulaturi: "Centru de Siguranţă Kişinău" (mai frecvent), "Brigada de Siguranţă Kişinău", "Serviciul (Centrul) Exterior al Siguranţei Generale", "Serviciul de Contra Informaţiuni Kişinău" ş. a.

Primul şef (director) al Siguranţei chişinăuiene a fost Drăguţescu, succesorul lui – Dragomir.

Serviciile de securitate statală (Siguranţa), în acea perioadă, făceau parte din structura Ministerului de Interne al României, în cadrul căruia funcţiona Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. În subordinea direcţiunii nominalizate se aflau toate organele de siguranţă din teritoriu. Deşi la nivel provincial serviciile de siguranţă de asemenea erau fuzionate cu structurile poliţieneşti, activînd în cadrul prefecturilor de poliţie, ele îşi desfăşurau de sine stătător activităţile lor specifice, conlucrînd în strînsă legătură cu poliţia, jandarmeria şi formaţiunile de siguranţă militare, aşa numitele ***Birouri de informaţiuni*** ce activau pe lîngă comandamentele unităţilor militare (la nivel de divizie, brigadă).

Fiecare centru (brigadă) de siguranţă avea ramificări structurale în zona de patronaj operativ, adică subdiviziuni operative mai mici,

numite "subcentre" sau "puncte" de siguranţă. De pildă, Centrul de Siguranţă Bălţi avea 3 puncte operative: Soroca, Şoldăneşti-Rezina şi Donduşeni.

Centrele de siguranţă nu dispuneau de un efectiv atît de numeros, ca celelalte organe de forţă, ele însă aveau posibilităţi enorme, datorită faptului că în realizarea operaţiunilor lor puteau folosi oricîte forţe aveau nevoie din contingentul poliţienesc şi al celui al unităţilor militare. Mai adăogăm la aceasta şi faptul că Siguranţa era o formaţiune mimată de guvernanţii ţării, nu era controlată de nimeni, avînd împuterniciri, practic, nelimitate. Ce-i drept, o asemenea situaţie a favorizat abuzurile de putere din partea securiştilor, servind şi ca motiv pentru serioase conflicte între comandamentul militar şi conducătorii Siguranţei din localităţi (în temeiul veşnicei probleme "cine e mai mare?"). Dar aceasta e o temă aparte...

Văzute în ansamblu, direcţiile principale de activitate şi deci obligaţiunile de serviciu fundamentale ale centrelor de siguranţă în teritoriul ocupat erau următoarele:

– depistarea şi neutralizarea (lichidarea) organizaţiilor şi grupărilor de rezistenţă antiocupaţionistă, a formaţiunilor paramilitare, a spionilor, agitatorilor socialişti şi tuturor persoanelor implicate în activităţi antiromâneşti;

– culegerea de informaţii vizînd starea de spirit a populaţiei, în special acele ce caracterizau atitudinea diferitelor pături ale societăţii moldoveneşti faţă de regimul ocupaţionist, faţă de "unire";

– iniţierea deportărilor în masă peste Nistru a cetăţenilor care nu inspirau încredere regimului militar de ocupaţie, fără a li se imputa prin judecată vreo vină oarecare;

– supravegherea strictă a activităţii organelor de conducere ale republicii (Sfatul Ţării, ministerele şi departamentele), a administraţiei locale, a unităţilor militare şi miliţiei, precum şi a partidelor politice, organizaţiilor şi societăţilor obşteşti, religioase, mass-media, a manifestărilor culturale şi întrunirilor publice (implicit şi cele din colectivele de muncă, şcoli etc.), detectarea şi suprimarea "oricărei mişcări suspecte";

– "curăţirea" organelor puterii de stat şi a administraţiei publice locale de elemente "răuvoitoare" regimului ocupaţionist;

– obţinerea de informaţii pentru comandamentele unităţilor militare din zona de ocupaţie, necesare pentru desfăşurarea operaţiunilor militare, organizarea deplasărilor de agentură peste Nistru şi în Ucraina în scopuri de spionaj, captare de date vizînd forţele şi intenţiile inamicului (unităţile revoluţionare);

– efectuarea cercetărilor (torturilor) asupra deţinuţilor suspectaţi de activităţi antiromâneşti;

– procurarea de date vis-a-vis de moralul şi starea de spirit a personalului administraţiei militare româneşti (contraspionaj intern) şi altele.

Pentru colaboratorii serviciilor secrete româneşti din RDM nu exista un anumit cadru de probleme, cu limite bine stabilite ce ar fi ţinut de competenţa lor. Am spune chiar că obiectivul de interes operativ al Siguranţei era întreaga societate moldovenească – de la "talcioc" şi pînă la Sfatul Ţării. Toţi şi totul, de-a valma, era suspectat, supravegheat, urmărit. Peste puţin timp la Siguranţă veneau puhoi sute şi sute de dosare gen: ***"Dosar relativ la urmărirea deputaţilor din Sfatul Ţării..."*** (Ivan Crivorucov, Serghei Cocerva, Ştefan Balamez, Marc Miasoedov şi mulţi alţii). ***"Dosar relativ la supravegherea congreselor preoţimii", "Dosar relativ la supravegherea uniunii învăţătorilor "Corpul didactic", "Dosar de supraveghere a societăţii lemnarilor",*** dosare de supraveghere a fierarilor, bărbierilor, bucătarilor, lucrătorilor spălătoriilor şi curăţătoriilor chimice...

Nici o categorie, grup social, nici o organizaţie sindicală n-a fost trecută cu vederea. Cu cîte un dosar la Siguranţă s-a înviednicit societatea de caritate "Crucea Roşie" şi chiar organizaţia obştească "România mare", ce întrunea colonizatorii veniţi din regat. Tot ce răsufla şi se mişca era supravegheat şi urmărit. Iar de se depista vreo "mişcare suspectă", o "instigaţiune", apoi vai de capul acelora... Falangele alungite şi atotpenetrante securiste nu lipseau de nicăieri. Peste tot locul pipăiau căutînd duşmani ai românilor şi semne (mijloace) de activităţi vrăjmaşe regimului de ocupaţie: prin saloanele puterii şi prin lăcaşurile sfinte, prin colectivele de muncă şi printre oamenii de pe stradă, prin grămezi de lemne şi leagăne de copii...

Chişinău *3 februarie 1918*

NOTĂ

Domnul Narti mă informează că cu ocazia percheziţiilor ce se fac prin case pentru aflarea armelor este necesar să se observe, că sunt mulţi răuvoitori, îndeosebi evrei cari în timpul când se face percheziţia de către patrulele noastre au la ei în buzunare revolvere. După ce se caută prin paturi, saltele, pierne, leagăne de copii, poduri, pivniţe, grămezi cu lemne, sobe şi în celelalte mobile, să se mai dea o deosebită atenţie dacă persoanele din casă nu au prin buzunarele hainei arme. Să se percheziţioneze mesele de scris că se crede că evreii au mobilate aceste mese una cu podeala, iară sub podeala de sub masă de scris sunt subterane cu arme.

B.

*

10 februarie 918

NOTĂ

Printre preoţii de la Chişinău circulă svonul că arhimandritul Guri prin preotul Parfenie şi prin alţi preoţi fac o întinsă propagandă pentru ca Guri să fie numit mitropolit al Republicii Moldoveneşti.

Arhimandritul Guri şi preotul Parfenie, din informaţiunile ce avem, în 1914 au fost trimişi în Siberia din cauza agitaţiilor de către arhiepiscopul Serafim şi s-au înapoiat odată cu începerea revoluţiei în Rusia.

Despre preotul Bivol de la biserica Voznisenscaia avem informaţiuni că este socialist-revoluţionar.

S-a comunicat Diviziei XI

*

7 septembrie 918

NOTĂ

Cu ocazia supravegherii Dlui Şmidt (Primarul or. Chişinău – n. n.) trecând pe la redacţia ziarului "Cuvânt Moldovenesc" am fost atras de oarecare cuvinte rostite asupra Dlui General Vaitoianu, ascultând la fereastră am auzit că obiectul discuţiei era cu privire la cenzură.

Un Dn ce era acolo îi spunea Dlui Halippa: "Ce e generalul Vaitoianu şi Directorul de Interne cu cenzura lor".

Aceste discuţii au fost auzite şi de informatoarea E. J. ce ne însoţea.

Agent special N 392

*

Serviciul Siguranţei *20 sept. 1918*
Chişinău
Agentul Special N 392

NOTĂ

Am făcut cunoştinţă cu Dl Jalbă unul din conducătorii naţionalişti de peste Nistru...

Numitul mi-a comunicat, că populaţia ne vede foarte rău şi aceasta datorită nouă. Mai întâi mi-a făcut o naraţiune asupra [...] socialiste de care e adăptată populaţia basarabeană şi toată Rusia, graţie căruia s-a putut sfărâma regimul fostului imperiu Rus, iar acum în loc de a merge spre programul democraţiei se văd brutalizaţi de către reprezentanţii jandarmeriei la sate şi poliţiei la oraşe, dând ca exemplu cazuri văzute de Dsa personal când jandarmul a lovit un cetăţean pentru că nu a fost salutat şi că aproape toate ramurile de funcţionari se poartă brutal cu populaţia, neţinând în consideraţie gradul unora de cultură, fapt ce ajută pe agitatorii străini în propaganda lor...

*

13 august 1918

NOTĂ

Ieri seară a avut şedinţa Zemstvei guvernământului unde a fost ales ca şef Dl Ianovsky proprietar din satul Vadul-lui-Vodă şi consilier al Primăriei Chişinău şi au fost aleşi membrii Zemstvei. Pentru noi el este periculos – socialist revoluţionar şi în anul 1905 a fost închis pentru că a semnat apelul în contra împăratului când a fost membru la parlamentul rusesc.

După ce l-au ales, l-a chemat Dl Şmidt la masa unde el lucrează şi de acolo Dl Ianovschi a ascultat în picioare şi a mulţumit publicului că l-a ales... De atâtea ori am refuzat, a zis, da nu am ce face, trebuie să mă unesc şi trebuie să lucrăm mult pentru popor...

După Dl Ianovschi a vorbit Dl... (indiscifrabil – n. n.) El a felicitat pe domnul Ianovschi, că el este şef la Gubernscaia Zemstva Uprava, dee domnul, să lucreze mult pentru norod. Şi să fie tot bine şi Dta să rămâi la postul dumitale, iar duşmanii să se ducă pe celalt mal.

În urmă Dl Şmidt a felicitat pe Dl Ianovschi şi a spus că Sfatul Ţării este zlopolucinâi (duşman), publicul auzind aceste cuvinte a aplaudat.

Şedinţa s-a terminat la ora 12 1

E. J.

*

Serviciul Siguranţei *Chişinău, 16 august 1918*
Agentul N 388

NOTĂ

Am onoare a raporta că pe ziua de ieri am prins şi înaintat Circumscripţiei II pe un individ numit Fiodor Bucicof supus ucrainean care a fost găsit la tălciocul nou vânzând una pereche bocanci noi cazioni de a căror provinienţă n-a putut da nici o desluşire cu toate că a umblat cu mine prin piaţa ca să cunoască presupusul răufăcător care i le-ar fi vândut...

Pot adauge că pe ziua de 11 cor. am mai trămes un individ îmbrăcat milităreşte care nu poseda nici un act spre a stabili indentitatea şi care vindea în piaţă (3) trei perechi bocanci negri şi una manta galbenă...

*

NOTĂ 7/8 – 918

În satul Pauleşti judeţul Orhei este un preot anume Timuş şi când face slujba în biserică nu pomeneşte familia regală pe motiv

că sătenii i-au spus ca să nu pomenească Familia Regală că dacă îl vor auzi îl vor da afară din slujbă...

*

31 august 1918

NOTĂ

Sâmbătă l.c. în sinagogile din Chişinău s-a oficiat un tedeum în sensul că Basarabia să fie scăpată de ocupaţie străină.

S-a calificat poporul român cu epitetul "ţigani"

Astfel de tedeumuri vor continua în toată Basarabia fiind organizate de societatea "Bunda"

Informatoarea E. J.

*

1918 februarie 22 *întrare N399*
23 februarie 918

Divizia XI
către
Serviciul Siguranţei

La N80

Am onoare să binevoiţi a continua supravegherea deputatului bulgar K.P.Misircov din Sfatul Ţării şi a ne raporta toate mişcările şi agitaţiile ce le face în contra intereselor româneşti pentru a se lua măsuri în contra lui la timpul oportun...

Din ordin: Şeful Biroului II

Maior P. Boerescu

Metodele de lucru ale securiştilor români la 1918 erau rudimentare, primitive de tot. Că siguranţa dispunea de solide surse de informaţii, adică de agentură (informatori) din rîndurile elitei intelectuale şi conducerii republicii, asta nu era însă meritul ei, ci a acelor ce din propria iniţiativă s-au aruncat în braţele autorităţilor ocupaţioniste şi, în parte, ale siguranţei fiind înspăimîntaţi mortal de mişcarea socialistă. Cu excepţia acestor informatori elitişti, în rest, nivelul de pregăti-

re al surselor de informaţii şi chiar al ofiţerilor de siguranţă era foarte scăzut. Se lucra mai mult cu "picioarele" şi după principiul, cum îl numesc ruşii, *"sila eşti, uma ne nada"*

Serviciul Siguranţei *1918 oct. 18 zile*
Chişinău
Agentul N 394

NOTĂ

Informez că astăzi pe la ora 4 $^{1}/_{2}$ p. m. trecând pe strada Ismail, am observat cum de la Brutăria lui Nuţă Faerman din str. Ismail N 104 eşeau persoane cu pâne albă; intrând înăuntru şi oprind vânzarea am chemat de alături din restauran pe sergentul de oraş din acel punct, care tocmai atunci lua masa cu pâne caldă. Am numărat 38 pâni mari, iar în timp ce evreul patron şi un altul, probabil tovarăş căutau a mă minţi, o evreică bătrână pe la spate a luat vreo 10 pâni şi le-a ascuns. Am trimis sergentul ca să caute o căruţă, iar evreul mi-a băgat 25 ruble în buzunarul hainei. Văzând că şi sergentul e de rea credinţă l-am chemat şi l-am trimis la Circ. (Circumscripţia – n. n.) 4 pentru a anunţa pe Dl Subcomisar de serviciu. Atunci evreul văzând că nu merge, mi-a băgat mâna în buzunar şi mi-a scos banii pe care mi-i băgase, la care eu opunându-mă, mi i-a luat cu forţa în faţa sergentului pe care l-am chemat imediat... După puţin timp a venit Dl subcomisar care a dispus să se ducă evreul cu mine cu o pâne la Dl Comisar la Circumscripţie şi să decidă, dânsul a rămas la brutărie.

Ducându-mă la Circumscripţie, Dl Comisar Nazarie a spus că pânea nu e albă că de această calitate se vinde şi în piaţă. Atunci m-am dus din nou la brutărie şi am întrebat cu cât vinde pânea. Mi-a răspuns că cu 10 ruble, deşi la public o vindea cu 11 ruble. Am dat 10 ruble şi am luat şi eu o pâne şi am adus-o pentru examinare, rugându-vă să binevoiţi a dispune.

În multe cazuri, în misiunile Siguranţei erau atraşi şi agenţi de poliţie jucînd rolul mai mult de sperietoare în mediul de culegere a informaţiilor şi, clar lucru, efectul acestor activităţi se reducea la zero.

Serviciul Siguranţei
Chişinău
1918 septembrie 30
NOTĂ

Am onoare a raporta că pentru executarea însărcinării ce mi-aţi dat-o, de a mă duce a asista la întrunirea Societăţii Lemnarilor... am fost la ora hotărâtă şi mi-a spus antreprenorul că nu este nici o întrunire la ora 11 şi că este după masă la ora 3-.4. Am fost la ora 3 şi mi-a spus că nu se mai ţine nici o întrunire, pentru că cel mare, care era să ţină întrunirea, s-a îmbătat...

Alătur şi delegaţia ce mi s-a dat.

Agent I. Opreanu

Zi de zi duzine de agenţi şi informatori ai Centrului de Siguranţă Kişinău, cu ochii holbaţi şi cu urechile ciulite, cutreierau oraşul în lung şi de-a curmezişul, scociorînd prin clădirile organelor de conducere, prin localurile publice şi prin orgăzile caselor de locuit şi, prezentîndu-se ca "părtaşi ai bolşevicilor", provocau lumea la discuţii şi în aşa mod culegeau semnale şi informaţii de interes la tema "cine şi ce este" în acest oraş. Spre seară informaţia acumulată se raporta şefului de siguranţă, care, în baza semnalelor primite, în aceeaşi noapte sau a doua zi dimineaţa, trimitea pe adresa fiecărui "individ suspect" agenţi titulari ai poliţiei însoţiţi de 5-10 soldaţi înarmaţi pentru a le face persoanelor în cauză percheziţie la domiciliu. Suspectaţii erau aduşi la Siguranţă unde, prin tortură, securiştii storceau din ei atîta informaţie de cîtă aveau nevoie referitor la comportarea "antiromânească" a victimei, precum şi a rudelor acesteia, vecinilor, cunoscuţilor etc. Aşa că volumul semnalelor şi deci a arestaţilor creştea zi de zi în progresie geometrică. Majoritatea celor ce erau striviţi sub roata Siguranţei erau oameni nevinovaţi.

Siguranţa avea aresturile proprii şi de una singură făcea cercetări, îşi asumase atribuţii de judecată de prima şi ultima instanţă, adică dicta sentinţe fără a consulta organele juridice de resort sau a purta vreo responsabilitate în faţa cuiva pentru crimele săvârşite.

În scurt timp, toate puşcăriile din localitate au fost umplute

cu vîrf şi îndesat cu oameni puşi la dubală fără nici o vină, fără nici o judecată. Motivul cel mai frecvent pentru arestări era revolta locuitorilor contra armatei române sau, cum spuneau românii, ***"cuvintele de ofensă aduse armatei române".***

Fiecare soldat, ofiţer român, auzind cuvinte de insultă la adresa armatei sau a lui personal, era dator imediat să-i aresteze pe "răuvoitori" şi să-i predea organelor de siguranţă ori curţii marţiale (judecata militară) din apropiere.

23 ianuarie 1918

REFERAT

Am onoarea a vă depune pe individul Mihail Graur dimpreună cu procesul verbal dresat cu privire la cuvintele de ofensă ce acesta a adus în public armatei româneşti, rugându-vă să binevoiţi a dispune

S. Comisar - (iscălitură)

*

N 17

1918 ianuarie 25

Bir. [oul] Informaţii

Către Divizia XI

Am onoarea a raporta că sunt de părere ca acest individ trebuie impus judecăţii curţii marţiale pentru insultele aduse armatei române.

Şef. Bir. Informaţii - (iscălitură)

*

"Am onoarea a vă înainta pe indivizii Simancov, Nicolae Bodrugă, Grigore Neciporenco, Gheorghe Popicaşvili, doctorul Oclei şi Sava Nedzelski însoţiţi de un proces verbal şi o declaraţie din care se poate constata că vinovat pentru insulta armatei române e numai Nicolae Simancov". *(Scrisoarea N 188 din 4 februarie 1918 a Biroului II Informaţii către Centrul de Siguranţă Kişinău).*

*

"Subsemnatul Sub. Locotenent Athanasiu Gheorghe din Regimentul 10 Roşiori declar că în dimineaţa zilei de 26.01.1918 mi s-a raportat de către soldatul Flămânzeanu Ion, ordonanţa mea personală, că pe când se afla în casa locuitorului Nicolae Rusu unde eram încuartierat, făcându-mi ghetele, un strein i s-a adresat cu cuvintele: "De ce faci ghetele ofiţerului? Să-şi le facă singur că şi el e om ca şi tine. Să le rupeţi treşele şi să le daţi în cap, cum am făcut noi în Rusia. Ce credeţi că o să staţi în Basarabia? Cum aţi venit aşa o să plecaţi!" Imediat am luat haina pe mine şi am ieşit afară spre a-l aresta, dar fiind cam întuneric soldatul nu l-a recunoscut, căci ieşise din casă. Chiar acel ce îndemnase soldatul la faptele de mai sus m-a purtat prin sat vreo 30 minute pretextând că altul ar fi rostit acele cuvinte... După masă... mergând în casa locuitorului Nicolae Rusu şi ameninţându-l cu împuşcarea dacă nu va declara pe acel vinovat, femeia acestuia a spus să-l las că declară ea cine este omul, lucru ce a şi făcut, spunând că este locuitorul Dumitru Burcovski din comuna Geczi-Vechi (probabil, Hecii Vechi – n. n.).

Aceasta îmi este declaraţia pe care subscriu".

Sub Loc. Athanasiu 27/I-918"

(Declaraţia ofiţerului român Athanasiu din 27 ianuarie 1918, depusă Curţii Marţiale a Diviziei I Cavalerie).

*

"Bolşevistul lt N. Lupan care a maltratat şi jefuit pe domnul Colonel Trăilescu în gară la Chişinău, am onoarea a raporta că sunt de părere a fi imediat executat" (Din rezoluţia Comandantului Pieţei Chişinău, maior Boierescu).

Cea mai mare durere de cap le producea şefilor de la siguranţă problema cum să se răfuiască cu întreaga populaţie din Republica Moldovenească, căci toată lumea vorbea de rău despre români, despre armata română...

28 ianuarie 1918

NOTĂ

Mergând prin piaţă şi diferite ceainării am auzit lumea vorbind despre armata română că a jefuit şi furat la Bender tot ce le-a ieşit înainte, de exemplu a furat o cantitate mare de zahăr pe care îl vinde acum aici în Chişinău cu 18 lei kg. A mai luat 2 vagoane de diferite stofe, cămăşi, bluze, haine etc., pe de altă parte evreii le spun moldovenilor că acum văd ei pentru ce a venit armata română aici ca să fure, dar nu să facă linişte şi dreptate.

D. C.

Majoritatea se revolta pe ascuns, în şoaptă, iar unii "în gura mare", cum se indica în nota agentului "F.T.", despre o femeie, numită Stepanida, locuitoare din str. Harlampievscaia 42, servitoare la un preot, care ***"striga în gura mare că românii sunt toţi ţigani, că popii români sunt porci, că soldaţii români sunt tâlhari"***...Pe sărmana femeie, se vede, o ajunsese cuţitul la os de-i blestema pe români, vociferînd că ***"are otravă şi nu se va lăsa până când nu va otrăvi vreo câţiva ofiţeri şi soldaţi români"...*** *(Nota agentului "F.T." din 30 iulie 1918)*

La Siguranţă era interzis lucrătorilor ei a lăsa urme în scris relativ la "procedurile" ce se aplicau persoanelor arestate. Şi totuşi, în pofida acestor restricţii în documentele ce le-am obţinut din arhivele Siguranţei aflăm strecurate unele scăpări de vorbă, pe alocuri ne putem da sama indirect, iar uneori întîlnim şi unele mărturii directe despre aceste fapte inedite.

Siguranţa avea un dosar special, în care erau concentrate materialele vizînd executările şi expulzările peste Nistru. În aşteptarea unei inspecţii dosarul a dispărut fără urmă, însă în documentele Siguranţei s-a păstrat o mărturie, o mică ţidulă cu următorul conţinut:

ADEVERINŢĂ

Am primit pentru domnul maior Boerescu dosarul actelor celor executaţi care conţin 127 (o sută două zeci şi şapte) file şi un tablou nominal de cei trecuţi peste Nistru şi cei executaţi.

Iscălit. Smărăndescu

Batalionul de asalt

11 februarie 918

Trecînd în revistă mai multe documente ale Siguranţei, ne-am ciocnit şi de următoarea mărturie.

N 180
3 februarie 918

TELEGRAMĂ

- Marele Cartier General Serv. Siguranţei
- Divizia XI

... Rog autorizaţi-mă să vă trimit pentru internare pe agitatori şi bolşevişti din Chişinău. Sunt mai multe sute.

Drăguţescu

"Mai multe sute"... Asta cam cîţi? Un eşalon sau mai mulţi? Să fie oare întreg oraşul populat de agitatori bolşevici? Luînd în samă că primul raport ieşit din CSK cuprinde informaţii culese începînd cu ziua de 19 ianuarie, s-ar putea conchide că acest rezultat căpcăunii de la Siguranţă l-au obţinut numai în cele 2 săptămîni de activitate a lor şi numai în zona oraşului Chişinău. Să ne imaginăm atunci care era statistica victimelor la scară naţională şi pe întreaga perioadă de ocupaţie! "Bravo, băieţi!... Înainte spre exterminarea totală a populaţiei din "Basarabia!".

Într-o notă a Siguranţei din 9 februarie 1918 e pomenit faptul că ***"evreii din localitate au făcut o plângere marelui Rabin din Londra spunându-i că evreii din Kişinău şi din întreaga Basarabie sunt maltrataţi, judecaţi şi condamnaţi la moarte fără nici o vină de autorităţile militare şi roagă rabinul ca guvernul englez să intervină pe lângă cel român ca să se înceteze persecuţiile şi executările..."***

În alt document al Centrului de Siguranţă Chişinău (N 191 din 29 ianuarie 1918) se spune:

"Suntem informaţi că Primarul oraşului Chişinău anume Şmidt în înţelegere cu ajutorii şi consilierii săi a delegat pe fostul primar Levinschi ca să se ducă la Iaşi să se prezinte Primului Ministru şi să-l roage în numele cetăţenilor oraşului Kişinău ca toţi indivizii care au fost arestaţi din localitate de către autorităţile noastre militare să fie puşi în libertate. Numitul Levinski o să mai ceară

dlui Prim-Ministru ca să intervie pe lângă dl General Broşteanu ca să înceteze cu arestările. Se mai zice, că o să ceară de la . dl. Prim-Ministru mutarea dlui general Broşteanu".

Cînd un jandarm român din greşală sau în temeiul unor suspiciuni nu prea serioase a fost reţinut şi adus la Siguranţă, securiştii l-au "cercetat" pe compatriotul lor răgăţean într-o manieră atît de românească, încît însuşi pretorul Diviziei XI, colonelul Bălănescu, şi-a pus mîinile în cap de mirare, prevenindu-l pe şeful Siguranţei, N. Drăguţescu, că nu îi va ierta acest caz. Bălănescu în aceeaşi zi (3 februarie 1918) a trimis un adjutant al său să le pună în cîrcă securiştilor Ordinul Circular N 3250 din 17 mai 1917 al şefului Statului Major General al Armatei, Chiriţescu, în care se ordona: *1. " Bătaia, lovirea sau insulta jandarmilor de orice grad, este absolut interzisă. 2. Prevederile Ordinului Circular N 16502 relativ la bătaie (sic!) nu se aplică jandarmilor"...*

Cazul pomenit mai sus despre aplicarea bătăii unui jandarm regăţean ne face să ne imaginăm mai bine, cum erau atunci trataţi de Siguranţă ceilalţi arestaţi, compatrioţii noştri lipsiţi de orice protecţie şi apărare. Şeful Siguranţei chişinăuiene, mai întîi, îl făcea pe niznaiul din contul cui şi cine trebuia să aibă grijă de hrana numeroşilor deţinuţi, pe care îi ţinea flămînzi tot timpul (cîteva zile) cît durau "cercetările" (torturile).

În scrisoarea sa către comandantul Pieţei Chişinău, N 54 din 27 ianuarie, N. Drăguţescu mărturisea: *"În arestul acestui serviciu zilnic sunt ţinuţi până se pronunţă măsura luată contra lor diferiţi ofiţeri ruşi cum şi mulţi soldaţi şi civili acuzaţi pentru diferite motive. Mulţi din ei sunt lipsiţi cu totul de mijloace, iar alţii în interesul cercetărilor sunt opriţi a veni în contact cu persoane de afară care le-ar aduce de mâncare.*

Astfel fiind, în onoare Vă rog să binevoiţi a ne răspunde, cine şi din ce fonduri să se facă cheltuielile cu hrana arestaţilor, căci au fost cazuri când unii din ei au stat câte 2-3 zile nemâncaţi".

Bătăile şi schingiuirile în aresturile din localitate erau atît de sălbatice, încît se îngrozea lumea din stradă la auzul ţipetelor celor torturaţi.

Secret

3/IX-918 ora 10 seara

NOTĂ

Am onoare a raporta că plutonierul jandarmilor însărcinaţi cu paza arestului Prefecturii de Poliţie în seara de 3/IX-918 între orele 8 şi 9 a bătut grav, lovind şi cu picioarele pe una dintre deţinute ceea ce a făcut o rea impresie asupra persoanelor streine de poliţie ce se găsea în curtea Prefecturii de Poliţie şi asupra altor persoane care în stradă stăteau pe lângă ziduri şi ascultau ţipetele deţinutei; iar prezenta notă mă simt obligat a înainta deoarece am citit undeva o lege, că fără ordin de sus, paznicii gardieni ai aresturilor nu au dreptul a intra în celulele arestaţilor în timpul nopţii şi cu atât mai puţin în celula femeilor deţinute...

Agentul special de serviciu

*

Extras din *"Raportul subcomisiunii de anchetă parlamentară a judeţului Cahul"...*

... Cele mai multe plângeri ce ni s-au adus în tot cursul anchetei noastre au fost în contra administraţiei şi mai ales în contra jandarmeriei şi a agenţilor de la Siguranţă...

În petiţiile N 11-37 se văd consemnate o mulţime de plângeri: unele în contra personalului poliţienesc, altele în contra subprefecturii şi primarului şi altele în contra jandarmului, unii comitând faţă de locuitori abuz de putere, alţii violenţe, alţii luând mită sau comitând excrocherii.

Declaraţiile 38-46 ilustrează în deajuns siluirile şi violenţele comise de poliţai, de subprefecţi, primari etc.

Acei însă care au trecut orice limită în săvârşirea acestor siluiri şi violenţe sunt jandarmii şi agenţii de siguranţă. În declaraţiile de la N 47-75 se văd consemnate o mulţime de plângeri ale locuitorilor din judeţul Cahul în contra jandarmilor, iar în declaraţiunile N 76-94 se văd consemnate altele de violenţă (bătăi, schingiuiri) săvârşite de agenţii de la siguranţă asupra o mulţime de locuitori basarabeni.

Atrag în special atenţia asupra plângerilor – declaraţiile N 50, 60, 68 şi 69 relativ la actele de sălbătăcie ale jandarmilor care au bătut oameni şi siluit femei precum şi asupra declaraţiilor 76-85 şi 91-94 în care se văd consemnate bătăile, schingiuirile suferite de mulţi locuitori la Siguranţă.

Atrag serioasă atenţie în special asupra mărturisirilor făcute de proprietarul localului siguranţei care locuieşte chiar în curtea localului şi care a văzut multe fapte din cele petrecute la Brigada de Siguranţă...

În adevăr proprietarul Alexe Ignat Enciu declară că siguranţa ca mijloace de tortură folosea între altele: lega pe oameni de mâni şi-i întorcea cu faţa înspre perete şi discărca focuri de revolvere ca să-i intimideze. Alt sistem: le punea un băţ sub genunchi şi culcaţi la pământ li lega mânile făcându-i ghem şi apoi îi bătea ca pe o minge. Alt sistem: îi strângea de testicule ca să le producă dureri îngrozitoare. Pe un deţinut l-au bătut o noapte întreagă într-o odae a siguranţei şi apoi l-au scos, i-au legat coatele şi dus cu trăsura nu se ştie unde. Numele lui este Cuprian Casinov din comuna Goteşti.

După mărturisirile celor bătuţi şi torturaţi, cei care săvârşeau aceste acte de sălbătăcie erau şeful Siguranţei Cahul Apostolescu şi agentul lui Ştefănescu la care se asocia şi Costea Rusu un agent al Siguranţei care conta la Corpul 5 de armată. Deasemenea şi fostul şef al Siguranţei din târguşorul Leova Constantinescu precum şi agentul lui Dalmaschi.

Atragem atenţia asupra plângerii consemnată în petiţia N 95 şi care ne-a fost făcută de Dna Maria Basiodovscaia,, domiciliată în or. Cahul al cărei soţ doctorul Lauţian Basiodovschi a fost expulsat peste Nistru sub învinuirea că ar fi fost duşman guvernului român. Soţia cere reabilitarea bărbatului ei, care n-a făcut nici odată politică şi a îndeplinit serviciul său în mod conştiincios faţă de populaţie servind neîntrerupt atât în calitate de medic orăşenesc cît şi ca şef al spitalului din localitate timp de 17 ani...

Raportor P. Bujor"

Militariştii români, inclusiv cei de la Siguranţă, fiind complexaţi de ideologia şovinismului românesc, în etapa iniţială au dat dovadă de o sărăcie de neiertat în cunoaşterea realităţilor din spaţiul pruto-nistrean, în special la capitolul cine sînt şi ce vor moldovenii (şi încă mai luînd în samă părerea lor că, cică, se aflau pe "pămînt românesc"). Între altele, considerîndu-i pe moldoveni "români" de ai lor, autorităţile militare au pus prea mare preţ pe aşteptările lor în sensul că vor reuşi uşor să-i atragă pe băştinaşi de partea lor, fiind încrezuţi că aceştia vor susţine întrutotul campania românizării republicii, vor încuviinţa, credeau ei, chiar şi represiunile bestiale declanşate contra "străinilor", cum îi numeau ei pe reprezentanţii etniilor minoritare (ucraineni, ruşi, evrei, gagauzi, bulgari etc.), cu care moldovenii de veacuri au trăit în pace şi bună înţelegere pe aceste meleaguri. Încercările insistente ale ocupanţilor de a-i învrăjbi pe băştinaşi cu reprezentanţii naţionalităţilor conlocuitoare şi a-i atrage în campania, cu adevărat rasistă, de genocid, iniţiată de români, în special contra populaţiei evreieşti, s-au zdrobit de bunul simţ al moldovenilor.

Pornirile xenofobe, şovine, rasiste i-au făcut pe conducătorii Siguranţei să comită greşeli serioase în pronosticurile lor referitor la evoluţia situaţiei operative din ţara noastră în acea perioadă. Grosul forţelor militare şi ale Siguranţei au fost concentrate, după cum se declara propagandistic, spre a depista şi lichida elementul bolşevic, antiromânesc preponderent în mediul evreilor şi ruşilor, în timp ce pericolul din partea moldovenilor a fost subapreciat. Chiar şi atunci cînd faptele evident indicau acest pericol, în informaţiile siguranţei lucrurile, în majoritatea cazurilor, erau retuşate şi prezentate conducerii în aşa fel încît se făcea impresia cum că bolşevici ruşi şi "jidani" le învîrtesc capul "basarabenilor naivi" şi-i îndeamnă (sau îi "impun cu sila") să lupte împotriva românilor. Treceau luni şi ani de curăţire intensă a teritoriului republicii de "elemente străine", însă situaţia operativă în loc să se amelioreze, se agrava din ce în ce mai mult. Jinduita debolşevizare nu s-a produs nici pe departe, iar carul românizării s-a înglodat şi el în mediul moldovenesc. După doi ani de la introducerea trupelor româneşti în Republica Moldovenească Centrul de Siguranţă Chişinău raporta şefilor de la Bucureşti următoarele:

"La ordinul DVS N 2971 S. din 31 ianuarie (1920 – n. n.) avem onoare a Vă supune la cunoştinţă, că într-adevăr o mare parte din populaţiunea basarabeană simpatizează cu bolşevicii şi ar fi dispusă să ajute întronarea regimului bolşevist dacă ar avea putinţă de a face acest lucru. Am luat măsuri pentru a preveni orice mişcare periculoasă siguranţei statului sau armatei" (Dosarul "Pentru corespondenţă secretă" pag. 20, documentul N 1403 din 08.02.1920).

În aşa mod, ciocnindu-se de realitatea moldovenească, securiştii au fost nevoiţi să se decomplexeze şi să schimbe accentele iniţiale în evaluarea situaţiei din republică, constatînd de acum că nu *"indivizi izolaţi"*, cică *"streini de neam"*, ci ***"o mare parte a populaţiunii"*** era contra românilor şi era gata a ***"întrona"*** acel regim ***"periculos pentru siguranţa statului şi armatei"***.

Românii s-au trezit într-o bună zi cu un adevăr dur: ***duşmanul principal al colonizatorilor români erau masele largi populare, în primul rînd, întreaga ţărănime moldovenească, cea mai numeroasă şi cea mai îndîrjită forţă din mişcarea de rezistenţă antiocupaţionistă.***

Unul din iniţiatorii mişcării naţionale în Basarabia ţaristă, Nicolae Alexandri, primul preşedinte de vîrstă al Sfatului Ţării, unionist înfocat şi cu înaltă reputaţie în cercurile politice române, om despre care agentura Siguranţei scria că de cînd era student şi apoi ca politician matur ***"în viaţa sa a avut un singur scop: eliberarea Basarabiei din jugul ţarist şi unirea ei cu România"***, însă numai peste jumătate de an de la "unire", cu speranţele spulberate şi totalmente zdrobit sufleteşte de ceea ce-au făcut românii din Basarabia, într-o cuvîntare a sa ţinută la 7 octombrie 1918 în Liga Poporului, sublinia: ***"Masele ţărănimii noastre, numărând aproape 2 milioane de oameni – toţi pînă la unul sunt indignaţi în aşa măsură de politica politicanilor românizatori din partea locului şi de dezmăţul trupelor militare şi a jandarmilor, că cu toată sinceritatea, din tot sufletul doresc despărţirea de România. Ei sunt dispuşi a se uni cu oricine numai să se separe de România"***.

Nu era alta nici dispoziţia celorlalte pături sociale din Republica Moldovenească cotropită de români, îndeosebi ale clasei muncitoare, preoţimii, corpului didactic etc.

Şeful Siguranţei din localitate, în baza datelor culese de agentură şi informatori în mediul muncitorimii, avea să comunice Siguranţei Marelui Cartier General o informaţie foarte redusă, scrisă într-un stil simplu, rudimentar, dar cît se poate de expresiv: ***"majoritatea lucrătorilor din fabrici sunt contra românilor, care zic ei, de vor rămâne le va plăti puţin şi vor muri de foame".*** *(Centrul de Siguranţă Chişinău, eşire N 338 din 16 februarie 1918).*

N 245
8 februarie 918

Serviciul Exterior al Siguranţei Generale
Către
Divizia XI, Biroul II Informaţiuni

Suntem informaţi că în sala eparhială s-a ţinut o întrunire a preoţilor unde s-a protestat contra Românilor, spunând că... nu voiesc să se alipească bisericile din Basarabia de cele din România întrucât ei nu vor să fie sub stăpânirea Mitropolitului Român.

Moţiunea va fi trimisă Mitropolitului din Moscova, şi vor s-o publice în ziarul "Eparhialnîe Vedomosti".

Vă rugăm să binevoiţi a dispoza.

Şeful Serviciului
Director N. Drăguţescu.

*

Brigada specială de siguranţă Chişinău
Agent N 29

Chişinău 15 iunie 1918

NOTĂ

Am onoare a aduce la cunoştinţă că din convorbirile avute pe ziua de ieri cu mai mulţi basarabeni, între care majoritatea femeii găsite cu ocazia căutării de locuinţe am putut constata că nu numai evreii şi ruşii sunt nemulţumiţi ci şi românii basarabeni şi chiar majoritatea acestora de la ţară, zicând că de când au venit românii au sărăcit Basarabia, unde erau din belşug de toate, iar acuma n-are lumea ce mânca din cauza că românii au luat tot de aicea...

VII. Bătaie, jaf şi iar bătaie...

Toate pălăvrăgelile ideologilor transpruteni despre aşa-zisul "vis de aur" şi "ideal al românilor de pretutindeni" nu fac nici cît mirosul unei jumări mîncate anţărţ în comparaţie cu nişte necesităţi de rutină şi foarte pămînteşti, care îi strînsese cu uşa pe românii din "ţară" şi-i nevoise în acel început de an 1918 să dea busna cu armele în Republica Moldovenească. E vorba de nişte pofte. Pofta anexionistă, e clar. Şi, o, Doamne, să ne ierte visătorii de visuri de aur, simpla poftă de haleală.

Iarna anului 1918 a fost extrem de grea pentru România. În ţară bîntuia foametea, provocată de seceta anului precedent şi agravată de epidemiile şi urgia războiului. Fosta Valahie, în întregime, şi o parte din teritoriile moldoveneşti din dreapta Prutului se aflau sub stăpînirea armatei germane. Sărăcăcioasele rezerve de cereale şi alte produse agricole au fost rechiziţionate de nemţi, iar după încheierea armistiţiului româno-german (26 noiembrie 1917) românilor li s-au impus condiţii umilitoare şi grele, fiind nevoiţi să achite Germaniei contribuţii enorme. În această situaţie "Basarabia" era văzută de guvernanţii români ca unica oază salvatoare pentru o armată flămîndă şi pentru a-şi curăţi obrazul în faţa nemţilor cu contribuţiile. Nu mai vorbim de o negreaţă de colonişti civili, tot flămînzi, care, în spatele militarilor, alergaseră în ţara noastră. Sînt nişte lucruri triviale, supărăcioase pentru românii orgolioşi, însă a fost o realitate la 1918, pe care nu putem s-o negăm. E păcat să judeci pe un om flămînd. Necazul moldovenilor însă nu constă în pomana făcută românilor în acele zile negre pentru vecinii noştri, ci în faptul că oaspeţii nepoftiţi au venit să dea cu piciorul în moldoveni. După ce au mîncat şi băut, au început să-i bată pe stăpîni, să-i prade, să-i omoare, să le strice casa, să le facă ţara ţărînă! Pe urmă începură a lehăi cum că în istorie n-a existat o ţară a moldovenilor şi că moldovenii, cică, sînt români...

Abia apăruseră mărşăluind pe străzile Chişinăului primele detaşamente de soldaţi români că în urma lor rămâneau bătuţi şi schilodiţi zeci şi sute de orăşeni, numai pe motiv că ieşeau în stradă ca să-i vadă cum arătau la faţă acei români "năzdrăvani", care, din spusele oficialităţilor româneşti, veniseră *"spre a restabili ordinea şi a asigura viaţa şi avutul tuturor locuitorilor din Basarabia".*

Господину Французскому Консулу
Проситъ Лейка Иделевичъ
Живущая в Кишиневе по
Харузинской ул. в.д. 25

ПРОШЕНИЕ

14 сего января по Александровской ул. былъ задержанъ случайно проходивший женихъ мой Абрамъ Марковъ Спейский, которого по задержанию до того избили, что онъ лежитъ как мертвый. До сихъ поръ его не освободили.

Покорно прошу Васъ Господинъ Консулъ соблаговолить оказать свое содействие к освобождению невинностpадающего жениха моего Спейского.

Января 17 дня 1918 года
Л.Иделевичъ

*

Господину Консулу
Французской Республики
От Мордки Колдыряра

15 сего января я работалъ у товарища Министра Внутреннихъ делъ Молдавской Республики г-на Кенигшаца и отлучился на 10 минутъ чтобы принести еще некоторые инструменты. По Александровкой улице я увиделъ толпу и изъ любопытства подошелъ ближе, оказалось, что румынские солдаты [...] какого-то арестованного.

В то время румынские солдаты арестовали меня и я нахожусь по настоящее время подъ арестомъ, вследствие чего моя семья не имеетъ никакихъ средствъ к поддержанию существования своего, лишившись в лице моемъ работника.

Не чувствуя за собой никакой вины, я почтительно прошу Васъ содействовать к немедленному освобождению меня из подъ ареста.

За Калдыряра его жена (iscălitura)

Симъ удостоверяю, что Мордка Калдыряр действительно 15 сего января производилъ в доме моемъ на углу Синадиновской и [...] улицъ канализационные работы и отлучился на несколько минутъ за инструментами и производимые имъ работы еще не закончены.

Товарищъ Министра Внутреннихъ
Делъ Молдавской Республики
(iscălitură) *16/I-18*

*

Его Превосходительству
Начальнику 1-ой Кавалерийской дивизии
Румынской армии
От Штабс Капитана Молдавской армии
Анатолий Попа
2 февраля 1918

РАПОРТ

Приговором за N 100 от 1 февраля 1918 года я приговорен к смертной казни по обвинению в организации вооруженных отрядов и в соучастии с ними против румынских войск при вступлении их в город Бельцы.

Считая себя невиновным в инкриминируемом мне обвинении, прошу ходатайства перед Его Королевским Величеством Королем Румынии Фердинандом Первым о помиловании меня.

Молдавской Армии Штабс капитан
Попа

(Curtea Marţială a Diviziei I Cavalerie, Dosarul N 179, anul 1918)

Şi aşa zi de zi, pas cu pas...

Soldaţii din patrulele de noapte vînau trecători întîrziaţi, pe care, mai întîi, îi onorau cu o mamă de bătaie, apoi îi curăţeau de bani şi de tot ce aveau de preţ asupra lor. Acesta era un ritual obligatoriu la români şi se numea ***"percheziţie corporală".***

"Astă noapte pe la orele 11.50 pe când mă duceam spre casă, am fost oprit pe strada Pavlov de către 4 militari români... Au început a mă percheziţiona peste tot corpul şi luându-mi din buzunar tot ce aveam asupra mea – 25 lei româneşti, 25 ruble, un paşaport al meu, un ceas de buzunar de nichel... aplicându-mi şi câteva lovituri în cap, aşa că a început a-mi curge sânge..." (Din jaloba cetăţeanului Leib Zorman, cîntăreţ de profesie, locatar de pe str. Botezata N 8, Chişinău.)

La 30 ianuarie, dimineaţa, Feodosia Colesnic, stăpîna casei din str. Ivanovscaia nr. 2, după o noapte nedormită alerga într-un suflet plîngînd spre Comisariatul Pieţei Chişinău să caute dreptate: în ajun, pe la orele nouă şi jumătate seara, pe cînd bărbatul ei Ion Colesnic, după ce terminase nişte afaceri, treaz şi răzghit de foame, se întorcea grăbit spre casă, pe strada Kiliiscaia colţ cu Alexandru cel Bun îi ieşi înainte o patrulă soldăţească, care circula pe acea stradă, l-a oprit şi ***"fără să-l întrebe cine este, de unde vine şi unde se duce, l-a lovit cu patul armei în piept, din care lovitură a căzut jos... în urmă l-a buzunărit, luându-i portmoneaua cu 300 ruble bani Romanov"...***

L-au găsit leşinat în stradă nişte oameni şi l-au adus acasă. Acum Ion Colesnic stătea la pat cu coastele frînte... (Din jaloba Feodosiei Colesnic, Dosarul N 13 al Prefecturii oraşului Chişinău).

Soldaţii din cazarme erau sloboziţi pe străzi să-şi caute de mîncare, unii îmblînd cu cerutul (cerşitul), majoritatea însă considerîndu-se adevăraţi stăpîni (tîlhari) pe aceste pămînturi, săvîrşeau "atacuri" asupra grădinilor ţăranilor, făceau escrocherii şi jafuri ziua în amiaza mare, iar nopţile le petreceau în campanie cu prostituatele din localitate, făcînd pe banii furaţi nişte guleaiuri că lumea din împrejurimi toată noaptea nu putea închide un ochi de răul lor.

Serviciul Siguranţei
N 4521
1918 noiembrie 20

D-sale Domnului Prefect de poliţie
loco

Domnule Prefect

Agentul N 387 ne raportează că ieri, 19 noiembrie aflându-se la conferinţa lui Bisovici din str. Alexandrovscaia colţ cu Bender a venit un soldat din Reg. 23 Infanterie cerşind pâne şi plângându-se patronului că sergenţii şi caporalii le dă bătaie, iar ca mâncare câte o bucăţică de mămăligă, care nu le ajunge.

Cu această ocazie dânsul a povestit că pe un soldat Manga Gheorghe din camp. 2 l-a bătut un caporal din aceiaşi campanie, încât a fost nevoie să-l interneze în spital.

Raportându-se cele de mai sus cu onoare vă rog să binevoiţi a dispune.

Şeful Siguranţei

Credem că nu vom găsi mai nimerite cuvinte decît cele ale agenturii Siguranţei pentru a caracteriza moravurile şi îndeletnicirile soldăţimii româneşti la 1918 în ţara noastră.

Serviciul de Siguranţă Kişinău
Copie după nota de informaţiuni
a agentului N387

NOTĂ

Am onoare a raporta că prin diferite localuri din împrejurimile cazarmelor şi prin piaţă mişună soldaţi beţi, care chefuiesc zilnic, mai ales la restaurantul "Bucureşti" din strada Alexandrovscaia N 57. Toată ziua şi toată noaptea se petrec diferite scene cu femei cu moravuri uşoare de ultima treaptă, care practică şi pungăşia şi nefiind supuse absolut nici unui control medical răspândesc prin contactul lor cu soldaţii diferite boli şi mai ales idei revoluţionare. Cred că contactul soldaţilor cu oamenii de aci este foarte pe-

riculos... Aduc la cunoştinţă toate acestea întrucât... patrulele şi sergenţii comenduirii în loc să ridice pe aceşti soldaţi şi a-i trimite pe la locurile lor, stau cu ei şi beau împreună... Lucrurile se pot stabili chiar pe fiecare zi la suszisul restaurant, la restaurantul Turda de vis-a-vis de cazarma Reg. 63 Înfanterie şi seara mai la toate restaurantele, începând de la str. Armeană înspre gară. Afară de aceasta sunt soldaţi de la Regimentul 63 Înfanterie şi Reg. 2 Vânători, care în uniformă se îndeletnicesc a face escrocherii cu cărţile în piaţă "uite popa, nu e popa", fapt de care râd şi ruşii de noi zicând că soldaţii neavând ce mânca la cazarmă sunt lăsaţi liberi spre a putea fura ca să se hrănească... Afară de aceasta sunt foarte multe cazuri întâmplate în oraş când soldaţii se duc şi se dau drept agenţi de poliţie sau ai comenduirei şi escrochează lumea cu diferite sume de bani sub pretext că ar vinde vin, ar avea pâne sau făină albă, zahăr etc. Privitor la comenduire pot spune că nu am observat în timpul de când sunt în localitate un ofiţer superior care să controleze dacă subalternii lor îşi fac datoria, fapt care face pe plutonierii majori, sergenţi să stea numai la băut...

Jaful, furtul şi bătaia erau atribute indispensabile serviciului militar al românilor în "Basarabia". Fiecare slujitor în uniformă militară românească era "angajat" în furt, avînd grijă el singur să-şi creieze poziţii stabile şi de lungă durată în această sferă de activitate.

După cum se pomenea într-un referat al Subcomisarului de Poliţie a or. Chişinău, Pretorul Diviziei XI, colonelul Bălănescu, sub pretextul rechiziţiei, a furat un automobil marca "Puliman" ce aparţinea Ministerului Agriculturii al Republicii Moldoveneşti şi, ca proprietate personală, l-a vîndut la Iaşi.

Şefii şi şefuţii mai mărunţei, clar lucru, în tîlhării nu se puteau compara cu rechinii avizi din eşalonul superior al autorităţilor militare ocupaţioniste şi se mulţumeau cu furturi în măsura posibilităţilor permise de postul şi gradul lor militar.

Poliţiştii din serviciul de pază şi patrulele soldăţeşti, să zicem, de la bazarul Ilinski, cotrobăiau sistematic prin coşuleţele ţăranilor lăsate peste noapte pe sama lor, însuşindu-şi o parte din produse. Colegii lor din sectorul vecin, unde era o brutărie, mîncau pîine caldă "pă dă

geaba". Mai norocoşi erau cei cu restaurante în sector – la pîine le mai cădea zilnic cîte un borş şi un mititel prăjit la gratar, iar celor cu epoleţi mai grei – şi cîte *o cinzeacă dă ţuică dă prune* întru îndulcirea sufletului românesc oţărît şi încrîncenat de "răuvoitorii ăştea de basarabeni". Jandarmii de la sate fără o găinuşă friptă nu se aşezau la masă; doar cînd se săturau de o mîncare, găinuşele le mai schimbau pe gîşte şi curcani.

... "Nu voi înşira aici fapte, pentru că ele ar ocupa prea mult loc. E de ajuns să menţionez că dacă de la un ureadnic rus în voloste gemea toată populaţia volostei, apoi ce să mai zicem de cei cinci – şase jandarmi români încuartieraţi în fiecare sat şi care nu se aşează la masă dacă printre bucate lipsesc fripturi din găinuşe şi pui de găină şi dacă acestea nu le mai schimbă din cînd în cînd cu raţe şi alte vietăţi. Adică îşi permit un asemenea lux, pe care nu-şi îl pot permite, nu că un profesor de gimnaziu sau un judecător, ba chiar un preşedinte de directorat implicat în mari afaceri financiare. Iar dacă mai adăugăm la aceasta şi pe cei cincizeci de mii de militari staţionaţi ilegal aici, jefuind tot ce le cade sub mână şi săvârşind atacuri cu arme de foc asupra grădinilor şi livezilor, asupra oamenilor paşnici, atunci devine mai înţeleasă zicala răspândită în societatea noastră că "român" nu e numai nume de neam, ci şi profesie de lăutar şi tâlhar"...

(Din cuvîntarea deputatului Nicolae Alexandri, preşedintele fracţiunii parlamentare "Liga Poporului", 7 octombrie 1918).

Dar cine avea curajul a se jelui pe ocupanţi? Şi, principalul, cui a se jelui?

"Mulţi locuitori atât din Cahul cât şi din judeţ ne-au declarat, că deşi ar avea plângeri de făcut în contra armatei, totuşi nu voiesc să le facă de oarece se tem, să fie în urmă persecutaţi de militari" – se menţiona chiar la începutul raportului Subcomisiei de anchetă parlamentară pentru judeţul Cahul.

Cei ce îndrăzneau s-o facă, cu riscul de a fi pedepsiţi, tot una nu mai găseau dreptatea niciodată.

Cînd la Prefectura Poliţiei oraşului Chişinău s-a adresat cu o

plîngere studentul Şloma Idelman că *"fiind percheziţionat de o patrulă de stradă compusă din 5 soldaţi, i se luase portofelul cu acte şi 42 ruble..."* prefectul poliţiei oraşului locotenent-colonel Brătescu, a expediat pe adresa petiţionarului un răspuns-calapod, ca şi tuturor celorlalţi păgubaşi: *"Cercetându-se imediat patrulele, nu s-a putut dovedi care patrulă se face vinovată"*. Nu voiau românii de la prefectură să le strice inima compatrioţilor tîlhari pentru nişte "elemente streine" ce au avut de păgubit, iar în al doilea rînd, pentru că şi aiştea, de la poliţie, băteau şi jefuiau topenia pămîntului.

Subcomisarii de poliţie de la Circumscripţia II Corneanu şi Popovici *"luau bani de la diferiţi cârciumari, de la stăpânii restaurantelor pentru că îi lăsau să vândă rachiu fără autorizaţie. Ei umblă beţi prin circumscripţie, chiar şi în timpul serviciului, iau mită de la pungaşii care se învârtesc prin piaţă şi oborul de vite"* – semnaliza în nota sa agentul N 391.

"Subcomisarul Dediu de la Circumscripţia V s-a îmbrăcat civil, cu o şapcă rusească în cap şi a ieşit în drumul Munceştilor, când tocmai atunci lângă moara lui Ghenderh veneau spre oraş 6 căruţe având în ele făină de grâu în saci. Dl Dediu a luat mită 500 ruble, iar sergenţii unul a luat 35 ruble şi altul – 45 ruble".

Şeful de Raion al Circumscripţiei de Poliţie Chişinău Anton Buzică în noaptea de 31 august 1918, fiind de serviciu la oficiul circumscripţiei, *"fără a fi sesizat de vreo reclamaţie a eşit în oraş, unde s-a îmbătat.. apoi pe la ora 12 de noapte s-a dus în strada Andreevscaia N 12.. a întrat în camera din fund, unde se găsea Dna Roza Afteli, patroana unei frizerii, cu 4 copii ce dormeau şi după ce a percheziţionat casa fără a găsi ceva, a luat la bătaie pe Roza Afteli şi împlându-o de sânge, a scos revolverul şi i l-a pus în piept, zicând să tacă, că o omoară. La ţipetele copiilor sculaţi din somn şi a victimei a intervenit Şulim Rezing însă a fost şi el bătut, arestat şi dus la oficiul circumscripţiei, unde după ce a fost bătut din nou, i s-a făcut percheziţie, luându-i suma de 13 ruble..."* (Din Raportul Comisarului de circumscripţie către Prefectul Poliţiei Chişinău", N 1473 din 2 septembrie 1918).

Percheziţiei, ca procedură obligatorie, erau supuşi toţi arestaţii, toate persoanele suspecte ce nu inspirau încredere ocupanţilor, numeroşi cetăţeni deportaţi cu sila peste Nistru, lăsîndu-i goi-goluţi, fără o carboavă la suflet.

1918 ianuarie 27
Domnului Şef al Serv. Sig. Exter. MCG
Loco

REFERAT

Am onoarea a vă depune suma de 97 (nouăzeci şi şapte) de ruble care s-au găsit la percheziţia făcută indivizilor notaţi pe contrapagină şi care au fost expediaţi astă noapte peste Nistru, rugându-vă să binevoiţi a dispune.

S. Comisar

Percheziţionat putea fi orişicine, oriunde şi oricînd, fără nici o restricţie, fără nici o pravilă.

Cînd şeful comenduirii militare a oraşului Chişinău, maiorul Boerescu, primise de la Siguranţă pentru imformare notiţa unui agent cum că pe Primarul capitalei, dl Şmidt, l-a zărit într-o zi de odihnă la via ce-i aparţinea, situată la trei verste de oraş pe şoseaua Costiujenilor, suspectîndu-l că acolo ar face *"întâlniri secrete şi ar avea ascunse şi arme"* (grozavă imaginaţie aveau agenţii şi informatorii Siguranţei!) şeful nominalizat, fără a clipi din ochi, a depus următoarea rezoluţie: ***"Sunt de părere a face o percheziţie la această vie a dlui Şmidt pentru a stabili ce este adevărat".***

După cum vedem, de percheziţii nu era scutit nimeni, nici aleşii poporului...

Furturile, jafurile şi corupţia administraţiei militare ocupaţioniste în teritoriul moldovenesc au căpătat proporţii uriaşe. Această epidemie se răspîndise şi în rîndurile lucrătorilor Siguranţei.

Şeful brigăzii de siguranţă Ismail, comisarul M. Ivănceanu, ***"a primit drept mită 1000 ruble pentru a tolera în acea localitate pe individul Popov Alexandru din Odesa, care era suspectat că făcea propagandă bolşevică".*** Vorba ceea: mai aproape dinţii decît părinţii...

La 1918 românii i-au "familiarizat" pe moldoveni cu încă o strășnicie de cuvînt – ***rechiziție,*** care îndată devenise sinonim al cuvîntului jaf, fiind întrebuințat cu acest sens de agenți și informatori, ba chiar și de conducătorii siguranței în rapoartele lor informative către Centrul din "țară". ***"Șeful Centrului Bender raportează multe jafuri săvârșite de trupele noastre la sate rechiziționând alimente și furaje,*** *comunica N. Dragutescu Direcțiunii Generale.* – ***Această stare de lucruri contribuie la ura țăranilor contra noastră în favoarea propagandei bolșevicilor".***

Formula ***percheziție+ rechiziție=inchiziție*** era un simbol, ca un steag tricolor românesc arborat de regimul ocupaționist pe plaiul moldovenilor. Cu acest tip de jaf numit ***rechiziție*** se ocupau tîlharii de elită – comandanții de unități militare însărcinați cu colectarea pentru necesitățile unei imense armate dislocate în Moldova, a produselor agricole, furajului, animalelor de tracțiune și mijloacelor de transport, localurilor cu mobilier și a tot ce le cădea românilor sub mînă, începînd cu butoae cu murături din subsoluri și terminînd cu împărțeala ***"juma la juma"*** a porcului, pe care îl tăia un gospodar.

Din cauza rechizițiilor necontenite, care se făceau în gospodăriile țărănești și la orașe, locuitorii republicii erau nevoiți să recurgă la tăierea tuturor vietăților ce le aveau pe lîngă casele lor —fenomen care, în cele din urmă, putea aduce cu sine nimicirea totală a întregului șeptel din ținut. Dar pe ocupanți nu-i prea durea capul de această problemă, îi preocupa faptul că vitele se tăiau pe ascuns, fără a fi împărțite cu românii.

Domnului Prefect al Poliției Chișinău.

În conformitate cu hotărârea Comisiei Interimare a Orașului din ziua de 30 noiembrie a. c. (1918-n. n.) cu onoare vă rugăm să binevoiți ca cu organele polițienești de care dispuneți să se întărească paza și supravegeherea pentru a nu se tăia vite și porci în mod tainic, iar acolo unde se va constata că se taie în mod ascuns vite, să le confisce toată carnea, iar vinovaților să li se dea pedeapsa cuvenită.

Membru Comisiei interimare (iscălitură)
Șef de Birou – (iscălitură)

În unele judeţe ţăranii pentru a salva vitele de rechiziţiile pustietoare recurgeau adesea la măsuri excepţionale.

"În comuna Kiţcani s-a arestat primarul care a fost surprins aducând vitele de prin sate pentru a le trece peste Nistru" (Din Buletinul de informaţiuni al Centrului Bender, N 22 din 14 februarie 1918).

Prin Ordonanţa N 13 Generalul Văitoianu decretase că ***"Singurii cumpărători de lână sunt misiunile militare pentru Basarabia, care vor expedia marfa conform indicaţiunilor ce se vor da de Direcţiunea economică din Iaşi"***... În baza acestei ordonanţe ţăranilor moldoveni li s-a interzis să vîndă lînă pe piaţa liberă, fiind rechiziţionată de autorităţile militare cu preţuri jefuitoare (derizorii, cum spuneau românii) şi dusă la fabricile din România, iar întreprinderile de postav din localitate prin aceeaşi ordonanţă au fost închise.

În raportul subcomisiei de anchetă parlamentară pomenit mai înainte sînt numite numeroase fapte de samavolnicie şi jafuri săvîrşite de militari contra populaţiei: ***"Din ordinul Comandantului Regimentului 4 Călăraşi s-au închiriat fără voia proprietarilor camere pentru militari în comuna Leova contra bonurilor de rechiziţie.***

Căpitanul Ciulei a luat cu forţa o cameră de la locuitorul Marcu Cahan din oraşul Cahul, iar în timpul cercetării la care era de faţă Comandantul Regimentului şi Poliţaiul oraşului, Căpitanul Ciulei i-a dat şi o palmă.

Locuitorul Hagi-Lazăr din direcţia şcolii primare N 1 din târgul Leova, reclamă că maiorul Climescu, actualmente Comandantul Regimentului 3 Roşiori i-a luat în noaptea de 8 septembrie 1918 cinci căpiţe de porumb şi când împreună cu martorii constata furtul, găsind porumbul la magazia comandantului, acesta l-a ameninţat cu împuşcare, sub pretext că păgubaşul e bolşevic.

Un ofiţer care s-a dat drept delegat al Diviziei 10 a luat cu forţa cinci care de fân de la locuitorul Ion Aldea dându-i o chitanţă de mână cu semnătură indescifrabilă..."

În una din numeroasele note de acest gen ale Siguranţei se pomeneşte faptul că ***"ofiţerul de sergenţi Făciu Constantin ducându-***

se la bariera Băcioi a găsit trei soldaţi înarmaţi din regimentul 23 Infanterie şi întrebându-i ce caută acolo, soldaţii i-au răspuns că au ordinul Domnului comandant de regiment a opri toate căruţele cu alimente şi furaje şi a le duce la regiment, considerându-le rechiziţionate.

Acest lucru se petrece şi la bariera Orhei".

Jafurile nestăvilite ale regimului militar au adus ţărănimea moldovenească la o sărăcie nemaipomenită. La 5 octombrie 1918 Comisarul General al Basarabiei Artur Văitoianu a decretat ordonanţa de tristă pomină cu nr. 38, în care s-a stabilit "raţia" obligatorie pentru fiecare locuitor din republica cotropită. În ordonanţă se spune: ***"Raţia pe zi de cap, se socoteşte de maximum 400 gr. pîine făcută de un amestec de grâu, secară, mazăre şi orz sau 300 grame porumb. În trei zile pe săptămână se va da obligator "numai porumb".*** După cum vedem, moldovenii erau obligaţi prin ordin militar românesc să mănînce trei zile pe săptămînă măligă goală, în rest "ca boierii la sărbători" – "maximum 400 gr. de pîine", făcută din furaj pentru vite. ***"Se opreşte fabricarea din făină albă a pâinei, cozonaci, cornuri de orice fel sau orice alte preparate"*** *(tot acolo, art. 2)* ***"Cei, care vor contraveni dispoziţiunilor prezentei ordonanţe, vor suferi amendă până la 2000 lei, care în caz de insolvabilitate*** (ce cuvinte româneşti frumoase şi înţelese de ţărani! –n. n.) ***se va transforma în închisoare*** *(tot acolo, art. 3.)*

În ordonanţă s-a strecurat o gravă incorectitudine, spunîndu-se că "se va da obligator". Nu dădeau românii nimic, ei luau obligatoriu de la ţărani tot ce puteau lua, lăsînd (dacă binevoiau) din produsele jefuite raţia prevăzută de ordonanţă pe cap de locuitor. Iar cine nu avea nimic, trebuia să moară de foame. Acesta era sensul ordonanţei.

Grîul din podurile ţăranilor (cine îl avea) era măturat grăunte cu grăunte şi cărat în România. Se căra atîta din teritoriul ocupat, că de la o vreme a apărut o problemă acută în asigurarea cu saci a transportărilor în România a produselor rechiziţionate. Cînd unul din subalternii lui Văitoianu, responsabil de rechiziţionarea pîinii, îi raporta Comisarului General, că s-au adunat grîne încă un eşalon, dar "În ţară

nu mai sunt saci", Văitoianu, fiind în bună dispoziţie, îl linişti pe subalternul său: "Lasă, găsim noi soluţia, doar suntem militari români!" La indicaţiile generalului, în aceeaşi noapte, doi aghiotanţi de-ai săi au ticluit o mîndreţe de ordonanţă că locuitorilor ţării noastre, citind-o a doua zi, le creştea inima de bucurie. În ea se ordona: ***"Toţi sacii aflători în depozite atât la comercianţi cât şi la particulari cu începere de astăzi sunt imobilizaţi la proprietarii şi deţinătorii lor, care nu-i pot vinde sau da cu împrumut decât cu autorizarea Comisariatului General... Toţi deţinătorii de saci sub orice titlu sunt obligaţi a declara în scris în dublu exemplar la Primării sau Woloste contra luare de dovadă atât numărul sacilor noi cât şi numărul sacilor întrebuinţaţi, pe care îi posedă în prezent"***... *Ordonanţa lui Văitoianu prevedea pentru* ***"contravenienţii la aceste dispoziţiuni pedepse cu 6000 lei amendă sau cu 3 luni închisoare"****(Vezi Ordonanţa N 26 din 31 iulie 1918).*

Ordonanţa N 51

Având în vedere că viile din întreaga Basarabie au dat în anul acesta o recoltă excepţional de bogată...

Având în vedere şi dispoziţiunile legii... din 9 februarie 1918 şi a Înaltului decret Regal N 3261 din 5 Noiembrie 1918

DECIDEM:

1) Toţi locuitorii Basarabiei, de la sate, târguri şi oraşe sunt obligaţi a declara în scris, personal, sau prin împuterniciţi legali, în termen de 10 zile de la data prezentei, orice cantităţi de vin nou sau vechi, vor avea în casele, magaziile, beciurile şi ogrăzile lor sau în curs de transport.

2) Declaraţiunile vor fi scrise citeţ, şi sincer notându-se numărul vedrelor şi numărul vaselor şi specificându-se dacă e producţie proprie sau cumpărată şi de la cine anume.

3) Cine are şi alte băuturi le va declara pe sorturi şi cantităţi în aceiaşi declaraţie.

4) Proprietarii caselor, magaziilor, beciurilor şi ogrăzilor, vor da declaraţiuni pentru vinurile ce vor fi depozitate acolo fiind de o potrivă răspunzători cu proprietarii vinurilor, în caz de neconformare acestei ordonanţe.

...6) Cei ce vor da declaraţiuni necomplecte, se vor pedepsi cu confiscarea tuturor cantităţilor de băuturi găsite în plus, iar unde se va constata rea credinţă, făcându-se declaraţii false, cât şi acei ce n-au dat declaraţiuni, pe lângă confiscare se va aplica şi o amendă de 6.000 lei sau închisoare...

Dată la Chişinău, în 21 Noiembrie 1918
Comisar General al Basarabiei
General de Corp de Armată
Văitoianu

Ţăranul moldovan cu răbdarea lui proverbială nu prea cîrtea la toată nimica şi nici nu voia să-şi pună mintea cu românii aflaţi sub arme. Îngăduia toate nelegiuirile ocupanţilor, samavolnicia, bătăile, comportarea neomenească faţă de el. Nu putea însă răbda nici ierta numai un singur lucru: cînd soldaţii români îi întrau în casă să-i ia ultima bucăţică de pîine de la gura copiilor. În faţa acestor împrejurări de *force major*, înşfăca o unealtă de lucru ce-i cădea la îndemînă şi se ridica să-şi apere existenţa.

Serviciul de Siguranţă *18 iunie 1918*
Chişinău
Agentul 102

NOTĂ

Ca urmare la nota mea anterioară relativ la primarul Cotele din com. Băcioi am onoare a vă comunica următoarele:

Ieri dl Locotenent Popescu de la comisia de aprovizionare a armatei s-a dus în comuna Băcioi pentru a rechiziţiona porumb pentru Corpul 5 Armată, numitul Cotele împreună cu tovarăşul lui... (indescifrabil – n. n.) au îndemnat populaţia din acea comună şi s-au revoltat, unde au ieşit cu toţii cu sape, cu lopeţi contra dlui loc. Popescu, repetând din nou că ei nu recunosc unirea Basarabiei la români şi că românii nu au dreptul pentru rechiziţie.

Dl loc.Popescu, văzându-se ameninţat a plecat imediat venind în oraşul Chişinău unde a adus cazul la cunoştinţa Cartierului Corpului 5 de unde i s-au dat astăzi soldaţi şi s-au dus să-i aresteze pe susnumiţii.

*

Ministerul de Interne
Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale
N 14619 din 31 iulie 1918
Domnului Şef al Brigăzii
de Siguranţă Chişinău
Personal. Confidenţial.

Domnule şef,

Vă înaintez aci alăturat copia de pe nota de informaţiuni primită la această Direcţiune şi vă rog să luaţi măsuri pentru verificarea celor arătate întrânsa şi a aviza de rezultat pe dl Comisar General al Guvernului, precum şi această Direcţiune

Director
Şeful Biroului

Copie

NOTĂ

30 iulie 1918

D. C. Chiriţescu, comerciant refugiat din Bucureşti care a fost prin Basarabia cu afaceri comerciale îmi spune că ţăranii basarabeni sunt atât de îndârjiţi contra noastră că nu vor permite să li se ridice grânele.

Ei în urma deselor consfătuiri s-au unit ca grânele şi cerealele odată ridicate de pe câmp, să le îngroape în pământ şi dacă şi aici vor fi găsite şi ridicate, să se strângă cu toţii şi cu forţa să le salveze sau să le dea foc.

Propagandiştii ucraineni îi îndeamnă de a le da foc chiar de acum pe câmp grânelor şi cerealelor recomandându-le, că atunci când nu vor avea, le vor trimite din Ucraina.

Pentru confor. (iscălitură)

*

Serviciul Siguranţei
Chişinău *9/X-918*
Ag. M. N.

NOTĂ

Din convorbirea avută cu Maria Losanovici de fel din Orhei venită în localitate în ziua de 6 oct. c. mi-a declarat că în satele din jud. Orhei este o mare fierbere printre locuitori din cauza că autorităţile româneşti strâng cerealele şi le lasă la fiecare familie câte foarte puţine cereale care nu le ajunge.

Susnumitul a mai spus că ţăranii fac acum gropi şi îngroapă în pământ tot ce au ca să nu le poată găsi autorităţile.

*

NOTĂ

În tîrguleţul Teleneşti situat cam 40 vârste de Călăraşi se găseşte ca primar un anume Dionisie Gulchin care în ziua de 15 februarie a.c. a oprit mai multe căruţe care transportau făină la Călăraşi şi le-a spus căruţaşilor că nu dă voie să transporte făină la Călăraşi deoarece în această localitate este armata română. Atuncea va da voie să iasă făina din Teleneşti când nu va mai fi armata română. Toate acestea le-a spus căruţaşilor Herşcu Grinblad şi Moşcu Grinblad din Teleneşti.

Informator
Sergent Cornea Romulus
21 februarie 1918 Călăraşi

Din toate judeţele agentura Siguranţei semnaliza cazuri de răzvrătiri, răscoale, împotriviri violente ale ţăranilor moldoveni contra românilor, care îmblau de la casă la casă şi-i despuiau de puţinele produse agricole, pe care ţăranii le adunau cu sudoare prin muncă grea pentru a-şi întreţine familiile.

O rebeliune cu vărsări de sînge a avut loc în zilele de 8 şi 20 iulie anul 1918 în satul Iablona Nouă, judeţul Bălţi, unde ţăranii răsculaţi au omorît pe funcţionarii administraţiei româneşti însărcinaţi cu strîngerea dărilor pentru armată.

Mai multe informaţii provenite din satele republicii se asemănau cu notiţe de pe cîmpul de luptă.

România *1918 iulie 31*
Corpul Jandarmeriei *N 1679*
Brigada III Jandarmi
Regimentul 6
Campania Chişinău

Către
Parchetul Tribunalului Chişinău

Am onoare a vă aduce la cunoştinţă că pe ziua de 30 iulie 1918 s-a răsculat populaţia din satul Gorăşti judeţul Chişinău, omorând pe şeful postului Gorăşti, plutonierul Năstase, cţii** (probabil, călăreţii- n.n.) **din Regimentul 1 Artilerie călăreaţă – un caporal şi doi civili tot din satul Gorăşti, în total 5 morţi, aşa că se fac cercetări.

Răniţi sunt 5, dintre care 2 la spital şi 3 în Gorăşti, s-au dat îngrijiri sanitare.

Rugându-vă să binevoiţi a dispoza.

Comandantul Campaniei (iscălitura)

Amănuntele acelei tragedii le aflăm din declaraţiile mai multor săteni, interogaţi de judecătorul tribunalului Chişinău în calitate de martori şi de inculpaţi. Pavel Onica, locuitor din Gorăşti, martorul acelei confruntări sîngeroase a sătenilor cu autorităţile româneşti, declara în faţa tribunalului: ***"În ziua omorului, şi anume la 30 iulie a. c., în sat au venit pentru rechiziţionarea pânii un ofiţer român cu trei soldaţi, ei au întrat în ograda locuitoarei Pelagheia Lungu obligând-o să le dea o parte din porumbul, pe care ea îl avea. Aflând despre aceasta, locuitorii satului începuse să se adune. Cineva se repezise spre biserică şi începu a bate din clopote. Auzind alarma, şeful jandarmilor Stanciu şi plutonierul Nastase înarmaţi cu revolver şi cu puşcă... au alergat spre biserică şi au tras focuri de armă în omul, care bătea clopotele... Când lumea se strângea la faţa locului, Stanciu şi Năstase au tras focuri şi în mulţime, omorând pe sătenii Cegorean şi Balan şi rănind vreo 4-5 persoane. Atunci lumea adunată... s-a năpustit asupra lui Stanciu şi Năstase şi i-a omorât"...*** *(Din Dosarul N 293 al Judecătorului de Instrucţie al Tribunalului Chişinău. Relativ la omorârea Şefului de post I.Stanciu ş.a.)*

Apoi, cum se spune în declarație, în ajutor venise ofițerul cu cei cîțiva soldați, pe care locuitorii satului i-au pus pe fugă. Aflați în retragere, soldații continuau să împuște în norod, rănind încă vreo cîțiva săteni, unul din ei, Dicusar Constantin a doua zi a decedat în spital. 33 de țărani din Gorăști implicați nemijlocit în acest conflict au avut de suferit din cauza samavolniciei ocupanților.

Asemenea ciocniri sîngeroase ale moldovenilor cu ocupanții români au avut loc în satul Clișcăuți, județul Hotin (au fost omorîți 12 soldați români), în unele localități ale județelor Orhei și Bender.

Toate acestea erau doar niște prevestiri ale marilor tulburări antiromânești ce au urmat mai tîrziu: răscoalele de la Hotin, Tatarbunar ș. a., care au fost înăbușite de către ocupanți cu o cruzime ce a zguduit întreaga Europă.

VIII. Calul rîios şi-a găsit copacul scorţos...

Sfatul Ţării, Parlamentul Republicii Democratice Moldoveneşti, asediat de soldaţii români din afară şi de Siguranţă dinăuntru, a fost lăsat să-şi tărăgăneze formal existenţa în fruntea statului încă o habă de vreme, fiind impus să-şi ducă pînă la capăt opera sa de gropar al statalităţii moldoveneşti. În cele din urmă şi el şi-a pus capăt zilelor sale printr-un act de sinucidere, comis din îndemnul şi în faţa autorităţilor româneşti la sfîrşitul unei toamne noroioase şi posomorîte a anului 1918, cînd a votat alipirea totală şi necondiţionată a "Basarabiei" la România. Românii aveau stridentă nevoie de un paravan politic autohton, în umbra căruia cu ajutorul armatei să-şi facă mendrele anexioniste, iar apoi să declare lumii că, cică, Sfatul Ţării "a votat unirea Basarabiei cu România". Calul rîios şi-a găsit copacul scorţos...

Culisele organului "legislativ" de la Chişinău au fost foarte bogate în evenimente de politică subterană, ele însă pentru opinia publică din ţara noastră mai rămîn şi astăzi o mîţă neagră în întuneric. Farsele tragic-comice ce se jucau pentru publicul spectator în avanscena acestui teatru de păpuşi nu costă o ceapă degerată în comparaţie cu activităţile ascunse de ochii lumii, ilegale şi criminale, care se săvîrşeau după culisele lui.

Cu înfiinţarea la mijlocul lui ianuarie 1918 în Chişinău a Centrului Exterior al Siguranţei Generale, securiştii la faţa locului şi-au completat corpul de informatori cu noi surse operative, stabilind relaţii în interes de serviciu cu indivizi "de bună credinţă" din organele centrale de guvernămînt şi, în primul rînd, cu deputaţii românofili din Sfatul Ţării. Deputaţii unionişti o ajutau pe draga lor Siguranţă cu tot ce puteau: în calitate de analişti politici, ca agenţi de influenţă, informatori de rînd, printre care nu lipseau nici pîrîtorii de cea mai murdară speţă, care se foloseau de posibilităţile Siguranţei spre a se răfui cu oponenţii lor din Sfatul Ţării şi din afara lui.

Deputaţii informatori au umplut numeroase dosare la Siguranţă cu informaţii tendenţioase şi cu bîrfe ce cu mare uşurinţă le comunicau securiştilor pentru a se lua măsuri represive contra deputaţilor şi cetăţenilor patrioţi, care se pronunţau pentru independenţa Republicii Moldoveneşti. Acestora li se încrimina că ar fi bolşevici, spioni ruşi ş. a. m. d. Contra lor Siguranţa a intentat dosare de urmărire penală.

Astfel, în baza materialelor false provenite de la deputatul Vasile Ţanţu, Siguranţa a iniţiat urmărirea deputatului antiunionist Stepanov, chipurile, pentru activităţi de spionaj. Dat fiind gravitatea învinuirii, securiştii s-au învîrtit mult şi bine în jurul persoanei suspectate, dar n-au descoperit nici o probă spre a adeveri informaţia calomnioasă a lui V.Ţanţu. În cele din urmă, agentul Siguranţei "F. T." însărcinat cu acest dosar a apelat din nou la informator, propunîndu-i să facă o declaraţie oficială, în baza căreia Stepanov ar fi putut tras la răspundere penală. Anume aici deputatul Ţanţu şi-a dat arama pe faţă ca bîrfitor. Agentul pomenit, într-un raport al său către şeful centrului de Siguranţă, scria: ***"... Avînd ocazia a vorbi mai multe cu domnul deputat din Sfatul Ţării şi făcîndu-i rugămintea să binevoiască a-mi da o declaraţie referitor la informaţia ce mi-a dat-o Domnia Sa cum că deputatul din Sfatul Ţării Stepanov a fost trimis de ruşi în România ca spion şi că nici în prezent nu s-ar fi lăsat de această meserie, dl Ţanţu mi-a declarat că... o declaraţie scrisă şi semnată de Dsa nu o poate elibera, deoarece nu are un act scris, un argument, ce nu s-ar putea zdrobi..."***

Deputatul informator V.Ţanţu a fost furnizorul principal de informaţii tendenţioase şi în dosarul deschis la Siguranţă contra deputatului Ştefan Balamez (în unele documete - Balanez), subpreşedinte al Comisiei Constituţionale a Sfatului Ţării, politician talentat, recomandat mai tîrziu de către formaţiunile patriotice pentru a reprezenta Basarabia la Conferinţa de Pace din Paris. Motivul principal al urmăririi era faptul că Balamez a fost unul din acei deputaţi patrioţi neînfricaţi, care la 27 martie în prezenţa soldaţilor români în sala legislativului a îndrăznit să voteze contra "unirii".

Pentru concepţiile lor politice antiunioniste mai multor deputaţi din Sfatul Ţării li s-au deschis dosare la Siguranţă, toţi erau strict

supravegheaţi şi urmăriţi. Deoarece adevăratul motiv politic al urmăririi nu putea fi divulgat, securiştii le căutau alte învinuiri – "văzute" pentru a-i persecuta sau a-i "bîţîi" necontenit în scopul de a-i sustrage de la activităţile lor de deputaţi. Prin asemenea măsuri operative de constrîngere Siguranţa încerca să diminueze influenţa şi posibilităţile deputaţilor antiunionişti, să-i neutralizeze atunci, cînd Sfatul Ţării trebuia să ia hotărîri mai importante. Răfuiala definitivă pentru "culpa" lor de bază (adică pentru concepţiile lor antiromâneşti) era vremelnic amînată pentru "timpul oportun", cum se indica în corespondenţa vizînd urmărirea deputatului K. P. Misircov.

Caracuda Siguranţei era foarte ingenioasă în născociri de învinuiri "văzute".

Aşa, de exemplu, deputatul socialist Ivan Crivorucov era tras la judecată pentru faptul că în localul sindicatului muncitorilor au fost găsite nişte anunţuri de rutină scrise numai în limba rusă.

N 2414
din 11 septembrie 1918

Către
Directoratul de Interne
Chişinău

Am onoare a înainta un proces verbal contra numitului Ivan Krivorucof deputat al muncitorilor din Sfatul Ţării, domiciliat în str.Harlampievscaia N 100 pentru contravenţie la ordonanţa N 22 din 22 iulie 1918 a Dlui Comisar General al Basarabiei prin faptul, că a lipit în localul Sindicatului General al muncitorilor afişe scrise numai în limba rusă.

Se anexează şi afişele respective.

(Din "Dosarul N 566 relativ la Ivan Krivorucov, social revoluţionar", 1918)

Nu avea Crivorucov nici o atribuţie la fituicele pomenite (mai mult ca probabil că era o provocare a securiştilor), dar, fiind un deputat cu viziuni socialiste, era urmărit şi permanent i se căutau boţuri în mămăligă. Adică, motive "văzute" pentru a-l ţine mereu în procese judecătoreşti şi a-l împiedica în activităţile din Sfatul Ţării pînă la

sentinţa finală. Securiştii erau încrezuţi că deputaţii cu concepţii antiunioniste, fiind intimidaţi cu măsurile de urmărire penală, vor renunţa la ideile lor. Zădarnică aşteptare!

După strania logică a securiştilor, Crivorucov ca deputat din partea muncitorilor trebuia, cică, să fie responsabil de toate ce se petreceau în mediul muncitorimii. Acest fenomen de acum se aseamănă mult cu luarea de ostatici, pe care ocupanţii o practicau în localităţile, unde tulburările antiromâneşti erau mai pronunţate. Românii arestau vreo cîţiva oameni mai de vază din partea locului, absolut nevinovaţi, prevenind populaţia, că pentru orice mişcare ce se va produse în teren contra "ordinii publice" aceştia vor fi împuşcaţi (mărturie: cazurile zguduitoare din orăşelul Edineţ, descrise de presa vremii).

Dosarul iniţiat de Siguranţă contra lui Ivan Crivorucov a fost închis la 29 octombrie 1918 cu următoarea notiţă: ***"Conform ord. 2500 al Directoratului de Interne s-a expulsat. Cu ord. 3869/918 s-a trimis punctului de frontieră Bender spre a-l trece peste frontieră.***

Sub. Comisar . (iscălitură)

Numai în documentul N 4548 din 26 noiembrie 1918 sînt pomenite ca expulzate din ţară 24 persoane, între ele cinci deputaţi din Sfatul Ţării (Osmolovschi, Crivorucov, Misircov, Ponomariov, Starenchi).

Prefectura Poliţiei Chişinău
Într. 10546
29/XI 918

Serviciul Siguranţei
nr. 4548
1918 Noiembrie 26

Domnule Prefect,

Am onoarea a înainta procesele verbale de expulzare a indivizilor Vladimir Pavlovici Atanasievici, Iosif Cvitcov, Boris Faresov, Miron Cogan, Ion Petrovici Rodinov şi Locot. Colonel Jivalo, raportând că şi persoanele notate pe contra pagină au fost expulzate şi

s-a intervenit cu nr. 4675 şi nr. 4676 1918 către poliţia punctului Bender, pentru a ne trimite procesele verbale de expulzare.

Iar pentru Toma Potreatcov, Vasile Smirnof, Eremia Cican, Inginer Cupidonov, Căpitan Caidanov şi Moghileanscht s-a făcut circularea nr. 4677 de urmărirea lor, nefiind găsiţi în localitate.

Şeful Siguranţei (iscălitură)

Pe reversul paginei se indică lista a încă 11 persoane expulsate, mai înainte, între ele cinci deputaţi ai Sfatului Ţării, menţionaţi mai sus.

În afară de deportările masive peste Nistru, Siguranţa mai practica pe scară largă şi deportări... la fundul Nistrului. Avea ea multe alte metode de trecere tăinuită în nefiinţă a duşmanilor regimului de ocupaţie.

Corespondenţa deputaţilor era interceptată şi cenzurată.

Prefectura Politiei Kişinău

Serviciul Sigurantei
N 2211

Domnule Prefect,

Am onoare a raporta că avem informaţii cum că Königchatz (deputat în Sfatul Ţării – n. n), *fost secretar la Directoratul de Interne, este în corespondenţă cu un Comisar numit Lunaciarski din Rusia...*

Credem necesar ca de la Serviciul Cenzurei să se oprească toată corespondenţa lui Königchatz...

Şeful Siguratei (Iscălitură)

Între deputaţii românofili din Sfatul Ţării şi călăii Siguranţei se stabiliseră relaţii cordiale, familiare chiar. Tot atît de familiară era şi colaborarea între dînşii în iniţierea măsurilor represive contra persoanelor suspectate.

Domnule Drăguţescu,

Ia te rog declaraţia în scris a Dlui Turcuman, deputat în Sfatul Ţării, de mare încredere – pentru a proceda arestarea acestui

bolşevist" (Alexandru Melnicov, ofiţer rus. Indicaţia Comandantului Pieţei Kişinău maior Boierescu către Şeful siguranţei din 6/2-1918.)

Şi de data aceasta declaraţia deputatului pîrîtor a fost o simplă bîrfă, pentru că în baza ei, cum s-a constatat mai tîrziu, a fost arestat şi torturat cu totul alt ofiţer decît cel dat în căutare.

Prin coridoarele Sfatului Ţării circula o glumă că de cînd au venit românii, corpul de deputaţi s-a dezbinat în 2 blocuri: primul – deputaţii care colaborau cu Siguranţa, şi al doilea – deputaţii cu dosare la Siguranţă. Nu era nimic exagerat în acea glumă. Mai crudă era realitatea, căci erau supravegheaţi de Siguranţă toţi deputaţii laolaltă, inclusiv şi deputaţii informatori.

În afară de dosarele de urmărire penală contra deputaţilor din opoziţie, Siguranţa mai avea un dosar special servindu-le lucrătorilor ei de "cazan obştesc", unde se acumula toată informaţia cu referinţă la Sfatul Ţării: notele agenţilor şi informatorilor ce conţineau caracteristici asupra fiecărui deputat în parte, în care se reflectau concepţiile şi activităţile politice ale deputatului, începînd cu anii studenţiei, comportarea lui pe timpul ţarismului şi a bolşevicilor. În centrul atenţiei, se înţelege, se aflau datele ce ţineau de atitudinea deputatului faţă de regimul ocupaţionist şi, în special, părerea lui vis-a-vis de "unire". Şi în cazul de faţă toţi deputaţii erau puricaţi cu stricteţe şi foarte scrupulos de către Siguranţă, fără a se ţine sama de meritele unioniste ale unora dintre ei.

Siguranţa *21 noiembrie 1918*
Agentul F. T.

NOTĂ

Am onoarea a raporta, că în baza ordinului dat, am obţinut următoarea informaţie relativ la deputatul din Sfatul Ţării Dl. Alexandri.

Încă înainte de a visa cineva că Basarabia se va uni cu România şi chiar decând N. Alexandri era student la Kiev a luptat pentru cauza românilor din Basarabia din care cauză poliţia rusă făcea dese percheziţii la domiciliul său şi deseori a fost cercetat şi sub ruşi n-a putut ocupa vreo însemnată funcţie de stat.

Ca om matur N. Alexandri în viaţa sa a lucrat pentru un singur scop: eliberarea Basarabiei din jugul rusesc şi unirea ei cu România, care unire ca deputat în Sfatul Ţării a votat-o necondiţionat, nefiind partizan al acelor deputaţi care au cerut ca Basarabia în cadrul României să fie autonomă. Deputaţilor agitători ruşi reuşindu-le în Sfatul Ţării admiterea propunerii lor de a se redacta "Constituţia Basarabiei autonome", s-a format Comisia Constituţională basarabeană în care deputaţii moldoveni naţionalişti ca supraveghetor au trimis pe N.Alexandri ca un bun cunoscător al dreptului rusesc şi internaţional, a codicelui roman, napoleonian şi românesc...

N. Alexandri este pentru anularea autonomiei Basarabiei, ca aceasta să se poată uni desăvârşit cu România.

Impotriva guvernului, împotriva Directorilor Basarabiei nu are nimic de obiectat, dar nu se împacă cu administraţia românească din Basarabia că nu a înfrânat specula... şi nu este mulţămit de faptul că în Basarabia românească încă mai circulă rubla Romanoff, Odessa, care sunt prima cauză a scumpetei traiului în Basarabia.

*

Siguranţa *22-XI-918*
Ag. F. T.

NOTĂ

Am onoare a raporta, că relativ la deputatul din Sfatul Ţării Ţiganco am următoarea informaţie:

Până în timpul revoluţiei ruse numitul s-a distins ca agitator şi conducător al socialiştilor, ideile sale sunt pentru Internaţionala socialistă – bolşevistă... căci după cum se spune, Dsa nu face parte din nici o naţiune, ci cu ruşii este rus, cu ucrainenii – ucrainean, cu bulgarii – bulgar, iar cu jidanii – jidan. Ca membru în liga rusă s-a dovedit că este adevărat rus, ca membru în societatea ucraineană s-a dat drept ucrainean, în conspiraţiile bulgarilor – bulgar, iar ca inginer la primăria Chişinău a fost mâna dreaptă a primarului Şmidt, iar în asociaţiile evreeşti este pe deplin devotat jidanilor...

... deputatul Ţiganco a votat contra unirei Basarabiei cu România, după unirea înfăptuită contra votului şi sforţărilor sale a

făcut şi a luat parte la toate mişcările şi uneltirile antiromâneşti. Este pentru autonomia Basarabiei faţă de România...

Se zice că deputatul Ţiganco împreună cu fostul primar Şmidt şi [...] negustorească capitalistă încă în aprilie 1918 împreună cu evreii şi ruşii din Odessa au pus la cale războiul alimentar şi financiar împotriva armatei române din Basarabia prin deprecierea leului românesc la o cea mai mică valoare posibilă, prin introducerea de bani ucraineni în Basarabia (adevărata cauză a prăbuşirii leului românesc era catastrofa în economia României – n. n.)...

Aceasta-i activitatea deputatului Ţiganco. Despre ce va vorbi în Sfatul Ţării încă n-am putut primi informaţiuni. Voi continua cu cercetarea şi de rezultat voi comunica.

Siguranţa avînd la dispoziţie numărul necesar de informatori în rîndurile deputaţilor şi primind regulat de la ei toată documentaţia şi informaţiile de interes asupra activităţii Sfatului Ţării, totuşi trimitea la fiecare şedinţă parlamentară cel puţin cîte doi agenţi "acoperiţi" din personalul său scriptic, care se infiltrau în sala de şedinţe printre deputaţi fiind însărcinaţi a fixa şi a raporta zilnic *ad literam* tot ce se petrecea acolo: cuvîntările deputaţilor, hotărîrile ce se luau, replicile şi reacţia deputaţilor din sală, precum şi convorbirile lor pe coridoare în timpul pauzelor. Deputaţii simţeau acest lucru şi în luările lor de cuvînt evitau a se referi la români, iar de-i pomeneau, apoi ca pe morţi – *"aut bene, aut nihil"* (ori numai de bine, ori nimic). Îşi permiteau doar pe coridoare în şoaptă cîte vreo replică contra românilor, dar şi atunci era auzită de "agenţii" pretutindenişti români, care nu lipseau de nicăieri.

În continuare, drept exemplu, reproducem un mic pasaj din darea de samă a agentului N 390 aflat la datorie în Sfatul Ţării: *"Astă seară între orele 6-9 p.m. deputaţii Sfatului Ţării s-au întrunit iarăşi discutând tot aşa ca eri pe culuar, numai că de data asta au fost cu mult mai precauţi... În special Ţiganco l-am auzit şoptind cu mai mulţi partizani ai lui cărora mă arăta pe mine şi pe colegul 387. I. Păscăluţă a fost la înălţimea ideilor sale de eri, accentuând de data asta către Dna Alistar, că Basarabia are oameni cu mult mai deşteptă ca România... Alături de Păscăluţă s-a ivit un alt deputat tot tânăr*

(23-24 ani) care vorbea la fel cu Păscăluță... Numele lui vi-l voi raporta mâne. Asemeni un alt deputat, amic cu Țiganco a vorbit de alegeri spunând, că nu poate orice nulitate din România să vie să-i administreze pe basarabeni. Nici pe acesta n-am putut afla cum îl chiamă întrucât cu informatorul meu n-am voit să mai stau de vorbă în fața lor. Activitatea Dlor Cotele și Pelivan a fost aceiași: de a convinge pe unul pe altul pe calea cea bună. S-a remarcat deputatul Crihan care explica cu mult duh bunele intenții ale democrației românești. După aceasta l-am văzut dinăuntru mai mult timp cu Dl Ciuhureanu..."

Adică, după cum am mai spus, deputații erau supravegheați permanent și toți laolaltă, fără a ține samă de culoarea lor politică, de erau ei unioniști sau antiromâni. Autoritățile românești aveau nevoie de informații complete, în parte, și asupra conduitei fachirilor unioniști din conducerea Sfatului Țării, pentru a-i corecta la timp sau a le da la brînci în cazul în care nu le-ar fi plăcut ce fac și cum fac.

Mînă-n mînă cu autoritățile militare și cu Siguranța, agentura românească din Sfatul Țării prin diferite trucuri și manipulări arogante, prin represiuni frontale contra oponenților săi, foarte curînd a reușit să încline balanța de forțe din legislativ în favoarea deputaților colaboraționiști, transformînd parlamentul moldovenesc într-un organ de buzunar al ocupanților. Mai încolo Sfatul Țării nu le producea românilor mari dureri de cap, activitățile lui puteau fi ușor prognozate și modelate din timp. Cu toate acestea, ocîrmuitorii români nici pe o clipă nu-i scăpau din vedere pe deputații Sfatului Țării, permanent îi mușteruluiau în vederea întăririi imunității lor contra spiritului antiromânesc, dominant în republică. În afară de lucrul individual *tete-a-tete* cu fiecare deputat, alături de măsurile de intimidare și de profilaxie întreprinse în acest scop de Siguranță și de autoritățile militare nemijlocit "la domiciliu", deputații cu regularitate erau transportați grupuri-grupuri cu trenul la Iași pentru un "spalament" de creieri mai capital. Se întîmplau dese cazuri cînd ședințele Sfatului Țării erau amînate din cauză că unele grupuri de deputați ***"încă nu s-au întors de la Iași"-(sau de la București).***

Comisarul General al Basarabiei exercita presiuni directe asupra Sfatului Țării, unde cu biciul colonizator, unde cu bombonica, susți-

nîndu-i pe deputaţii colaboraţionişti în afacerile lor de business particular şi, simplu, plătindu-le anumite onorare pentru serviciile prestate regimului de ocupaţie.

Serviciul Siguranţei *23 noiembrie 1918*
Agentul 390

NOTĂ

Astăzi ora 4 1 p. m. în casa Dlui General Văitoianu pe str.Sadovaia a fost o consfătuire a deputaţilor moldoveni la care au luat parte toţi, fără partizanii partidului ţărănesc revoluţionar, care se întitulează "Liga poporului" pusă sub preşedinţia Dlui Alexandri, înconjurat de Ţiganco, Păscăluţă, Cochirla şi alţii.

Dl General Văitoianu le-a vorbit deputaţilor despre desfiinţarea autonomiei Basarabiei (sic!) dându-le exemplul Bucovinei şi Transilvaniei.

După aceasta toţi deputaţii au trecut în alte două săli, unde li s-a servit ceai şi vin.

La ora 7 p. m. imediat după gustarea de la Dl Văitoianu deputaţii au plecat spre localul Sfatului Ţării pentru a alege Comitetul Partidului Ţărănesc Moldovan, care să fie singurul partid basarabean, în care să se contopească toate celelalte fracţiuni astfel ca la deschiderea şedinţei parlamentare a Sfatului Ţării să nu fie prea multe păreri deosebite şi deci, şedinţe gălăgioase.

În drum spre Sfatul Ţării deputatul Galeţchi mi-a spus că Ţanţo ar fi cerut Dlui General Văitoianu în timpul ceaiului ca să nu schimbe hotărârea Sfatului Ţării (sic!) în privinţa reformei agrare, şi că Dl General i-ar fi dat cuvântul că nu va schimba nimic.

Asemeni dl Ţanţo s-a plâns Dlui General că l-a nedreptăţit cu tipografia lui încât s-a dat un preţ mai mic decât s-ar fi cuvenit şi Dl General l-ar fi invitat să vie în altă zi pentru această chestie, promiţându-i că-i va da un plus de bani...

La ora 8 p. m. Dl Ciugureanu deschide şedinţa la Sfatul Ţării pentru alegerea Comitetului. După o mică discuţie la care au luat parte Dnii Ţanţo, Pântea, Holban şi Ioncu, s-a hotărît ca numărul membrilor în comitet să fie de 23.

Dl I. Păscăluţă întreabă cine are drept de vot la alegerea acestui comitet. Dl Ciugureanu răspunde că toţi acei care au dat declaraţii scrise că primesc ca bune principiile Partidului Ţărănesc moldovenesc (denumirea partidului a fost de asemenea un truc pentru înşelarea maselor –n. n.). *Apoi propune să se facă o pauză în care deputaţii să poată judeca asupra celor ce trebuiesc aleşi. Adunarea aprobă pentru asta 15 minute.*

În acest timp deputaţii grupuri, grupuri au început să discute diferite chestiuni după cum urmează:

1) Dl Ţanţo spunea că tot ce se face acum e provizoriu, că ei aşteaptă hotărârea Congresului Păcii care va începe lucrările în luna ianuarie 1918 (o greşală mecanică a agentului – n. n.), că el a fost la Dl Marghiloman şi i-a spus că Basarabia trebuie condusă de basarabeni, dar că pentru deşteptarea conştiinţei naţionale, aci s-ar putea trimite misionari şi din Ţară (regat).

A mai spus că el nu va servi interesele nimănui (de partid) şi va lupta să se facă dreptate.

2) Dl Păscăluţă şi alţii, discutând cu Dl Pelivan spunea că Liga Poporului (a lui Alexandri, Ţiganco) e partid realist. Dl Pelivan a cerut să-i explice semnificaţia acestui cuvânt, "realist", atunci Dl Păscăluţă i-a spus: "Moş Ioane, Dumneavoastre aţi făcut lucruri tare frumoase pe hârtie şi apoi v-aţi pus să dormiţi; noi însă vrem să punem şi în practică imediat principiile partidului nostru". Dl Pelivan a spus, că poate Păscăluţă să lucreze cum crede. Păscăluţă răspunde: păi noi avem mandat de la ţărănime că nu recunosc aleşi pe membrii Comitetului ce vreţi să formaţi acum. Dl Pelivan: "Vrea să zică sunteţi contra unirii partidelor! Bine, spuneţi aşa ca să ştim!".

3)Deputatul Mămăligă Nicolae, tot în faţa Dlui Pelivan şi altora mulţi a spus, că Partidul Ţărănesc a lui Halippa, Costin etc. a ştiut numai să "obijduiască norodul" şi a dat dovadă că el fiind zilnic în piaţă vede cum comisarul de poliţie al pieţei ridică cartofi şi alte alimente cu forţa de la ţărani şi le vinde românilor cu preţ mic. Şi nu vrea să fixeze un preţ pentru toată lumea. Şi afară de

aceasta înjură oamenii care cârtesc, tocmai în timpul când preotul slujeşte în biserică...

După trecerea celor 15 minute de pauză şedinţa se redeschide de Dl Ciugureanu. Spune că unii deputaţi au cerut să se amâie alegerea comitetului din cauză că lipsesc mulţi deputaţi. Faţă de aceasta dl Ciugureanu continuă spunând că e şi natural să nu fie toţi deputaţii de faţă...

Dl Păscăluţă face scandal, şi spune să se dea cuvântul Dlui Alexandri, Preşedintele Ligii Poporului.

Dl Bârcă Vasile se ridică şi spune: Dle Preşedinte, Liga Poporului nu mai există şi deci nu ar trebui să se mai permită cuiva să vorbească în numele ei.

Atunci Dl Păscăluţă vociferează protestând în ruseşte şi luând de mână pe Dl Alexandri îl scoate afară din şedinţă. După el ies încă vreo 15 membri de aceleaşi idei, părăsind şedinţa şi discutând pe sală. În acest timp dl Ciugureanu, Ioncu, Vasile Bârcă, Pelivan şi alţii au împărţit mai multe fituici pe care deputaţii rămaşi au început să scrie numele celor ce au hotărât să-i aleagă în comitet, înapoind aceste liste scrise Dlui Ciugureanu, care cu secretarul şedinţei, deputatul Munteanu, urmează să numere voturile celor aleşi.

Eu am ieşit pe sală să văd ce se petrece. Dl Păscăluţă făcea scandal, şi protesta de ce nu s-a dat cuvântul Dlui Alexandri. Dl Alexandri spune că ar fi bine ca să se amâie alegerea până când el va putea convoca pe toţi deputaţii Ligei Poporului. Un domn deputat, care nu am aflat cum îl cheamă, a explicat că după cum întrarea M.S.Regelui în Bucureşti s-a făcut mai înainte de vreme din cauza împrejurărilor, tot aşa şi alegerea comitetului Partidului Ţărănesc nu se poate amâna, din cauza împrejurărilor. Vrând să aflu numele acestui deputat m-am depărtat să caut pe cineva care m-ar putea informa. În acest timp vine deputatul Tudose, care îmi cere să-i spun cine sunt. I-am răspuns că-s ziarist. Atunci m-a invitat să merg la Dl Epure, Secretarul Sfatului Ţării să mă legitimez, că aici nu se poate să între oricine. M-am dus la Dl Epure şi i-am spus că-s gazetar, după cum îi mai spusesem şi în alte ocazii. Dsa spune că nu poate garanta că eu sunt gazetar şi-mi cere un act din cauza că

deputaţii au simţit că este cineva de la Siguranţă care îi spionează şi ei nu-s mulţumiţi cu acest lucru şi au cerut socoteală Dlui Epure pentru asta.

Eu am răspuns că dacă aş fi de la Siguranţă nu m-aş teme s-o spui nimănui, pentru că Siguranţa este o autoritate, care nu lipseşte de nicăieri (sic!), dar că eu nefiind de la Siguranţă nu pot să mă afirm ca atare; voi aduce însă un act prin care să le dovedesc că-s gazetar. Dl Epure s-a declarat mulţumit şi a plecat.

Eu am căutat să mai văd ce e prin sala de alegere şi văzând că nu prea am rost căci toţi (câte 3-4 la un loc scriau [...] fituicele de vot, am dat unui informator al meu restul şedinţei şi am părăsit sala.

Raportez că pe viitor Sfatul Ţării eliberează nişte cărţi de legitimaţie cu care cineva poate întra la şedinţe şi făr'de care nu va mai fi primit nimeni. Ar fi de dorit a mi se dea un asemenea permis permanent...

Asupra şedinţei parlamentare a Sfatului Ţării, la care va participa Dl General Văitoianu şi miniştrii nu s-a hotărît încă nimic, căci n-au sosit toţi deputaţii basarabeni, care fuseseră la Bucureşti. Probabil că se va ţine mâine sau poimâne. Aflu că deschiderea şedinţei depinde de timpul când se va putea face unificarea partidelor Basarabene, fapt ce se va isprăvi repede, după cum am văzut că intenţionează Dnii Ciugureanu, Pelivan, Ioncu, Vasile Bârca şi ceilalţi ai lor...

Mâine dimineaţa la ora 9 voi raporta restul celor petrecute în astă seară la Sfatul Ţării după indicaţiunile (probabil, informaţiunile – n. n.) ce-mi va da informatorul meu.

Către sfîrşitul lunii noiembrie 1918, cînd în Comisia constituţională a parlamentului moldovenesc erau pe terminate lucrările asupra proiectului Constituţiei Basarabiei, guvernanţii români, parcă în semn de batjocură, au iniţiat nişte măsuri de urgenţă în scopul lichidării autonomiei "Basarabiei". Conducerii unioniste din Sfatul Ţării i se poruncise să pregătească în grabă şi o hotărîre a legislativului despre "alipirea totală şi necondiţionată a Basarabiei la România."

Graba era cauzată de faptul că proiectul de constituţie urma să fie adoptat de legislativ, iar în el se prevedea o autonomie largă pentru "Basarabia" şi, important conceptual, dreptul ei de a iniţia în orice moment procedura ieşirii din componenţa României. Acest fapt îi speriase pe români nespus de mult.

Pregătirile pentru şedinţa parlamentului în care trebuia să fie luată hotărîrea despre "alipirea necondiţionată" se făceau în lipsă totală de publicitate şi transparenţă.

Cu toate că peste corpul de deputaţi se abătuseră mai multe valuri de "curăţire" şi de cooptări ilegale, iar opoziţia către acea vreme era terfelită de-a binelea, guvernanţii români totuşi nu puteau exclude probabilitatea unei prăbuşiri a încercării lor de a rezolva această problemă în mod legal.

E foarte simptomatic în acest sens faptul că cu vreo săptămînă înainte de a avea loc preconizata şedinţă se observă o înviorare a activităţii agenţilor Siguranţei în colectarea de informaţii vizînd concepţiile şi comportamentul de ultima oră al deputaţilor. Aceste informaţii au fost folosite de capii autorităţilor militare pentru a hotărî, împreună cu conducerea Sfatului Ţării, cine din deputaţi putea fi admis la şedinţa "X", iar prezenţa căror deputaţi trebuia exclusă categoric, cu orice preţ, prin orice metode.

Pentru o maximă siguranţă în atingerea scopului urmărit, în scenariul acestei bazaconii se prevedea şi următorul şiretlic: chestiunea alipirii "totale şi necondiţionate" prealabil nu va fi inclusă pe ordinea de zi a parlamentului, nici anunţată din timp deputaţilor, ci introdusă de către preşedinte pe neaşteptate la una din ultimele şedinţe parlamentare a lunii noiembrie, cînd se va reuşi excluderea prezenţei în sală a deputaţilor din opoziţie. Adică, cînd asistenţa din sală şi împrejurările vor fi optime pentru adoptarea cu succes a hotărîrii cu pricina.

Deşi guvernanţii români mizau foarte mult pe potenţialul nucleului românofil, pe experienţa extrem de bogată în ale vicleşugului, înşelăciunii şi şantajului acumulată de unii aligatori unionişti ca Pan(telimon) Halippa, care a fost însărcinat să conducă pomenita şedinţă (în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1918), ei, pentru orice eventualitate, ţinuseră în regim de alarmă unităţile militare, personalul poliţienesc şi

al Siguranţei din Chişinău. Totul era gata pentru un măcel sîngeros ca măsură de corectare a unui eventual eşec.

Din punct de vedere teoretic, nivelul de pregătire a operaţiunii a fost mişto. Şi actorii farsei erau aleşi pe sprînceană de către Siguranţă. În afară de aplauze furtunoase, la şedinţa "istorică" nu se prevestea nici o furtună... În noaptea spre 27 noiembrie, la orele 2.30, cînd deputaţii "selectaţi pe sprînceană" dormeau duşi ca pe ceea lume în sala de şedinţe, fiind turmentaţi cu dezbaterile asupra proiectului legii despre reforma agrară, un ciocănit violent şi prelung al preşedintelui în masa prezidiului le retezase visurile deputaţilor şi-i trezise brusc din somnul adînc mobilizîndu-i la datorie. Preşedintele adunării, văzîndu-şi asistenţa unionistă bine dospită şi totalmente trezită din somn, anunţă cu glas solemn şi măiestos, cu aiere de Dumnezeu adineaori coborît din ceruri, că pe oridinea de zi (de noapte) se pune în dezbateri chestiunea "alipirii totale şi necondiţionate a Basarabiei la România..."

Cei 46 de deputaţi unionişti prezenţi în sală imediat se transformaseră într-un roi de albine, într-o gaşcă neordonată şi exaltată pînă la nebunie, ţipînd, tropăind şi chiuind ca nuntaşii la apariţia miresei: "Iuhu-hu-hu-hu! Trăiască România mare!" Voturile n-au mai fost socotite. Preşedintele a hotărît că votarea în "pro" a fost unanimă...

Şi totuşi nu s-a putut evita un scandal, din cele cu rezonanţă internaţională. Buba toată e că la şedinţa secretă au fost admişi vreo cîţiva deputaţi, apreciaţi de Siguranţă cu nota zece la purtare, pe care ei nu o meritau nici pe aproape. Din lipsă de timp securiştii măsluiseră în grabă referinţe asupra unor deputaţi în bază de date învechite sau cu totul greşite (Nicolae Alexandri, Grigore Buciuşcan, de pildă).

Siguranţa *22 noiembrie 1918*
Agentul F. T.

NOTĂ

Am onoarea a raporta că relativ la deputatul din Sfatul Ţării Buciuşcanu am primit informaţia, că numitul nu se ştie dacă a ţinut vreun discurs în Sfatul Ţării, unirea Basarabiei a votat-o prin ridi-

carea mânii în sus şi prin strigătul "Trăiască România mare"...

Nu are o activitate politică pronunţată şi nu se crede că ar nutri sentimente antiromâneşti şi nici scopuri contrarii guvernului...

Voi continua cercetarea şi de rezultat voi comunica.

Rezoluţia pe document: S-a raportat domnului prefect.

În realitate Buciuşcan în şedinţa din 27 martie nu votase "unirea" (s-a abţinut). Anume Grigore Buciuşcan şi alţi vreo cîţiva deputaţi (N. Alexandri ş. a.) cu acte în regulă la Siguranţă, împreună cu deputatul Ţiganco, preşedintele fracţiunii ţărăneşti, duşmanul principal al unioniştilor, care nimerise absolut ocazional la acea şedinţă, le stricase nunta unioniştilor. Deputaţii pomeniţi au protestat cu vehemenţă împotriva tentativelor unioniştilor, întocmind apoi şi un proces verbal, prin care au demascat şi combătut în faţa opiniei publice internaţionale acest act de violenţă asupra voinţei poporului moldovenesc, declarînd hotărîrea Sfatului Ţării din 27 noiembrie ilegală şi nulă. Chiar dacă am exclude nelegiuirile flagrante în procedura desfăşurării şedinţei legislativului, argumentul principal contra acestei hotărîri, după cum se arată şi în procesul verbal nominalizat, a fost lipsa de cvorum. La momentul punerii în dezbateri (nici chiar dezbateri nu s-au admis!) a odioasei rezoluţiuni, în sală se aflau doar 46 de deputaţi din totalul de 162 membri ai corpului de legislatori.

Desluşind în toată gălăgia şi strigătele asurzitoare de bucurie ale unioniştilor un miros a pîrlit în escrocheria cu "unirea totală", preşedintele şedinţei nocturne imediat l-a chemat prin telefon pe Comisarul General al Basarabiei Artur Văitoianu, care, după cum s-ar putea conchide, dormea cu decretul regal sub pernă. În jurul orei 5, intrînd gîfîind în sala de şedinţe, generalul A. Văitoianu a pus capăt tuturor discuţiilor în jurul "unirii", dînd citire decretului regal despre desfiinţarea Sfatului Ţării. Şi punctum!

Românilor le-a izbutit şi acest act de huliganism politic. Iarăşi le-a suflat în borş conjunctura politică internaţională de moment. Germania, duşmanul principal al Antantei, după cum ştim, a încuviinţat mai demult anexarea Basarabiei de către România, iar anglo-francezii, care la început în nici un mod nu admiteau fărămiţarea Rusiei (deci şi

anexarea de către români a Basarabiei), spre sfîrşitul anului 1918 se luaseră la cuţit cu Rusia Sovietică şi au închis ochii la această bravadă românească...

Sfatul Ţării pe parcursul unei scurte perioade de activitate sub ocupaţia românească a mai avut multe alte "merite" în faţa poporului nostru.

Legislativul moldovenesc, sub presiunea ocupanţilor, a fost transformat într-un organ obişnuit de represiuni contra propriului popor. Sub pretextul "curăţirii" teritoriului republicii de bolşevici, deputaţii unionişti cărau vreascuri uscate la rugul de cazană al norodului moldovenesc.

Deoarece campania de teroare contra populaţiei din Republica Moldovenească stîrnise o reacţie foarte negativă în rîndurile opiniei publice nu numai în ţara noastră, ci şi în întreaga Europă, autorităţile româneşti combinau tactica represiunilor frontale cu metode camuflate de vicleşug şi şmecherism românesc. Căpcăunii Siguranţei întocmeau listele "duşmanilor" regimului ocupaţionist, apoi le prezentau agenturii lor de influenţă din Sfatul Ţării. De acolo ele se întorceau din nou la Siguranţă, dar de acum însoţite de o scrisoare, cum că Sfatul Ţării "roagă" să fie urmăriţi (executaţi, deportaţi etc.) indivizii cutare şi cutare (conform listelor anexate). Adică conform listelor Siguranţei! După cum vedem, *nici un şiretlic, chipurile! Românii nu ştiu nici cu spatele!* Sfatul Ţării a vrut, Sfatul Ţării a hotărît (executări, unire...) De, e organul superior, adică stăpân în ţară. Iar ei, românii, "mititeii", cică, n-aveau încotro, erau datori să se supună şi să execute "voinţa" Sfatului Ţării...

1918 februarie 15

Corpul 6 Armată
Către
Serviciul Exterior al Siguranţei Generale

Kişinău

Marele Cartier General, Biroul de Informaţii ne trimite alăturată lista persoanelor bolşevice... pentru a-i raporta, că Sfatul Ţării cere izgonirea lor din cuprinsul Republicii Moldoveneşti.

Cu onoare vă rugăm a ne înainta cererea Sfatului Ţării privitoare la această chestiune pentru a se da ordine apoi de executare.
Şeful Biroului Informaţii (iscălitura)

*

N 27965
1918 februarie 12

Divizia XI
Către
Serviciul Siguranţă
La N 250 din 10/2 – 918

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a face propunerile DV asupra măsurilor ce credeţi de cuviinţă că trebuiesc luate faţă de gardiştii din Kişinău.

Din ordin *P. Şeful Biroului II* (iscălitură)

*

N 276
14 februarie 1918

România. Marele Cartier General
Serviciul Exterior al Sig.Generale
Către
Divizia XI, Biroul II Informaţii
La N 27965

Am onoare a raporta că propunerile mele sunt:
Sfatul Ţării sau mai bine Ministerul de Interne să schimbe imediat comandantul de vardişti printr-un naţionalist român. După aceasta dânsul să aibă ordin secret ca să găsească motive care se văd şi apoi treptat şi în cel mai scurt timp să-i schimbe pe toţi...

Şef. Serv.Siguranţei
Director (s. s.) *N. Drăguţescu.*

*

Biroul II
20/II-918

REFERAT

În această chestiune foarte importantă a gardiştilor (miliţiilor) din Kişinău şi slujbaşii lor cu onoare vă rog să binevoiţi a-mi da delegaţie ca să pot (...) cu Dl Ministru de Interne făcând propuneri neoficiale cum ar trebui organizat serviciul de poliţie din Chişinău după propuneri din alăturatul referat al Serviciului Exterior al Siguranţei Generale detaşat de pe lângă M. C. Gl. (Sic!)

Rog a mi se încredinţa această misiune pe cale nu de delegaţie oficială ci numai cu cunoştinţa D-voastră ca împreună cu Dl Drăguţescu specialist, iar subsemnatul în calitate de şef al Biroului Informaţii... se va mărgini în a da sfaturi şi îndrumări... fără a angaja iniţiativa sau responsabilitatea Comandamentului Diviziei.

Şeful Biroului II Maior (S.S.) P. Boerescu

Rezoluţie: Se aprobă a merge la Ministru şi a-i da părerile în privinţa unei reorganizări a poliţiei, rămânând în cadrul neoficialităţii

Din ordin
Lt Colonel (S. S.) Rădulescu

Întocmai la fel s-a procedat şi cu trupele locale moldoveneşti, care le stăteau ca sula în coastă ocupanţilor, dat fiind sentimentele vădit antiromâneşti dominante în rîndurile ofiţerilor şi soldaţilor. Cînd la CSK a fost primită de la Pretorul Diviziei XI informaţia din 8 februarie 1918 că ***"în urma întrunirii delegaţilor trupelor moldoveneşti s-a luat hotărîrea ca să scoată din Basarabia trupele române"***, şeful Siguranţei a reacţionat prompt cu următoarea notă: ***..."Fiind acestea binecunoscute*** *(starea de spirit antiromânesc a trupelor locale – n. n.)* ***celor în drept să caute o modalitate pentru îndreptare. Primul pas va fi înlocuirea ministrului de război şi după el, de nu se va găsi alt mijloc, se vor împrăştia regimentele actuale..."***

Siguranţa le-a sugerat "celor în drept" ce şi cum să facă pentru a se izbăvi de regimentele moldoveneşti. Ca urmare a măsurilor

luate de Siguranţă, împreună cu comandamentul român şi conducerea Sfatului Ţării, trupele militare ale Republicii Moldoveneşti în scurt timp au fost desfiinţate. Lucrătorii de rînd ai Siguranţei, necunoscînd isprăvile şefilor lor, mai continuau (*o, sancta simplicitas!)* să culeagă informaţii despre situaţia în rîndurile trupelor moldoveneşti.

..."La Sfatul Ţării se vorbeşte că fug mulţi ofiţeri, care fac slujba în polcul moldovenesc pe motive că nu le plătesc leafa şi din cauza lui Cotruţă şi se duc în armata lui Ostaşov..." *(Din informaţia CSK din 12 februarie 1918).*

Şefii Siguranţei trebuiau să aibă bogată imaginaţie ca să inventeze un motiv atît "de văzut", cum este neplata salariilor ofiţerilor moldoveni pentru a lichida unităţile militare, foarte incomode pentru regimul de ocupaţie.

"Toate regimentele moldoveneşti sunt desfiinţate de o lună de zile din cauza dezertărilor în masă a soldaţilor"... *(Din nota agentului Ştefănescu din 20 iulie 1918).*

Se indicau fel de fel de cauze şi motive, însă nimănui nu-i trăsnea prin cap că fenomenul a fost pus la cale anticipat şi cu bună ştiinţă de şeful Siguranţei în cîrdăşie cu camarila unionistă din Sfatul Ţării.

Nota agentului N 388, pe care o prezentăm în continuare, poate servi şi ea drept mărturie a sentimentelor antiromâneşti în rîndurile funcţionarilor de stat, sentimente provocate de amestecul arbitrar şi insolent al regimului de ocupaţie în treburile organelor de guvernămînt ale Republicii Moldoveneşti, declarată în mod făţarnic sub călcîiul ocupaţionist romînesc încă o dată "independentă", la 24 ianuarie 1918.

Serviciul Siguranţei ***Chişinău 29 iulie 1918***
Agentul N 388

NOTĂ

Am onoarea a raporta că într-o convorbire avută cu căpitanul moldovan Mihail Şireaef din ministerul de război moldovean,

care este şi membru în comisiunea de examinare şi stabilirea gradelor ofiţerilor moldoveni am constatat următoarele:

Sus zisul spune, că a fost acu 20 zile în Ucraina la Odessa şi a fost la întrunirea ţinută de (...) Racovschi şi unde se găseau foarte mulţi foşti ofiţeri moldoveni plecaţi de aci în urma trecerii lor în rezervă sau nerecunoaşterea gradelor pe care le aveau şi a căror ofiţeri Racovschi le ţinea cuvântări despre Basarabia zicând că dânsul posedă documente prin care se constată ca România a întrat în Basarabia numai s-o scape de bolşevici, nicidecum însă să rămâe definitiv acolo...

Vorbind de motivele plecării ofiţerilor moldoveni în Ucraina, spune că fiindcă foarte mulţi din ei n-au avut altă meserie decât militară şi fiind daţi la rezervă ei rămânând fără nici un rost, iar alţii n-au vrut să fie retrogradaţi au plecat în Ucraina unde li s-a promis tot concursul...

Tot acesta îmi spune, că şi populaţia este nemulţumită din cauza că s-a procedat foarte aspru la ocupaţiune cu moldovenii, în loc să fie privilegiaţi ei au fost persecutaţi, bătuţi, jefuiţi, batjocoriţi..., că dacă s-ar fi găsit vre-unul care să zică vre-o vorbă era declarat imediat de filorus sau bolşevic şi era ameninţat cu împuşcarea. Cine poate să iubească cineva pe acei care n-au vrut să le ţie socoteala de nimic...

Spune că dânsul este în comisiune şi că nici această comisiune n-a fost independentă şi nu putea să-şi expună părerile şi făceau după cum li se spunea de către ofiţerii români din ţară. Deci nici alegerea ofiţerilor moldoveni nu s-ar fi făcut drept.

Aproape toate acestea mi-au fost povestite într-o zi de către sublocotenent Barzovski, moldovean tot de la ministerul de război şi n-am raportat încă de atunci convorbirea avută pe ziua 22 iunie, aşa că nemulţumirile par a fi generale.

Iar din convorbirea avută cu căpitanul Mihail Şireaev reiese că ofiţerii moldoveni ar fi în legătură cu dnul Racovschi, lucru pe care voi căuta a-l stabili după ce voi avea încă o convorbire cu sus-zisul căpitan întrucât prima convorbire fiind indirectă n-am putut a-l întreba aşa mult.

Cadrele din aparatul Ministerului de Război, ca şi din toate celelalte organe centrale ale RDM, au fost "curăţite" mai înainte prin represiuni directe.

N 119 – 120 – 121
1918 ianuarie 30

119 – M.C.G. Serviciul Siguranţei
120 – Corpul 6 Armată
121 – Pretorul Diviziei XI

Am onoare a vă aduce la cunoştinţă că secţiunea militară-politică a Ministerului de Război ne-a înaintat lista persoanelor bolşevice... pe care cere să fie izgoniţi din cuprinsul Republicii Moldoveneşti în interesul ordinei şi liniştei.

Şeful Serviciului
Director Drăguţescu

În listă erau incluse 48 persoane, funcţionari ai acestui minister. Lucrătorii care erau concediaţi din serviciu pe motive politice nu erau lăsaţi în pace numai cu această nedreptate. Ei erau traşi la judecată, executaţi, închişi în închisori, duşi la munci de ocnaşi de unde nu se mai întorceau niciodată. În cel mai "fericit" caz erau izgoniţi peste hotarele ţării, cum s-a întîmplat cu cei 48 funcţionari "fericiţi" ai Ministerului de Război.

Mii de lucrători din aparatul administraţiei publice au avut de suferit şi în urma represiunilor dezlănţuite de regimul ocupaţionist cu ocazia depunerii jurămîntului de credinţă regelui României şi impunerii cu sila a cetăţeniei române, deoarece majoritatea locuitorilor republicii şi o bună parte din funcţionarii instituţiilor statale, cu riscul de a fi reprimaţi, au refuzat categoric a primi cetăţenia străină (românească).

De pildă, numai în Directoratul de Control 20 de lucrători cu funcţii de răspundere şi conducători de diferite niveluri au refuzat depunerea jurămîntului. Toţi au fost imediat concediaţi, iar contra a 7 persoane din rîndul lor au fost intentate dosare la Siguranţă.

În aşa mod Siguranţa, împreună cu agentura de influenţă din

conducerea Sfatului Ţării şi a ministerelor de resort, "a curăţit" toate organele de guvernămînt din Republica Moldovenească. Organele administraţiei locale, cu baionetele soldăţeşti fuseseră căsăpite în luna ianuarie, la întrarea armatei române în RDM.

Aşadar, măsurile de "curăţire" a organelor de conducere centrale şi locale, puse la cale de autorităţile ocupaţioniste împreună cu Sfatul Ţării, au fost înfăptuite prin metode criminale.

Sfatul Ţării a fost direct implicat şi poartă responsabilitate, alături de ocupanţi, şi pentru campania de înfiorătoare proporţii de entocid, de represiuni, omoruri, deportări, pentru jefuirea interminabilă a populaţiei şi alte crime oribile săvârşite contra poporului Republicii Moldoveneşti în anul 1918. Şi, în ultimă instanţă, crima de înaltă trădare contra statului moldovenesc. Pe fundalul acestor crime, celelalte activităţi ale Sfatului Ţării nu mai au nici o valoare. Cu atît mai mult, a le atribui acestor activităţi un rol pozitiv în destinul ţării noastre e un mare păcat în faţa adevărului istoric...

IX. "Hore ale unirii" sau lovituri sub centură...

Armata română, cică, nu se amesteca în treburile interne ale Republicii Democratice Moldoveneşti...

"La sfîrşitul lui ianuarie 1918 cu consimţământul Germaniei, trupele române au întrat în Basarabia, unde au apărat viaţa şi bunurile locuitorilor, fără a se amesteca în treburile interne ale teritoriului". ("Istoria românilor" de Octavian Cristescu, Vasile Păsăilă, Bogdan Teodorescu, Raluca Tomi. Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1994). Această ediţie a inundat şcolile din Republica Moldova în calitate de manual pentru clasa a VIII-a.

Marele Sadoveanu a spus cu o ocazie: *"Ştiam că minciuna scoate pui. Cu toate acestea am oploşit-o la mine. Şi mi-a umplut casa, zilele şi nopţile cu şerpi".* Sadoveanu avea dreptate comparînd minciuna cu şarpele. Ea-i veninoasă. Îşi face cuib şi se plodeşte în locuri ferite de lumina soarelui, căci soarele luminează realitatea şi adevărul lumii. Minciuna, ca şi şarpele, are gură spartă, limbă despicată, coadă lungă, dar n-are picioare... Se mişcă anevoios, şerpeşte, pe furiş, pe tîrîş. Se zice că Dumnezeu i-a hărăzit şerpelui un mod de viaţă tîrîtoare, l-a lipsit de picioare pentru a-i îngreuia mişcarea şi a-l ţine hojma lipit de pămînt ca să nu se poată ridica în înaltele ceruri şi de acolo să aţîţe lumea la păcat şi spurcăciune. Şerpele e greţos, îi strîmb la făptură. Un şerpe drept e numai un şerpe mort. Întocmai aşa-i şi minciuna!..

"La sfîrşitul lui ianuarie"... Să nu ştie oare o duzină de autori, pretinşi istorici români, că trupele române au ***"întrat în Basarabia"*** nu la sfîrşitul lui ianuarie, ci chiar în primele zile ale acestei luni? ***"Cu consimţământul Germaniei..."*** Ce are a face aici sula cu prefectura?

Sau scripca cu iepurele? De ce România neapărat avea nevoie de învoirea Germaniei, inamicul principal de război, ca să intre în "Basarabia"? Da, poate Republica Democratică Moldovenească, proclamată la 2 decembrie 1917, se alipise îndată la Germania, că anume nemţii trebuiau să le deie voie românilor să intre în republica noastră?

"Trupele române... au apărat viaţa şi bunurile locuitorilor..." Dacă la români cuvîntul "*a apăra*" înseamnă "*a tortura*" şi "*a jefui*", atunci şi noi sîntem de acord cu aceste afirmaţii (vezi capitolele anterioare!)

"Fără a se amesteca în treburile interne..." Dacă militărimea celor două armate ocupaţioniste româneşti nu se amesteca în treburile interne ale RDM, atunci ce îi mai rămînea să facă la 1918 în ţara noastră, domnilor alcătuitori de manuale de istorie? Să facă burtă şi s-o bronzeze la soare?! Să moară de urît? Că doar, după cum afirmaţi dumneavoastră, independenţa fiind proclamată, pasul următor, realizat de Sfatul Ţării, a fost ***"unirea cu mama sa România".*** Chipurile, fără amestecul armatelor şi al mamei cui le are. În privinţa mamei voastre, care, după cum spuneţi, e, cică şi a moldovenilor (pe cuvînt, n-am ştiut!), mai avem de spus nişte vorbe, dar, cum e post acum, ne reţinem a le rosti.

Despre (ne)amestecul românilor în treburile interne ale moldovenilor s-ar putea vorbi la infinit.

În lucrarea lui Alexandrescu, deja pomenită de noi, autorul subliniа că la începutul secolului XX în România ***"în jurul profesorului Stere s-a format un cerc de refugiaţi din Basarabia, care întreţineau legături cu românofilii basarabeni, coordonând cu ei activităţile propagandistice (sic!) şi solicitând guvernului român să subsidieze (sic!) persoanele, care se ocupau cu propagarea culturii şi limbii moldoveneşti".*** Alexandrescu în acest context descrie lucrurile aşa cum ele erau motivate de români. Nu pricepea (sau nu vroia să priceapă) de unde unioniştilor le creşteau picioarele. Ţi-ai găsit guvernanţi mărinimoşi dînd pomană pentru "*propagarea culturii şi limbii moldoveneşti*" – sare în ochi pentru românimea de pretutindeni. Uzurparea puterii în statul moldovenesc de o „grămăgioară" de autohtoni românizaţi – acesta era scopul final al „subsidierii". Şi nu dorul şi grija pentru limba moldovenească.

Dacă urmărim cariera de mai departe în viaţa politică din "Basarabia" a inşilor care au prins la pene româneşti în cuibul unionist al lui Constantin Stere, precum şi a acelor ce "făceau propagandă" (unionistă, care alta?) în interior, apoi se impune concluzia că susţinerea lor cu bani din punga guvernului român n-a fost zadarnică. Puicanii autohtoni, îndopaţi cu grăunţe grandoromâne în coteţul de la Iaşi, s-au făcut cu timpul cucoşi ţapeni şi cu influenţă în găinăria politică basarabeană, iar la sosirea armatelor române o bună parte dintre ei se înghesuia de acum pe leaţul superior în Sfatul Ţării. Mai tîrziu, pentru a realiza pe teren scenariul schiţat de politicanii dîmboviţeni, a fost adus la faţa locului însăşi rezidentul coteţului, C. Stere, moldovan de origine, figură marcantă cu antecedente revoluţionare şi deci atractivă pentru activiştii vieţii publice moldoveneşti, cu brio cooptat (infiltrat) în Sfatul Ţării. Ce-i drept, C. Stere ca agent de influenţă a avut mari probleme cu o parte din deputaţii băştinaşi. Dar asta a fost mai tîrziu. Românii au reuşit să consolideze o fracţiune unionistă de şoc în parlamentul Republicii Moldoveneşti, care, împreună cu alte elemente românofile, a vîslit din răsputeri pentru a aduce luntrea basarabeană la malul românesc. Şi totuşi nu trebuie să ne facem iluzii şi să exagerăm posibilităţile acestei fracţiuni, ca de altfel şi a Sfatului Ţării în general. Situaţia în Republica Moldovenească la 1918 era de aşa natură că de n-ar fi alergat "fraţii de dincolo" cu armele ca să-i scape cu zile pe cucoşii unionişti, aceştia din urmă numai pentru o pomenire în public a planurilor lor de ***"lichire"*** la român ar fi fost cu vehemenţă zburătăiţi hăt peste maluri, spre ţara cu "cuibul" şi cu "subsidierea".

După cum vedem, unionismul ca ideologie a fost clocit peste Prut, pe bani româneşti şi adus în faşă pe meleagurile noastre, unde s-a ciocnit de condiţii barbare pentru existenţa lui. A fost şi mai este o creatură monstruoasă cu buricul netăiat, dependentă vital pînă acum de uterul mumei cui îl are. Că de i s-ar fi tăiat buricul, lăsat fiind acest monstru în împrejurările realităţii moldoveneşti, îndată avea să dea chelea popii, fără a mai pronunţa pentru posteritate un "gu-gu" sau "mu-mu".

Încă cu mult pînă la renaşterea statalităţii moldoveneşti între Prut şi Nistru, clasa politică de la Bucureşti avea scopuri bine definite în

privinţa acestui teritoriu. Pentru atingerea lor autorităţile bucureştene, serviciile secrete româneşti, cu mînecele răsuflecate se porăiau aici în sudoarea frunţii. Românii au pescuit activ în apele tulbure ale evenimentelor anului 1917 în Basarabia, mai ales în etapa cînd se creau organele de conducere ale statului moldovenesc ce încolţea sub ruinele regimului ţarist. Agentura românească forfotea aici nănăşind la toate adunările şi congresele de constituire a noii puteri, făcîndu-se luntre şi punte pentru a se infiltra în legislativul şi guvernul Republicii Moldoveneşti. În Basarabia slobozită de sub ţarism românii îşi permiteau activităţi şi un comportament cu totul neobrăzat.

La sfârşitul lunii octombrie 1917, pe cînd în Chişinău îşi desfăşura lucrările Congresul soldaţilor moldoveni, o mînă nevăzută i-a abătut din drumul lor pe soldaţii transilvăneni, foşti prizonieri, vreo 800 la număr, în frunte cu cîţiva ofiţeri şi avea să-i aducă tocmai în sala congresului pomenit în timpul şedinţei de lucru ca *"să-i hiriti-seascâ pe fraţii lor basarabeni"* (!). În pofida strigătelor de revoltă ale multor delegaţi "afară pe români!", hărmălaia de soldaţi obraznici, încurajaţi de nişte agenţi ai românilor din interior, strigau slogane "Trăiască România Mare!", intonînd şi cîntece naţionaliste româneşti. E o operaţiune fără pereche după proporţiile şi caracterul ei sfidător şi strigător la cer! Mai mult ca atît, după invazia armatelor române în teritoriul republicii noastre, în ianuarie 1918, călăii Siguranţei capturîndu-l şi condamnîndu-l la moarte pe unul din cei mai eminenţi şi neînfricaţi eroi ai acestui pămînt – căpitanul armatei moldoveneşti Anatol Popa, la farsa judecătorească contra acestuia, prin gura unui martor, slugoi al românilor (Constantin Marcoci, din satul Moşeni) i-au adus în calitate de acuzaţie şi faptul că, fiind delegat la acel congres, A. Popa a strigat "Doloi pe români de aici!" (Din declaraţia lui C. Marcoci în faţa Curţii Marţiale a Diviziei I Cavalerie, Dosarul N 179, 1918).

Fără amestecul cu forţa armată România n-ar fi reuşit să-şi realizeze nici cît îi negru sub unghie din planurile sale anexioniste contra ţării noastre. Cu excepţia unui nucleu de deputaţi românofili din Sfatul Ţării şi a unui grup restrîns de reprezentanţi ai clasei dominante, în majoritate latifundiari refugiaţi la Chişinău sub presiunea ţăranilor

răzvrătiţi, pe români în Republica Moldovenească nu-i aştepta nimeni. Mai mult ca atît, după cum ne mărturisesc materialele Siguranţei, apariţia militărimii străine aici a stîrnit *"o mare fierbere contra armatei române"*. Prin urmare, pentru guvernanţii români, de la bun început, era cît se poate de clar că drumul spre "unire" putea fi croit numai şi numai cu baioneta soldăţească. Baza politică internă pentru a face această "unire" fără amestec din afară, pe cale democratică (scuzaţi-ne terminologia!), era aproape inexistentă. Acesta e primul şi cel mai elementar adevăr pe care trebuie să-l însuşească numaidecît "tăt românul", care se apucă să facă istorie sau încearcă a-şi face publică părerea despre "unire".

Aşa-zisa "unire" a Basarabiei cu România a fost o cucerire militară clară. Anume această concluzie, acest adevăr, şi nu altul, literalmente ţîşneşte de la sine, spontan din documentele colbăite şi îngălbenite de vremuri, dar care pînă acum n-au văzut lumina zilei din cauza stăraniilor exagerate ale străjerilor secretului de stat al României şi ocrotitorilor de pretutindeni ai "marelui adevăr" istoric românesc. E ştiut că sintagmele gen: *"regim ocupaţionist", "forţele militare ocupaţioniste româneşti"* erau de uz curent în documentaţia autorităţilor militare româneşti din "Basarabia" la 1918. Mai tîrziu ocupanţii creaseră in "Provincia Basarabia" şi "Directoratul Românizării, Colonizării şi Inventarului"(sic!). Terminologia în cauză nu le producea alergie şi nici chiar emoţii românilor de atunci, veniţi să cotropească cu arma pămînturile moldovenilor. Ba mai mult ca atît, generalii români se făceau foc de mînie cînd cineva, în afară de militari, încerca a se băga în istorie cu "meritele" sale în înfăptuirea "marei uniri".

Introducînd într-un teritoriu mic forţe atît de impunătoare – Corpul 6 Armată, apoi Corpul 5 – şi împăinjenind republica noastră cu o mreajă deasă de brigăzi şi detaşamente de poliţie, Siguranţă şi jandarmerie, autorităţile bucureştene au purces cu tot acest potenţial la dezlegarea "problemei basarabene".

În scopul instaurării unei dictaturi militare şi atribuirii regimului militar ocupaţionist împuterniciri nelimitate în statul nostru, comandamentul român a declarat teritoriul republicii *"zonă de acţiuni militare*

ale armatei române", decretînd aici *"starea de asediu"*. Numai în asemenea condiţii românii puteau găsi limbaj comun cu moldovenii.

"Operaţiuni militare" contra cui?

Desigur, contra populaţiei civile într-un stat independent, nealiniat, dar agresat şi cotropit de românimea sub arme.

Războirea armatelor române în teritoriul ocupat începuse cu înfăptuirea cu paşi accelerați a unor măsuri drastice în vederea "pregătirii" societăţii moldoveneşti către "unire". Menţionăm unele din aceste măsuri:

1. Lichidarea tuturor organelor alese de popor pe întreaga verticală a puterii de stat şi înlocuirea lor cu structuri colaboraţioniste proromâneşti, desemnate de ocupanţi.

2. Curăţirea teritoriului de "elemente străine", antiromâneşti (lichidarea fizică, izolarea în închisori, deportarea masivă peste Nistru). În rest, neutralizarea rezistenţei antiunioniste în rîndurile populaţiei prin măsuri de întimidare (bătaie).

3. Suspendarea activităţilor politice de opoziţie. Interzicerea libertăţii cuvîntului, desfiinţarea partidelor, asociaţiilor profesionale, a grupărilor obşteşti de tot tipul, a organelor de presă etc. ce nu le conveneau românilor.

4. Blocarea graniţelor statului moldovenesc, a legăturilor de orice natură cu străinătatea, în primul rînd cu Rusia şi Ucraina.

5. Preluarea puterii depline în stat de către comandamentul militar, dirijarea tuturor treburilor statale şi obşteşti prin intermediul ordonanţelor emise de Comisarul general al Basarabiei, desemnat de guvernul român.

6. Colonizarea şi românizarea forţată a republicii, însoţită de o campanie propagandistică de mari proporţii menită a forma un climat ideologic intern şi extern favorabil anexării "Basarabiei".

După cum vedem, măsurile de "pregătire" a Republicii Moldoveneşti pemtru "unire" nu se asemănau deloc cu chiteala unei mirese pentru nuntă. Toată porăiala militariştilor români se reducea la cele cîteva lovituri sub centură, aplicate statalităţii moldoveneşti, după care victima leşinată trebuia adusă în calitate de mireasă la cuplul matrimo-

nial cu adulterul agresor... "de bună voie şi licărind de fericire", cum se va scrie mai tîrziu în istoria românilor.

Organele legitime ale puterii de stat existente la momentul agresiunii au fost căsăpite în doi timpi şi trei mişcări ca fiind bolşevizate, antiromâneşti. Românii nu aveau nevoie de noi alegeri, adică de părerea poporului, dominantă era voinţa Siguranţei. Cît de simplă era procedura înnoirii organelor puterii locale se vede din următorul document.

Centrul Informaţiuni
Bender *N 29*
1918 februarie 18

BULETIN
De informaţiunile culese de acest centru

... În gazeta "Besarabschi [...]" cu N 1618 din 31 octombrie 1917 se comunică că Alexandru Procofiev primarul oraşului Bender în şedinţa plenară de la 28 oct. 1917 a declarat că se uneşte cu bolşevicii şi nu execută ordinele Primului Ministru Kerenschi.

Astăzi Dl Prefect al judeţului cu asentimentul comandamentului militar român din Bender a dizolvat întreg Consiliu Comunal în frunte cu numitul punând în loc alte persoane de mai multă încredere...

Şeful Centurlui Informaţiuni Bender
Comisar D. C. Popescu

P.S. Am luat măsuri pentru urmărirea suspecţilor semnalaţi în prezentul raport.

Intocmai s-a procedat şi cu sovietul deputaţilor din Bălţi, cu toate celelalte organe ale administraţiei locale (inclusiv cele săteşti), cu arestări şi execuţii, se înţelege.

Organele de conducere în ţinuturile din sudul ţării au fost spulberate printr-o ordonanţă a Comisarului General Artur Văitoianu. Şi încă ce argumente stupide au fost puse la baza acestei nelegiuiri?!

Ordonanţa nr. 7

Având în vedere că până la 29 ianuarie 1918 în ţinutul Ismail, compus din cele 3 ţinuturi vechi, Ismail, Bolgrad Kahul, cedate Rusiei în 1878, s-a aplicat dispoziţiunile legei comunale rurale române din 1874...

Ţinând seama de raportul nr. 2037 din 30 ianuarie 1918, al Directoratului de interne prin care se constată că autorităţile din Bolgrad, Cahul şi Vilcov, au permis alegerea Upravelor, Dumelor şi Zemstvei ţinutale, fără să ţină seama de cele mai sus arătate,

Ordonăm:

1. Dumele şi Upravele orăşeneşti din Bolgrad, Kahul şi Vilcov, precum şi Zemstvele Volostelor şi Zemstva ţinutală Kahul, fiind ilegale , sunt şi rămân desfiinţate.

2. Data desfiinţării este aceia a Ordonanţei de faţă.

3. Vechile Consilii Comunale şi Judeţene sunt repuse în toate drepturile lor pe aceiaşi dată.

Autorităţile militare şi civile sunt însărcinate cu aducerea la îndeplinirea Ordonanţei de faţă.

Dată în Chişinău la 4 iulie 1918.

Comisarul General al Basarabiei
General de corp de Armată
Văitoianu

Prin ordinele generalilor români în teritoriul ocupat au fost lichidate chiar şi acele libertăţi democratice (dacă le-am putea numi aşa), care mai dăinuiau pe timpul regimului ţarist. Au fost declarate în afara legii partidele şi organele de presă ce nu inspirau încredere românilor, suspendate toate organizaţiile profesionale muncitoreşti, ale slujbaşilor, învăţătorilor şi lucrătorilor de creaţie, organizaţiile şi cercurile de tineret, etnoculturale, chiar şi cele de binefacere, sportive ş. a. m. d.

N 554 din 1 iulie 1918

Comisariatul General al Basarabiei

Către

Domnul Dragomir

Cu onoare se transmite în copie raportul Corpului de Armată către Ministerul de Război relativ la societăţile ruse de ajutor mutual, rugându-vă să binevoiţi a urmări aceste cluburi...

D. O.

P. Şef de Stat Major

Locot. Colonel (iscălitură)

S-a comunicat Dlor Romulus Voinescu şi Călugăreanu

Autorităţile militare, doar numai peste cîteva zile după ocuparea Chişinăului, s-au răfuit crunt cu participanţii la Congresul Ţăranilor (19-20 ianuarie 1918) din cauză că de la tribuna lui delegaţii, indignaţi de agresiunea românilor, au protestestat împotriva ocupanţilor. Siguranţa în raportul de dare de samă despre activităţile sale din perioada 19-24 ianuarie 1918, referindu-se la operaţiunea militarilor, mai ales la modul ***"cum au încercat ei să facă ordine în Congresul Ţăranilor"***, explica şefilor săi superiori lacunele acestei operaţiuni, subliniind că ***"după arestarea Preşedintelui congresului ceilalţi vinovaţi au căutat să se ascundă"*** şi în aşa fel au fost scăpaţi mulţi din indivizii ***"periculoşi"***, care la *congres* ***"au vorbit contra armatei şi delegatului român"...***

Între generalii români s-a pornit o adevărată competiţie în emiterea de ordine şi directive vizînd restricţia drepturilor şi libertăţilor civice ale cetăţenilor din Republica Moldovenească.

Comandantul Diviziei XI generalul Broşteanu prin ordinul său N 1470 din 16 februarie 1918 ordona tuturor structurilor militare din teritoriul ocupat ***"să ancheteze şi să stabilească tipografiile oficiale sau clandestine existente şi să ia măsuri stricte de cenzurare a oricărei publicaţii, afiş, manifest..."***

Generalii români nutreau o deosebită "dragoste" faţă de presa rusofonă din Republica Moldovenească.

"Cu începere de astăzi, 30 iunie 1918, este interzisă tipărirea şi apariţiunea pe întreg teritoriul Basarabiei a vre unui nou ziar sau

revistă în limba rusă". (Din ordonanţa nr. 5, 30 iunie 1918, a generalului Văitoianu)

Ordonanţa pomenită permitea apariţia numai a cîtorva ziare oficiale de limba rusă, aflate sub controlul regimului ocupaţionist. Dar şi această ordonanţă îi păruse generalului prea loială faţă de publicaţiile de limbă rusă şi peste o săptămînă a emis o altă ordonanţă, în care se spune*: **"Se aduce la cunoştinţa generală că cu începere dela data publicărei prezentei ordonanţe, se interzice cu desăvârşire şi apariţiunea acelor ziare ruse, cari şi-au încetat vremelnic apariţiunea din diferite motive, deşi au fost aprobate prin ordonanţa nr. 5"*** (Vezi Ordonanţa lui A. Văitoianu, nr. 15 din 7 iulie 1918).

În ordonanţa din 30 iunie 1918 A. Văitoianu ordona următoarele: ***"Având în vedere că secţiunile generale ale învăţătorilor existente în Basarabia discută în întrunirile lor pe lângă problema naţionalizării şcoalei şi alte chestiuni de ordin pur politic, luându-se resoluţiuni protivnice statului român...(sic!) Ordonăm: 1) Secţiunile Uniunii Generale ale învăţătorilor şi profesorilor se desfiinţează. 2) Întrunirile de învăţători şi profesori sunt interzise..."*** *(Ordonanţa lui A.Văitoianu N 6 din 30 iunie 1918).*

Comandantul Armatei V într-o directivă emisă la începutul anului 1919 încă o dată le băga în samă (pentru a cîta oară!) celor de la Prefectura de Poliţie din Chişinău ***"ca orice întrunire publică sub orice denumire: teatru, cinematograf, conferinţe, şezători, serbări artistice, muzicale, literare etc. Şi pentru orice scop s-ar face, să fie supusă controlului militar..."*** În continuare poliţiştilor li se ruguma mură-n gură (ceea ce ei ştiau şi făceau din prima zi de ocupaţie) ce înseamnă "control militar"*: **"Persoanele sau societăţile care doresc a face întruniri sau a da spectacole vor face cerere prefecturei, care pentru a da aprobarea va cere să se aducă şi avizul Comenduirei Garnizoanei care trebuie pus pe cerere, program sau textul conferinţei etc... şi în ziua şi ora fixată se va găsi agenţi ai Comenduirei precum şi agenţi ai poliţiei, care să asiste la întruniri, spectacole, conferinţe... În cazurile de constatări de instigaţiuni, agitaţii curente antiromâneşti să se procedeze cu toată severitatea..."*** *(Din Arhiva Armatei Române, dispoziţiunea Statului Major al Corpului V Armată N 20970 din 5 ianuarie 1919 către Prefectura Poliţiei Chişinău).*

1918 februarie 12

Divizia XI
Către
Serviciul Siguranţei

La N 258 din 10/11,

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a continua urmărirea mai departe a arhimandritului Guri, preotului Parfhenie, preotului Bivol şi a stabili în mod mai precis uneltirile acestor preoţi

Din ordin

P. Şeful Biroului II (iscălitură)

*

4 februarie 1918

REFERAT

Conform însărcinării care am avut în ziua de 3 februarie la ora 10 seara, în localul eparhial, fiind însărcinaţi noi informatorii A. H. şi D. C. am asistat la concertul simfonic până a plecat tot publicul din sală fără ca să se ţie vr-un discurs.

A. H. şi D. C.

*

D-sale Domnului Prefect

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a permite adunarea părinţilor elevilor la liceul de fete Remezova pentru alegerea comitetului părinţilor la 16 decembrie

Directoarea Z. Remezova
11 decembrie 1918. Strada Inzova, 28
liceul de fete.

*

N 0173 din 15/XII-918

Comisarului Circumscripţiei II

Binevoiţi a delega în ziua de 16 decembrie un ofiţer de poliţie, care să asiste la adunarea părinţilor elevilor de la liceul de fete

Remezova ce va avea loc în ziua de 16 decembrie în localul acelui liceu, str. Inzova.

Prefect (iscălitură)

*

Nr. 319
15 februarie 1918

Domnului şef al Bir. 2 Inf.

Informatorul nostru care ţine cafeneaua Moscova din str. Alexandrovsca colţ cu Bendersca ni se plânge că i s-a închis cafeneaua din ordinul Dlui General fără ca să cunoască motivul.

Ducându-se şi la Sfatul Ţării Dl Grigarovici, nacialnicul miliţiei, i-a spus că cafeneaua este închisă de Dl Ministru Criste după cererea Dlui General.

Cum credinţa noastră este că patronul cafenelei este un filorus.

Şeful serviciului

*

Domnului Prefect al Poliţiei Kişinău

Domnule prefect,

Subsemnatul Grigore Ivaniuc din Kişinău, strada Camenolomnaia N9, raionul Circumscripţiei III cu onoare Vă rog să binevoiţi a-mi elibera un certificat de bună purtare pentru a-mi (...) la luarea drepturilor să pot ţine una cârciumă cu vin.

Cu tot respectul

Grigore Ivaniuc

Cunosînd prea bine starea de spirit aproape total duşmănoasă manifestată de populaţia multinaţională a republicii noastre faţă de ocupanţi, faţă de Sfatul Ţării şi hotărîrea lui din 27 martie 1918 despre alipirea "Basarabiei" la România, guvernanţii români au depus serioase opinteli în crearea măcar post-factum a unei baze juridice, cît de cît iluzorii, pentru a îndreptăţi în faţa opiniei publice această fantasmagorică şi criminală "unire". În acest scop a fost înscenată farsa "susţine-

rii", dacă nu din partea populaţiei, măcar a consiliilor judeţene şi orăşeneşti, măcar a unor grupuri de cetăţeni din ţara noastră a odiosului act. Dar şi această tentativă s-a prăbuşit totalmente.

2 aprilie 1918

N 620 Corpul 6 Armată Serv.Siguranţei
N 619 Delegatul Siguranţei Române
N 621 Biroul II Inf. Detaş. Gl. Râşcanu
Avem onoare a raporta următoarele:

1) În ziua de 29 martie la primăria oraşului din Chişinău str. Sinadinovscaia colţ cu Alexandrovscaia pe la orele 9 seara s-a ţinut întrunirea ("Glavnîi Gorodscoi Duma") celor 120 alegători care în aprilie 1917 au ales Consiliul comunal din Chişinău, al cărei primar este Şmidt...

Preşedintele adunării este dl D-r Capitov. D-sa a arătat că Sfatul Ţării a votat unirea Basarabiei cu România şi cere asistenţei să se pronunţe dacă această alipire este dorită tuturora, la care s-a produs un zgomot asurzitor şi voci, că Sfatul Ţării nu reprezintă pe nimeni şi că ei nu recunosc unirea Basarabiei cu România.

După aceasta s-a format un memoriu pe care l-au semnat toţi cei de faţă împreună cu conducătorii lor... prin care cu toţii au protestat contra unirii Basarabiei cu România.

2) Acum 3 săptămâni o delegaţiune de evrei din Iaşi a sosit în Chişinău ca să lămurească populaţia evreiască despre scopul alipirii Basarabiei de România şi propunerile României. Delegaţia s-a prezentat rabinului Ţirealson, căruia i-a spus, că evreii din România stăruieşte ca să se dea drepturi politice şi evreilor din Basarabia ca şi celor din România şi ca consecinţă a rugat pe rabin ca să le dea în numele tuturor evreilor un memoriu prin care ei primesc a fi români.

Avocatul Grosman şi Konigchatz, auzind de acestea a intervenit ca să nu se dea nici o semnătură despre unire... şi se vor duce ca delegaţi împreună cu evreii francezi, americani şi englezi ca să protesteze contra oricărei alipiri...

Şeful Serviciului
Director

*

NOTĂ

Primarul Mândrea din Cărpineni şi Şandrea şeful volostei Cărpineni fac propagandă contra intereselor române. Ei au sfătuit populaţia şi funcţionarii de a nu depune jurământ de credinţă M. S. R., Ferdinand, zicând că Basarabia va fi tot a Rusiei.

Despre aceste agitaţii au cunoştinţă Ana Golban, proprietară din Cărpineni

Chiar şi conducerea oraşului Bender, curăţită cu baionetele de autorităţile militare şi reînoită cu "oameni de încredere", a evitat să ia o hotărîre favorabilă unirii. În telegrama din 25 martie 1918 D. Popescu, şeful Centrului de Informaţiuni Bender, comunica la Chişinău despre eşuarea încercărilor de a impune comitetului judeţean să iasă în ajunul "unirii" cu o declaraţie în susţinerea odiosului act. Întruniţi într-o şedinţă cu acest prilej, delegaţii săteni din judeţ au refuzat să semneze o asemenea declaraţie anticipată, motivînd că au nevoie de a se consulta cu ţăranii din satele respective. În zilele următoare după 27 martie, Popescu scria Centrului din Chişinău: ***"Informatorii N. P., I. B. şi N. S. înapoiaţi din sate, ne comunică că ţăranii încă se agită contra armatei noastre... astfel că în localităţile Bulboaca, Gârboveţ, Fârlădeni, Speia şi Şerpeni mişcarea ţăranilor este mai pronunţată. Cei de la Gârboveţ adunaţi de preot cu ocazia slujbei în biserică la 31 martie a. c., unde vorbindu-le de unire a avut o purtare agresivă contra preotului, manifestându-se contra unirei cu România... Raportându-se cazul d-lui Colonel Voinescu, Comandantul Detaşamentului de Vânători din Bender, s-a trimis un pluton de soldaţi şi un jandarm. S-a făcut arestarea mai multor indivizi..."***

Pentru a nu-l plictisi pe cititor şi în continuare cu numeroase materiale de acest gen, vom apela la o conluzie concisă şi generalizatoare a Siguranţei chişinăuiene cu referinţă la problema în cauză.

Serviciile de informaţii ale României regale, în baza analizei unui imens masiv de date operative, a cercetărilor asupra situaţiei nemijlocit la faţa locului prin intermediul specialiştilor, constatau cu o mare doză de dezamăgire că ideile unirii nu prindeau în conştiinţa moldovenilor, ele fiind din prag respinse de populaţie.

După şase luni de activitate, Centrul Chişinău al Serviciului Exterior al Siguranţei Generale făcea un bilanţ analitic în care se spune: ***"În general populaţiunea din oraşe şi din informaţiunile luate din surse demne de încredere şi cea de la sate, priveşte nu numai cu neîncredere, dar chiar cu ură venirea Românilor în Basarabia, venire pe care o socotesc nu numai nefolositoare, dar chiar dăunătoare lor. În ceeace priveşte "Unirea"*** (securiştii aveau motive să scrie acest cuvînt cu ghilimele –n. n.) ***ei nici o discută, întrucât o socotesc ca nelegal făcută, deoarece după cele ce susţin, această unire ar fi trebuit făcută prin plebiscit"...*** La capătul tuturor concluziilor despre situaţia operativă din "Basarabia" securiştii în documentul pomenit prevesteau şi pe viitor că ***"această stare nu poate dăinui încă multă vreme, căci cu cât timpul trece cu atât orice măsuri pentru îndreptare se vor socoti o rezecţiune mai mult şi va constitui din ce în ce o stare de enervare a maselor, a cărei consecinţe nu sunt greu de prevăzut".*** *(Din studiul analitic al Serviciului Siguranţei din Chişinău, raportat cu N 810 la 19 iunie 1918 Directorului Poliţiei şi Siguranţei Generale Statale a României).*

Conştienţi de faptul că un plebiscit (NB! E voinţa poporului) ar fi îngropat imediat şi definitiv planurile lor anexioniste, politicanii grandoromâni s-au ferit de el ca necuratul de altarul tămâiat şi tocmai din aceste considerente s-au grăbit să pună toată povara sarcinii de "întregire" a ţării cu pământuri noi pseudoromâneşti pe umerii generalilor. În situaţia şi condiţiile "de enervare a maselor" contra unirii, numai cele cîteva divizii de soldaţi români, împreună cu organele de represiune în masă, mai puteau face ceva treabă în "Basarabia".

Pusă faţă-n faţă cu soldăţimea înarmată pînă-n dinţi, populaţia ţării noastre a fost împinsă cu baioneta pe calea indicată de comandanţii forţelor militare de ocupaţie spre "lichire frăţească" la români. Protestele băştinaşilor erau milităreşte brusc retezate, iar cei care se împotriveau dictatului militarilor români erau împuşcaţi, conform legilor de război. Doar de "aia" s-a decretat starea de asediu în RDM. Asta şi nu alta constituie esenţa "unirii". În rest totul a fost butaforie, inclusiv jocul "de-a sfatul ţării". Desigur, n-au lipsit nici scene de spiritism românesc: ţigani cu urşi dansatori, orchestre de lăutari şi

hore ale unirii, montate cu mult patos lacrimogen de către regăţenii colonişti pe marginea drumului, pe care militărimea română mîna spre osîndă ocupaţionistă un popor agresat, jefuit şi terorizat prin omoruri şi bătăi...

Dînd partea leului ce i se cuvine armatei române şi organelor de siguranţă în înfăptuirea "măreţului act istoric", ar fi, credem, o neglijenţă a noastră dacă n-am pomeni măcar în treacăt despre participarea şi rolul românilor "civili" la măsurile de pregătire "civil(izată)" a "unirii".

E cunoscut faptul că după valul militarilor, pe aceste plaiuri ale noastre s-a abătut o ploaie cu bulbuci de românime în strae civile, adusă tocmai din fundul regatului pe aripa vîntului, cu iuţala gîndului ca ***"să-i conducă, să-i bată şi să-i înveţe românăşte pă basarabăni".*** Doar în conştiinţa românilor e cimentată deja bine închipuirea că moldovanul amarnic tînjeşte de dorul "unirii" şi al "frăţiei" cu românii şi că un pahar cu vin îl duce la ureche, dacă nu-i stă alături un sfetnic român ca să-l povăţuiască ce şi cum. Că erau coloniştii mulţi la număr ne putem da sama din faptul că la Chişinău şi în alte oraşe s-a iscat o criză nemaipomenită în găzduirea acestei lumi migratoare. Comisarul General Văitoianu s-a văzut obligat în scopul aplanării acestei probleme grave să emită o ordonanţă specială, în care se decreta: ***"Avînd în vedere greutăţile pe care le întîmpină funcţionarii de stat, persoanele delegate în Basarabia cu misiuni speciale, militarii şi chiriaşii particulari români cu ocazia găsirei şi închirierii locuinţelor necesare... Considerând că toleranţa acestei stări de lucruri aduce grave perturbări în ordinea şi siguranţa publică şi că împiedicând pe agenţii publici în special de a găsi locuinţe, se pereclitează mersul normal al treburilor publice,***

Ordonăm:

Art. 1. Proprietarii.. sunt datori ca în termen de 5 zile de la afişarea prezentei ordonanţe să facă la poliţie o declaraţie în care să arate numărul apartamentelor, compunerea lor, numărul odăilor, dacă sunt sau nu mobilate..." etc, etc. În continuare se anunţa despre crearea unei comisii speciale, însărcinată cu evidenţa spaţiului locativ, cu controlul şi verificarea declaraţiilor şi cu băgarea cu sila în casele

oamenilor a românilor veniţi de aiurea *"cu misiuni speciale"*. În cazul declaraţiilor necorecte sau de refuz de a-i oploşi pe ocupanţi, băştinaşii erau traşi la judecată.

Cît de "specială" era misiunea persoanelor "civile" delegate în "Basarabia" ne mărturiseşte Silvestru Cioflea, un ofiţer din Detaşamentul de Siguranţă din Chişinău, care în raportul său din 26 ianuarie 1918 către N. Drăguţescu scria:

26 ianuarie 1918
Chişinău

Domnule Director,

Subsemnatul agent supranumerar în detaşamentul de Siguranţă din Chişinău ce cu onoare (îl) conduceţi, vin respectuos a Vă ruga să binevoiţi a-mi admite să predau lecţii de limba română la un liceu din localitate.

Vă fac această rugăminte, Domnule Director, având credinţa, că în felul acesta aş putea fi mai folositor serviciului nostru. Prin fratele meu, care e profesor aici şi prin ardelenii de aici, iniţiatori ai mişcării naţionale (sic!), am reuşit să pătrund în cercurile conducătorilor Basarabiei şi ca să mă pot menţine, cel mai bun mijloc de a masca adevăratul meu rost între dânşii şi cel care m-ar îndreptăţi să nu lipsesc de nicăieri, e numai acesta. Aş avea un număr foarte restrîns de ore (5-6 pe săptămână) care nu m-ar abate deloc de la datorie, cred că chiar în timpul acela aş putea face cîte ceva.

Printre lumea cunoscută, prezenţa mea în uniformă începe a se deochea...

Cu deosebit respect *Silvestru Cioflea*

Frumoase mărturisiri, n-ai ce zice! Dar iată cu "reuşita" pătrunderii "în cercurile conducătorilor Basarabiei" nu era cazul ca domnul securist să se fălească de parcă ar fi fost o mare izbîndă a sa. Fiindcă aceste cercuri conducătoare, după cum am văzut din cele spuse anterior, singure au făcut din Siguranţă *cerc de proprie pătrundere* pentru a-şi salva pielea şi a se menţine în posturile de conducere. Chiar în aceeaşi zi (26 ianuarie) cînd îşi depunea raportul mult acoperitul

securist, şeful acestuia, N. Drăguţescu, în informaţia pomenită de acum cu ocazia Congresului Ţăranilor, comunica conducerii sale că ***"o bună parte a membrilor Sfatului Ţării*** *(cum-necum era "cerc de pătrundere" – n. n.)* ***cu tinerimea universitară au întemeiat o societate "Făclia" pentru răspândirea mai grabnică*** *(sic!)* ***în popor a simţului naţional românesc. Se va arăta despre armata română că vine ca mântuitoare (!) şi se va explica necesitatea alipirii Basarabiei la Regatul Român (!). În acest scop se vor înfiinţa comitete în toate centrele şi se vor trimite conferenţieri la sate".***

Tot acolo se vorbea şi despre ziarul "Ardealul" din Chişinău, care ***"din ziua de 24 ianuarie (1918 - n. n.) va continua apariţia sub numele de "România Nouă""cu programul: lupta pe faţă pentru închegarea tuturor provinciilor într-un singur stat. Comitetul de redacţie se va compune dintre doi basarabeni, doi ardeleni, un bucovinean, unul din regat, un macedonean şi unul sin Serbia".*** Uite ce gesturi largi pretutindeniste şi ce gîndire, cu adevărat globală grandoromână! Lipseau numai agenţi români aduşi din Africa! Mai adăugăm la cele spuse un detaliu foarte semnificativ: documentul citat mai sus nu era o simplă informaţie din auzite, ci o dare de samă a Siguranţei ***despre activităţile sale operative...***

Într-o informare a Ministerului de Interne se pomenea faptul că ***"redactorii România Nouă din Chişinău, cât şi cei strânşi în jurul acestui ziar – preoţi, învăţători transilvăneni cutreeră întreaga Basarabie pentru înscrierea populaţiunei într-un partid naţional român, pe care ardelenii (!) au dorinţă să-l înfiinţeze..."*** (Arhiva Ministerului de Interne al României, Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale, Biroul Secretariatului, documentul cu parafa "Confidenţial" N 150793 din 4 august 1918). Iată ce soi de popi şi profesori alergaseră dincoace de Prut la 1918!

Forţele "civile" au fost "îngrăşate" generos cu prizonieri ardeleni din lagărul de la Darniţa. Cele cîteva zeci de mii de prizonieri, care, chipurile, erau încadraţi să lupte contra Puterilor Centrale, în majoritatea lor au fost "risipite" pe meleagurile noastre cu misiuni cincicoloniste.

Oportună ocazie pentru a ne aminti încă o dată de monstrul cu

buricul netăiat, dependent de uterul mumei România. Siguranţa era iniţiatorul şi coordonatorul activităţilor de trezire (sculament) a simţului naţional "românesc" la moldoveni, iar grosul speţilor în ale erecţiei spiritului românesc era sută la sută agentură securistă (taman ceea ce se întîmplă şi în zilele noastre). Şi totuşi securiştii deghizaţi în rease duhovniceşti şi în alte strae civile, cutreierînd "Basarabia", rămîneau cu oca goală şi cu buza spînzurată. Se uitau cu invidie la "rezultatele" obţinute de colegii lor de breaslă îmbrăcaţi în uniformă militară şi dotaţi cu arme de foc.

N 48 27/1 . 918

Serviciul Siguranţei M. C. G.

Suntem informaţi că în ţinuturile Orheiului din cauza că la biserici şi la şcoli se citeşte românește s-a pornit ura contra preoţilor şi învăţătorilor, care părăsesc satele şi se refugiază în cele cu armată...

Şeful Serviciului
Director - N. Drăguţescu

O asemenea situaţie se crease pe tot întinsul Republicii Moldoveneşti. Aici nu e vorba numai de limba românească, neînţeleasă de oamenii simpli, ci şi de caracterul spurcat, ţîfnoşi şi cu ifose de superioritate grandomână, a majorităţii coloniştilor români, care îi terorizau pe moldoveni şi-i tratau ca pe nişte vite. Bătăile copiilor în şcoli le-au introdus tot românii, iar comportarea duhovnicilor români dădea şi ea motive pentru nemulţumire faţă de ei din partea preoţimii şi credincioşilor băştinaşi.

Superagentul N 390 al Siguranţei chişinăuene, asistînd în zilele de 12-14 noiemnbrie 1918 la Congresul Eparhial al preoţilor din Basrabia, în nota sa despre acest eveniment scria: *"**Congresul hotărăşte: să se ia măsuri contra preoţilor veniţi din regat, care agită poporul contra preoţilor basarabeni... Jandarmii şi în general românii să poarte mai mult respect preoţimei şi să nu le mai fixeze taxe pentru slujbele religioase, fără atorizaţia Arhiepiscopiei, după cum s-a făcut în mai multe sate. Întru cât amestecul autorităţilor în treburile pre-***

oţeşti produc neînţelegeri dureroase, trebuie să se ştie, că dacă limba moldovenească e păstrată şi astăzi, aceasta se datorează numai preoţilor, care în vremea ţaristă oficiau slujba în moldoveneşte... aşa fiind nimeni nu trebuie să bănuiască bunele sentimente ale preoţilor basarabeni..."

În baza materialelor Siguranţei se poate trage unica concluzie: ***încercările colonizatorilor de a-i româniza pe moldoveni şi a-i aduce de bună voie la "unire" au suferit un eşec total.*** Toate opintelile românilor "civili" luate împreună n-au costat un sfanţ frînt în zi de bazar comparativ cu faptele militarilor în făurirea României mari. Ce-i drept, negreaţa de românime civilă le-a prins bine militarilor la un moment dat, mai precis, "la serbările unirii", cînd era cărată cu căruţele din judeţ în judeţ la balaganele unioniste. Ca ardelenii mai focos nu tropăiau nimeni în hostropăţul "unirii". Le crăpau fundul la iţari şi li se desgurguiau opincile tot dansînd de bucurie şi ţipînd în faţa gazetarilor (securişti români): "Trăiască România Mare!" Tot ei au simulat sute de scrisori şi telegrame "în numele poporului basarabean" către guvernul român, mulţumindu-i pentru "măreţul act al unirii".

Pînă acum românii păstrează aceste "mărturii" în "fondul de aur al unirii".

Aşa s-a născut marea minciună a secolului XX: "Unirea moldovenilor cu "ţara-mumă"... "de bună voie şi licărind de fericire..."

ANEXĂ

Chișinău, Anul 191 Luna Sept. 26

596

REGATUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DE INTERNE

DIRECȚIUNEA

POLIȚIEI ȘI SIGURANȚEI GENERALE

Subinspectoratul general de siguranță

No. 2299

Serviciul Siguranței Chișinău

Intrat No 5816 Luna IX ziua 27

Urgent

DOMNULE SEF,

Am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune să ni se raporteze de urgență toate faptele petrecute cu ocaziunea Congresului Preoțesc din localitate, înaintându-ne raport detailat de discuțiunile ce au fost în ședințe.-

Domniei-Sale

Domnului SEF AL SERVICIULUI DE SIGURANȚA

CHIȘINĂU

Corespondență a Direcțiunii Poliției și Siguranței Generale conținînd dispoziția acesteia către Serviciul de Siguranță Chișinău a raporta de urgență și detaliat despre mersul discuțiilor în ședințele Congresului Preoțesc din localitate.

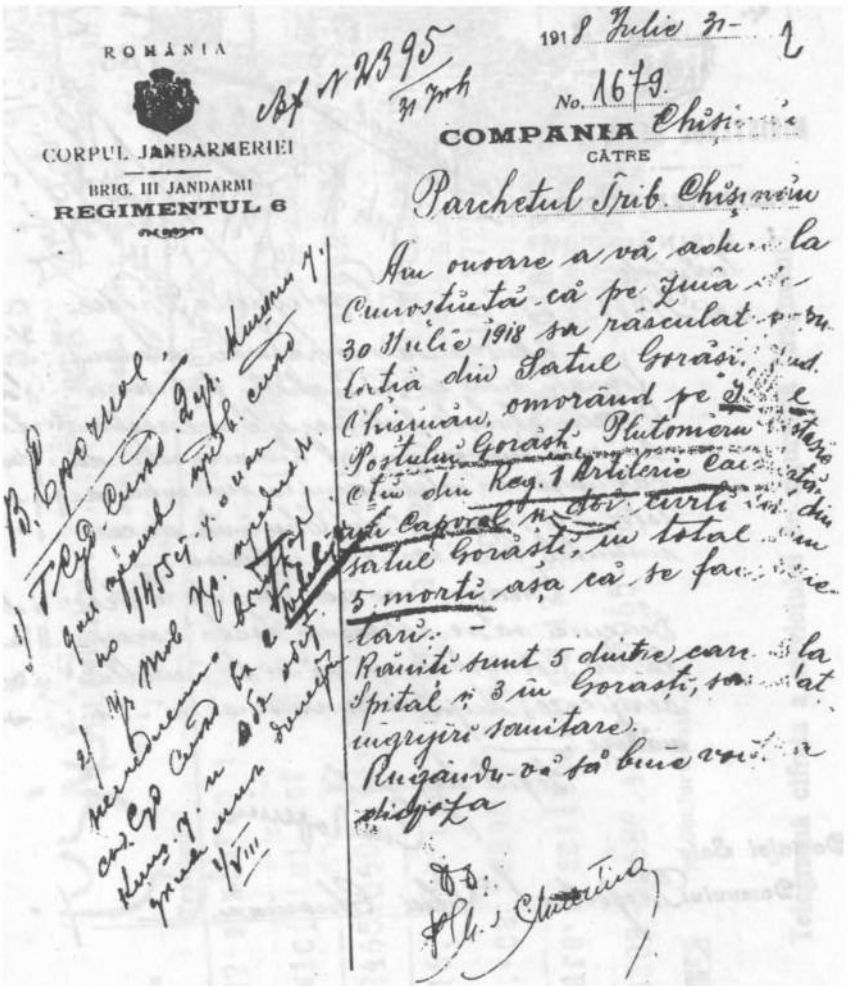

ROMÂNIA

CORPUL JANDARMERIEI

BRIG. III JANDARMI

REGIMENTUL 6

1918 Iulie 31

No. 1679.

COMPANIA Chișinău

CĂTRE

Parchetul Trib. Chișinău

Am onoare a vă aduce la cunoștință că pe ziua de 30 Iulie 1918 s-a răsculat partea din Satul Gorăști, jud. Chișinău, omorând pe Șeful Postului Gorăști, Plutonierul cu starea civilă din Reg. 1 Artilerie Călărași, Caporal cu doi turci din satul Gorăști, în total 5 morți așa că se fac cercetări.

Răniți sunt 5 dintre care la Spital și 3 în Gorăști, sunt îngrijiți sanitare.

Rugându-vă să bine voiți a dispoza

P.S.

Corespondența unei subunități a Regimentului 6 de jandarmi către Parchetul Tribunalului Chișinău cu ocazia răscoalei locuitorilor din satul Gorăști, județul Chișinău.

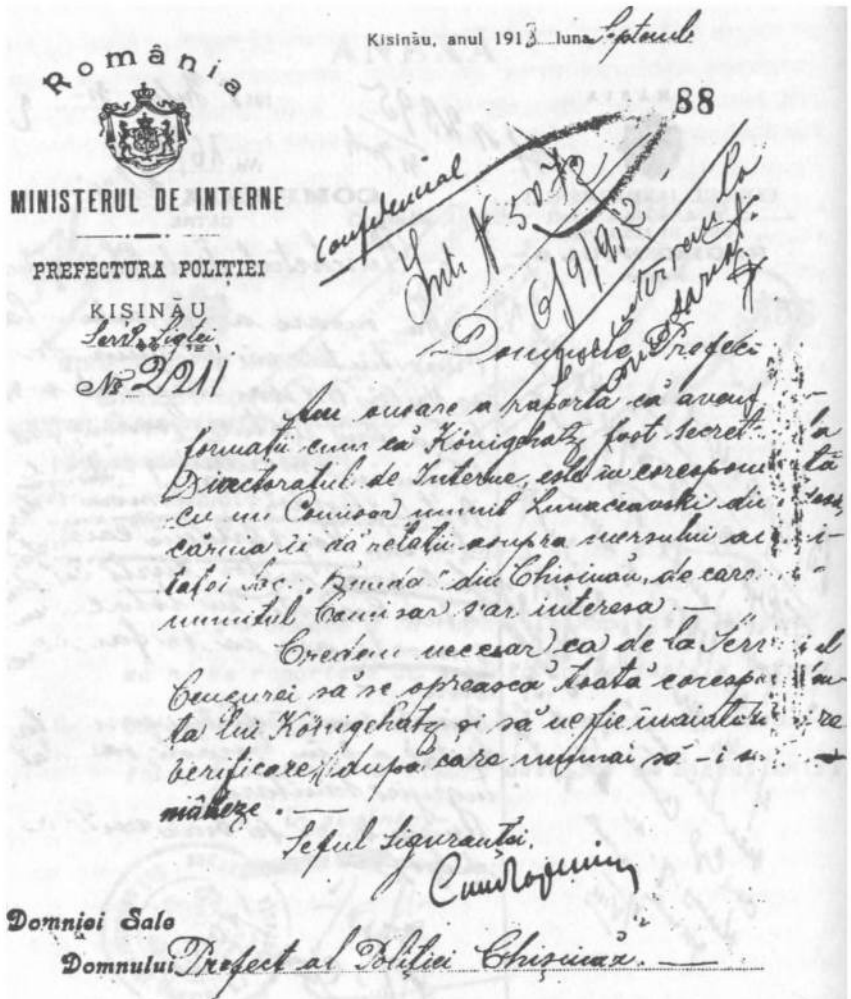

România

MINISTERUL DE INTERNE

PREFECTURA POLIȚIEI

KIȘINĂU

Kisinău, anul 1913 luna Septembr

88

Confidențial

Domnule Prefect,

Am onoare a raporta că avend informații cum că König-hatz fost secretar la Directoratul de Interne, este în corespondență cu un Comisar numit Lunaciarski din Petrograd, căruia îi dă relații asupra mersului afacerilor Sfatului Țării din Chișinău, de care numitul Comisar s'ar interesa.

Credem necesar ca de la Fer... să se oprească această corespondență a lui König-hatz și să ne fie înaintată spre verificare, după care urmează să-i se dea mâna.

Șeful Siguranței.

Domniei Sale
Domnului Prefect al Poliției Chișinău.

Raportul șefului siguranței către Prefectul Poliției Chișinău privind suspendarea corespondenței poștale a fostului secretar al Directorului de interne Kőnigch-atz (deputat în Sfatul Țării) cu Lunaciarski, comisar norodnic din guvernul Rusiei.

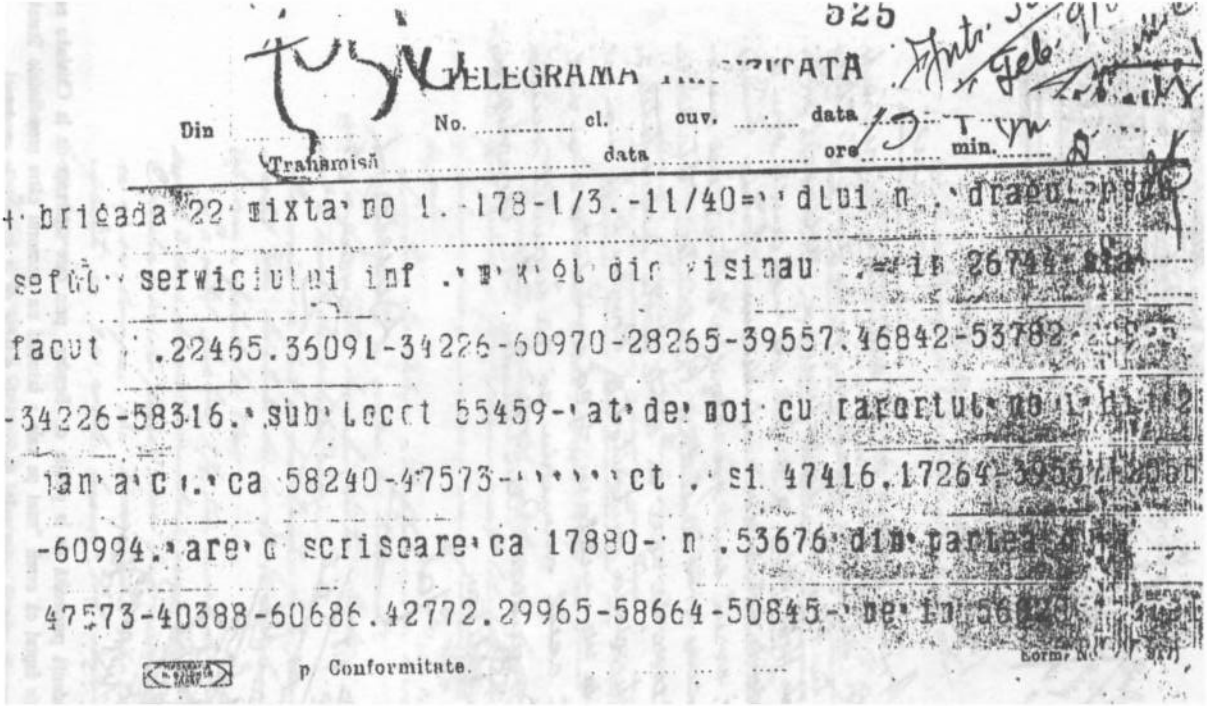

Telegramă cifrata a serviciului de siguranță (fragment).

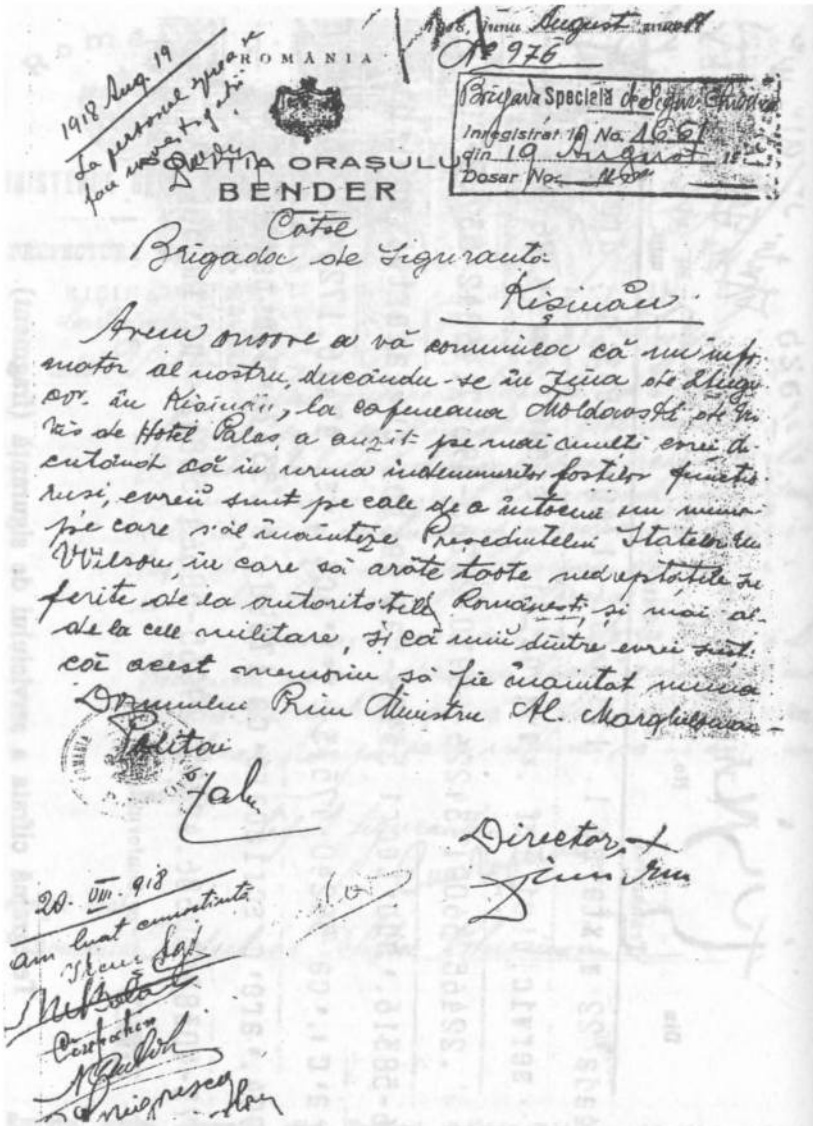

1918 Aug. 19
La persoana sprre
fost arestat si
Bender

ROMÂNIA

1918, Anul August 20

№ 976

Brigada Specială de Siguranță Chișinău
Înregistrat la No. 1661
din 19 August 1918
Dosar No. 1100

PRIMĂRIA ORAȘULUI
BENDER

Către
Brigadier de Siguranță
Chișinău.

Avem onoare a vă comunica că un informator al nostru, ducându-se în ziua de 16 curg. în Chișinău, la cafeneaua Moldovoschi de lîngă Hotel Palas, a auzit pe mai mulți evrei discutând că în curînd indemnizațiile foștilor funcționari, evreii sunt pe cale de a întocmi un memoriu pe care să-l înainteze Președintelui Statelor Unite Wilson, în care să arăte toate nedreptățile suferite de la autoritățile Românești, și mai ales de la cele militare, și că unii dintre evrei sunt cei care acest memoriu să fie înaintat mai întâi Domnului Prim Ministru Al. Marghiloman.

Primar
Galiț

Director,
Ciumac

20. VIII. 918
am luat cunoștință
Ștefan Gal
Mihalache
Contabil
Bulbuk
Grigorescu Ion

Corespondență provenită de la poliția or. Bender prin care siguranța de la Chisinău este informată de faptul că evreii "sunt pe cale a intocmi un memoriu către președintele Statelor Unite Wilson, in care să arăte toate nedreptățile suferite de la autoritățile românești.

Centrul de Informație
Bender
№ 23.
Februarie 1918.

Jude. 344
17 Fol. 918
573

Buletin.

De informațiile Centrului din Bender.

Unele telegrame № 21 din 14 cor.
Informatorul X.B. venit prin satele Dubnic (6-7 km. de Bender), Tacarăș, Mâinki, apoi peste linia de front pe la Colnica, Caplani, Molochișa, Ivanovca, Volintirovca, Jalnic, Tacarăș, Mașc, Ermadovca și Cănțeșani.
La Ivanovca a nimerit cu 3-400 bolșevici înarmați având în ei arme, 2-3 mitraliere.
La Dubna se fac pregătiri pentru a se veni la Bender. Pregătirile constă în aceea că mai mulți bolșevici își împrumută arme și cartușe.
Bolșevicii Zilnic fac prădăciuni; la Dubna au spart casa de bani a comunală și au furat 52.000 ruble.
Majoritatea bolșevicilor sunt evrei lucrători de prin fabrici și foști comandanți bolșevici de la front și muncitori cum și marinari cari prind tot ce întâlnesc în cale.
Locuitorii din Dubna așteaptă cu nerăbdare armatele române pentru ai scăpa de bolșevici.
La Tighina atacul din Mâinki și Ațchemanca sunt 2 tunuri de calibru mic.
Moraniov a dat o publicație prin care a înștiințat toți bărbații de la 18-46 ani înarmați și toți cum a făcut la Kiev.
La satul Tuchia 2½ km. nord de Tiraspol sunt 3 escadroane cavalerie numite Cazaci Gvardie (gardă roșie) cari fac escadroni Zilnic și se completează din tineri între 16-20 ani plătiți cu 200 ruble lunar, tot echipați și hrăniți.

Buletin informativ al Centrului de Informațiuni Bender (fragment).

Siguranța
Ig. F.T.

22. IX. 918 7

31

Notă

Respectuos am onoare a raporta, că Dl Deputat din Sfatul Țării V. Țanțu, m'a informatul, că deputatul din Sfatul Țării Ștefan Balamez de meserie funcționar, dom. Str. Pirogova № 43 este de aceleași idei cu deputatul bulgar Misircoff, dar e mult mai încăpățînat și mai adversar Românilor. De naționalitate este bulgar, luterană la Constituția basarabiană, călăuzit de atari idei; ca Basarabia oricând, fără multe pedeci, să se poată desface de Romănia. Ca tovarăș a lui Misircoff a luptat în Sfatul Țării să aducă profesori din Moscova și Bulgaria, din Găgăuzii basarabeni prin școalele bulgărească să facă bulgari și prin agenți, în Basarabia de Sud, Ismail și Akerman întreține spiritele agitate în popor, pentruca împreună cu Benderul să se declare independentă partea de Sud a Basarabiei și republică democratică. Din cercetările, ce le-am făcut, resultă că deputatul Balamez nu are acte în regulă, având ca act justificativ pasaport eliberat de, upravа mircaana (?) cu № 2166 din 1910, care astăzi nu mai este valabil.

Nota agentului de siguranță "F.T." relativ la deputatul din Sfatul Țării S. Balamez (în baza informației primite de la deputatul – informator V. Țanțu).

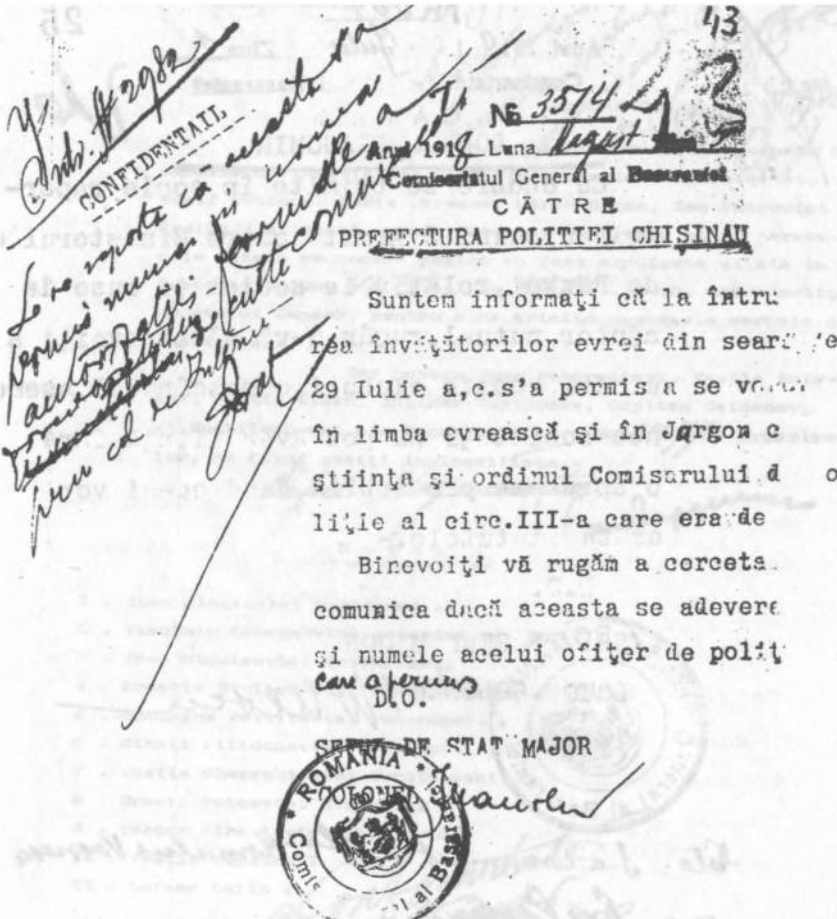

CONFIDENTIAL

43

№ 3574 Anul 1918 Luna August 13

Comisariatul General al Basarabiei

CĂTRE

PREFECTURA POLITIEI CHIŞINAU

Suntem informaţi că la întru
rea învăţătorilor evrei din seara de
29 Iulie a,c.s'a permis a se vorbi
în limba evreească şi în Jargon c
ştiinţa şi ordinul Comisarului d o-
liţie al circ.III-a care era de

Binevoiţi vă rugăm a corceta
comunica dacă aceasta se adevere
şi numele acelui ofiţer de poliţ
care a permis
D.O.

SEFUL DE STAT MAJOR

ROMANIA

Comis ...l al Basa...

Scrisoare a Comisariatului General al Basarabiei către Prefectura Poliţiei Chisinău privind verificarea informaţiei cum că la intrunirea învăţătorilor evrei din 29 iulie 1918 "să permis a se vorbi in limba evreiasca". Se cere deasemenea a se comunica numele acelui ofiţer de poliţie, care a permis acest lucru.

Intr. 850
2 Iulie 1918

№ 5574 25

Anul 1918 Luna Iulie Ziua 1

Comisariatul Gen[illegible]al Basarabiei

CĂTRE

DOMNUL DRAGOMIR

Cu onoare se trimite în copie raportul Corpului 5 Armată către Ministerul de Război, relativ la societăţi ruse de ajutor mutual, rugându-vă să binevoiţi a urmări aceste cluburi, cunoscând că asemenea societăţi nu pot avea fiinţă fără o aprobare prealabilă, după cum vor arăta statutele.-

D.C.

ŞEFUL STAT MAJOR

LOCOT. COLONEL

Comisariatul General al Basarabiei

Nota. S-a comunicat şi Dlui Romulus Voinescu

Indicaţia Comisariatului General al Basarabiei către Dragomir, şeful siguranţei, privind urmărirea societăţilor ruse de ajutor mutual.

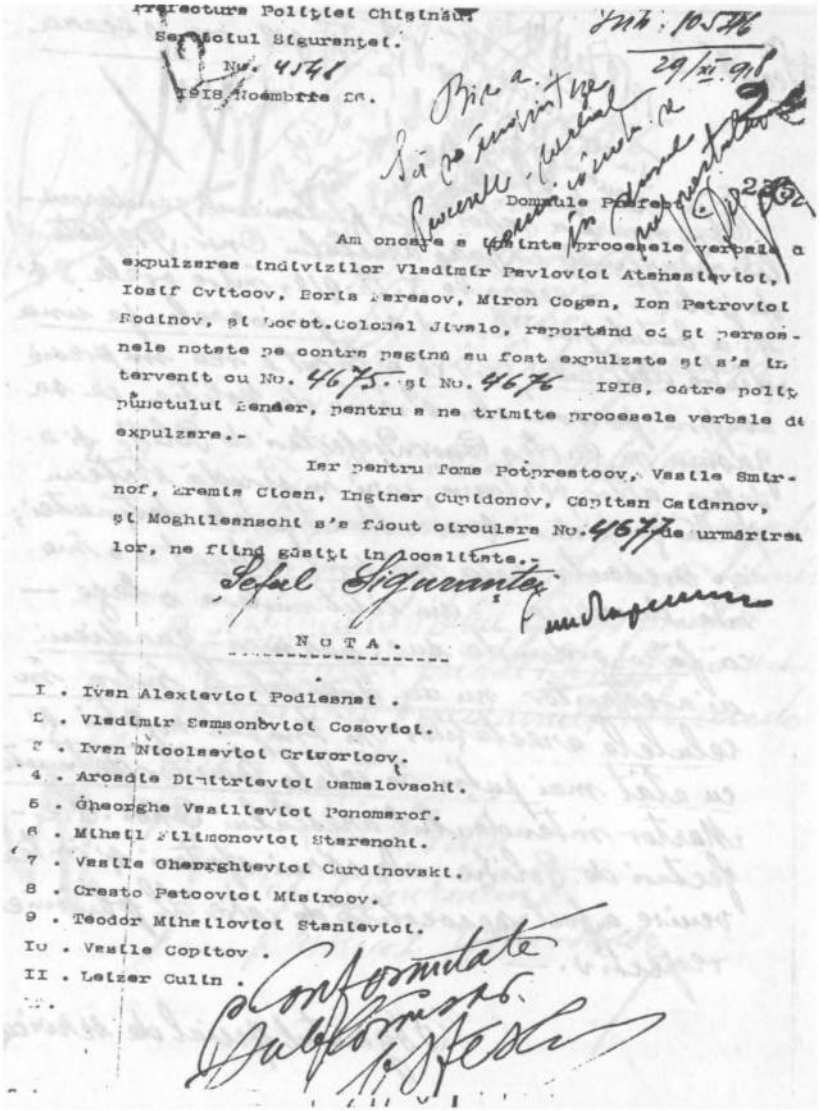

Prefectura Politiei Chișinău
Serviciul Siguranței.
Nr. 4574
1918 Noembrie 26.

Domnule Prefect,

Am onoare a vă înainta procesele verbale d
expulzarea individzilor Vladimir Pavlovici Atanasievici,
Iosif Cvitcov, Boris Feresov, Miron Cogan, Ion Petrovici
Podinov, și Locot.Colonel Jivalo, raportând că și persoa-
nele notate pe contra paginei au fost expulzate și s'a în
tervenit cu No. 4675. și No. 4676 1918, către polit
pînctului Bender, pentru a ne trimite procesele verbale d
expulzare.-

Iar pentru Toma Potprestoov, Vasile Smir-
nof, Eremia Cioen, Inginer Curidonov, Căpitan Caidanov,
și Moghilevanschi s'a făcut citirea No. 4677 de urmărira
lor, ne fiind găsiți în localitate.-

Șeful Siguranței

N O T A .

I . Ivan Alexievici Podlesnai .
2 . Vladimir Semeonovici Cosovici.
3 . Ivan Nicolaevici Crivorucov.
4 . Arcadie Dimitrievici Damalovschi.
5 . Gheorghe Vasilievici Ponomarof.
6 . Mihail Filimonovici Starenchi.
7 . Vasile Gheorghievici Curdinovski.
8 . Cresto Petcovici Mistreov.
9 . Teodor Mihailovici Stanievici.
Io . Vasile Copitov .
II . Leizer Culin .

Conformitate

Scrisoare de însoțire la procesele verbale vizînd expulzările peste Nistru a cetățenilor, efectuate la sfîrșitul lui noiembrie 1918. În nota de pe reversul documentului printre cei represați sînt pomeniți 5 deputați ai Sfatului Țării.

Secret

1918 Septembrie 4

Nr. comunicat de arestare

Comandantul de gendarmi

Basarabia

3. IX. 918. ora 10 seara

184

Am onoare a raporta că plutonierul gendarmilor însărcinați cu paza arestului Onor. Prefecturi de poliție, în seara de 3. IX. 918, între orele 8 și 9, a bătut grav, lovind și cu picioarele, pe una dintre deținute, ceia ce a făcut o rea impresie asupra persoanelor străine de poliție, ce se găsiau în curtea Onor. Prefecturi de Poliție și asupra altor persoane, cari în stradă stăteau pe lângă ziduri și ascultau țipetele deținutei; — iar presanta notă mă simt obligat a o înainta, deoarece am citit mereu o lege — că fără ordin de sus, paznicii-gardieni ai arestelor nu au dreptul a intra în celulele arestaților în timpul nopței și cu atât mai puțin în celula femeilor deținute. Martor intendentul arestului Onor. Prefecturi de Poliție, ale cărui sfaturi și intervenire au fost nesocotite de către dl plutonier respectiv. —

Agentul special de serviciu

Nota agentului special de serviciu al Prefecturii de Poliție cu ocazia bătăii bestiale a unei deținute de către plutonierul jandarmilor in arestul Chisinău.

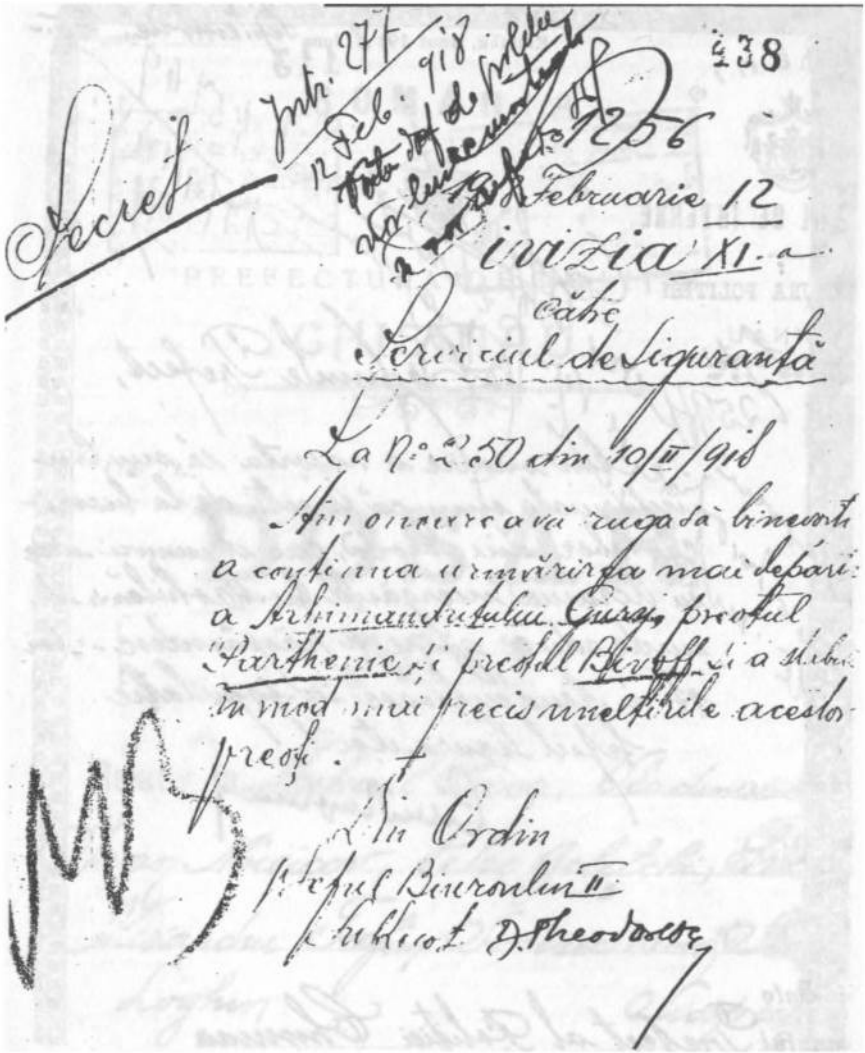
Secret

Jud. 271 / 918 / 12 Dec. 918 / Foia 1 / 2 / 256

438

Februarie 12

Divizia XI-a

Către

Serviciul de Siguranță

La No. 2250 din 10/II/918

Am onoare a vă ruga să binevoiți a continua urmărirea mai departe a Arhimandritului Gurie, protul Parthenie și preotul Bivol și a stabili în mod mai precis uneltirile acestor preoți.

Din Ordin

Șeful Biroului II

Locot. D. Theodorescu

Scrisoare a comandamentului Diviziei XI către serviciul de siguranță relativ la urmărirea arhimandritului Gurie, preoților Parthenie și Bivol.

hânia

Kisinău, anul 191 8 luna Septembrie ziua 15.-

113

RUL DE INTERNE

ECTURA POLIȚIEI

ISINĂU

Confidențial

Domnule Prefect,

Am onoare a raporta că sunt bine informați cum că preoții de la biserica Sobor din Soroca, fac drumuri dese în Ucraina mergând la Mohilău de unde aduc ziare și răspândesc apoi știri tendențioase în populație.

Șeful Siguranței

i Sale

mnului Prefect al Poliției Chișinău

Informația șefului siguranței chișinăuiene către prefectul poliției din localitate relativ la preoții bisericii- sobor din or. Soroca, care "fac drumuri dese in Ucraina" de unde aduc ziare și răspîndesc apoi știri "tendențioase"...

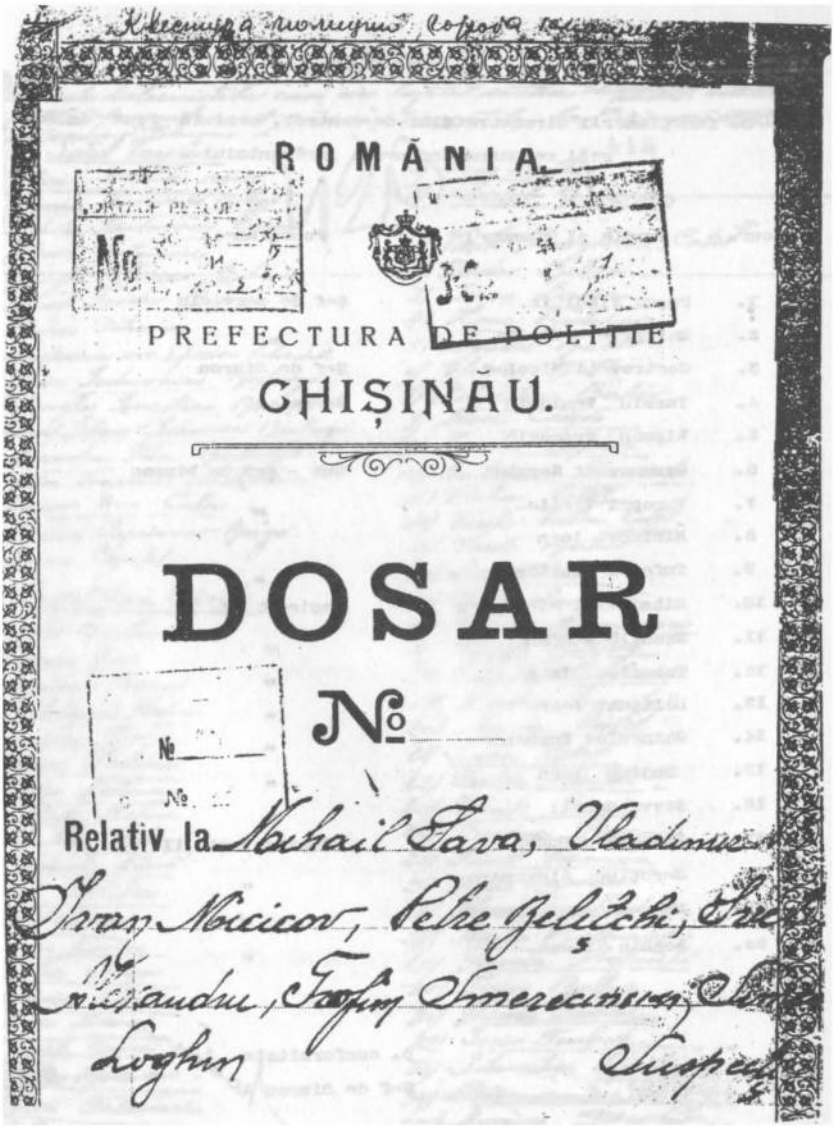
ROMÂNIA

PREFECTURA DE POLIȚIE

CHIȘINĂU.

DOSAR

№

Relativ la Mihail Sava, Vladimir
Ivan Micicov, Petre Jelicchi, Pe
Alexandru, Iosif Smerecinschi,
Loghin Suspe

Dosar intentat la siguranță contra lui Mihail Sava, Vladimir Roșca și alți funcționari ai Departamentului de Control concediați din serviciu din cauza refuzului lor a depune jurământ regelui României.

TABLOU

de funcţionarii Directoratului de Control, cari au fost inlă-
raţi refuzând depunerea jurământului .

Nr. cur.	Numele şi Prenumele	Funcţiunea
1.	Popov Vladimir	Şef de serviciu
2.	Milagliev Vasile	"
3.	Contrveţi Nicolae	Şef de Biurou
4.	Turbin Venianin	Secretar
5.	Nipcan Grigorie	"
6.	Gorunovici Serghei	Sub - şef de biurou
7.	Varopci Vasile	"
8.	Niricov Ioan	"
9.	Tufescu Constantin	"
10.	Mihnievici Alexandru	Impiegat cl. I
11.	Samoilă Ştefan	"
12.	Toboltoc Ioan	"
13.	Balitchi Petre	"
14.	Ghinculov Eughenie	"
15.	Budian Ioan	"
16.	Savva Mihail	"
17.	Codorojea Eugen	Impiegat cl. II
18.	Seroţiuc Alexandru	"
19.	Smerecinschi Trofim	"
20.	Boghin Simeon	"

Pe conformitate
Şef de Biurou

Lista funcţionarilor Departamentului de Control expulzaţi din serviciu pe motiv că au refuzat să depună jurământ de credinţă regelui României .

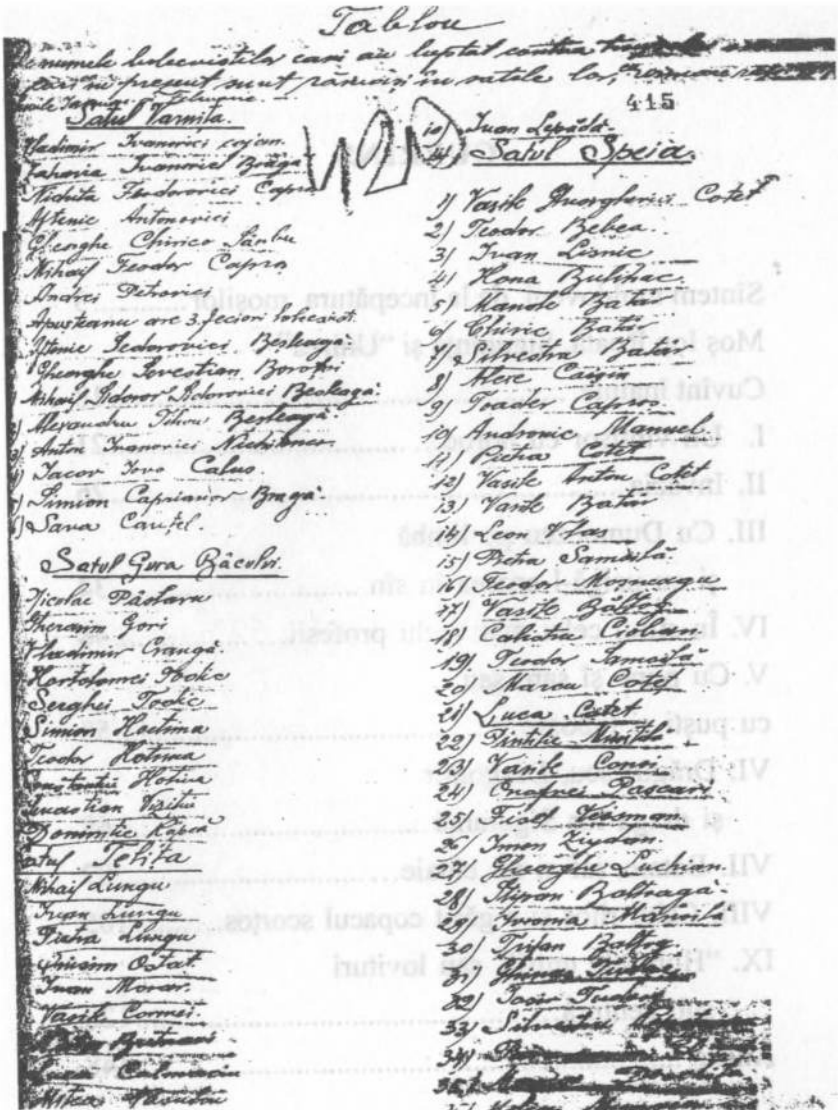

Tabelou

cu numele bolșevicilor care au luptat contra [illegible]
care au pregătit mult răzvrătiri în satele lor, [illegible]

415

Satul Varnița.

Vladimir Ivanovici cojocm.
Ivanovici Grigori
Nichita Teodorovici Caprin
Ștefanie Antonovici
Gheorghe Chirico Lăcătuș
Mihail Teodor Caprin
Andrei Petrovici
Apostolanu are 3 fecior bolșevici.
Ștefanie Teodorovici Bejenaga
Gheorghe Sevastian Borodin
Mihail Teodorovici Bejenaga
Alexandru Ștefan Bejenaga
Anton Ivanovici Mechilmer
Sacor Ivo Calmo
Simion Capriianov Braga
Sanea Caufel.

Satul Gura Bâcului.

Nicolae Păstarnu
Gherasim Gori
Vladimir Crangă
Hortolomei Fodac
Serghei Fodac
Simion Hautsma
Teodor Hotsma
Dumitru Hotsma
Luchian Vasilie
Dominic Kapan
Ștef Țehița
Mihail Lungu
Ivan Lungu
Petru Lungu
Chiriac Ostaf
Ivan Morari
Vasile Cornei.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

10 41 Ivan Leșcă.
Satul Speia.

1) Vasile Gheorghevici Cotet
2) Teodor Zelea
3) Ivan Leonic
4) Ivan Zubihac
5) Manole Batir
6) Chiriac Batir
7) Silvestru Batir
8) Nere Caiun
9) Teodor Caprin
10) Andronic Manuel
11) Petru Cotet
12) Vasile Antru Cotet
13) Vasile Batir
14) Leon Ivan
15) Petru Samălă
16) Teodor Mogoaga
17) Vasile Bălteț
18) Calistru Ciplean
19) Teodor Tomaș
20) Marcu Cotet
21) Luca Cotet
22) Dimitrie Murtle
23) Vasile Conei
24) Onufrei Pascari
25) Fiodor Feldman
26) Simon Zisdon
27) Gheorghe Luchian
28) Ștefan Bolfoaga
29) Eremia Mănoilă
30) Trifan Bolfo
31) [illegible]
32) Toșa Tudor
33) Silvestru [illegible]
34) [illegible]
35) [illegible]
36) [illegible]

Listele întocmite de Centrul de Informațiuni Bender conținînd **numele "bolșevicilor"**, adică a țăranilor din satele județului, care au luptat contra armatei române (fragment).

CUPRINS

Sîntem moldoveni de la începătura moşilor 3
Moş Ion Roată, Siguranţa şi "Unirea"
Cuvînt înainte. 18
I. Un vîntişor cu noroc... 21
II. Invazia 26
III. Cu Dumnezeu pe limbă
şi cu ucigă-l crucea în sîn 34
IV. În stilul celei mai vechi profesii... 48
V. Cu pîine şi sare sau...
cu puşti şi topoare?.. 58
VI. Drăguţescu, Dragomir
şi draga lor Siguranţă 68
VII. Bătaie, jaf şi iar bătaie... 87
VIII. Calul rîios şi-a găsit copacul scorţos... 105
IX. "Hore ale unirii" sau lovituri
sub centură... 128
Anexa 148

T.E.U. com. 5412, t. 2000

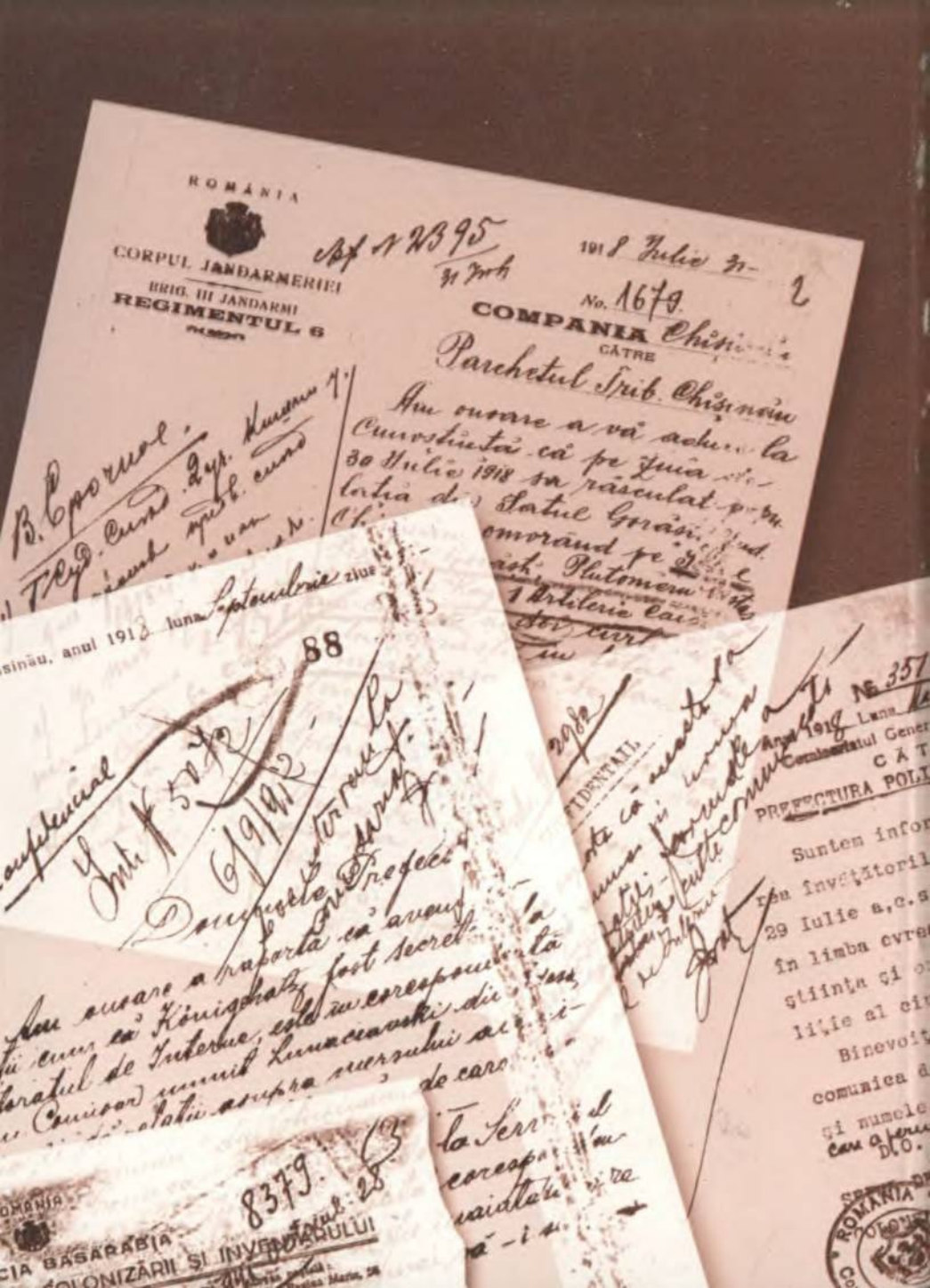

ROMÂNIA
CORPUL JANDARMERIEI
BRIG. III JANDARMI
REGIMENTUL 6
Sept 1 2395
1918 Iulie 31
No. 1679
COMPANIA Chișinău
CĂTRE
Parchetul Trib. Chișinău
Am onoare a vă aduce la
cunoștință că pe ziua
30 Iulie 1918 s-a răsculat p-
Batalionul Grănicer
comorând pe
Plutonier
1 Artilerie
Chișinău, anul 1918 luna Septembrie ziua
88
6/9/1918
Domnule Procuror
Am onoare a raporta Domniei Voastre că avându
la Biroul de Interne, ca corespondență
Comisar-șef al Lumicavaki
asupra numitului
de care
la Ser
corespo
ROMÂNIA
8379
1918 Iulie 28
GUBERNIA BASARABIA
SECȚIA COLONIZĂRII ȘI INVENTARULUI
ROMÂNIA
PREFECTURA POLI
Sunt
învățătorii
29 Iulie a.c.
în limba evre
știința și
lilie al
Binevoi
comunica
și numele
cu
D.C.O.
ROMÂNIA